

DEUTERONOMY

Murung'agen e Re Ke Babyor Ney

Aram e ke chugur ko ngiyal' ni nge th'ab e girdi' nu Israel e Lul' ni Jordan nga barba' ngar koled fare nam nu Kanaan. Machane Got e de pag Moses nge pow'iyrad nga lan e re nam nem. Ya kem'ay i yog rok ngak Moses ni ir e ra yim' u ba' ni ngek e Jordan. Ma aram e bay boch e welthin ni fangich rok Moses ni weliy ngak e girdi' nu Israel, ni sul u daken oren fapi motochiyel rok Got.

Bochan e sul Moses u daken oren fapi motochiyel ko yay ni l'agruw nge pi' ngak yu Israel, aramfan ni kanog fithingan e re ke babyor ney ni "Deuteronomy," ni bbugithin ni Greek ni fan e "motochiyel ni l'agruw."

Moses e i puguran ngak yu Israel murung'agen fare aningeg i ragag e duw nike yan. Ni Got e yan i chowegrad u Egypt me Ir e i aywegrad i yib u lane ted ni *desert*, machane gathi gubin ngiyal' ni ur yul'yul'gad fa ur folgad rok.

Moses e yog ngak piyu Israel nni fa'an yad ra tay u gil' e m'ag nike ta'reban'rad ngay ni gam'ingin e liyor miyad be fol rok Somol, mra i fel' rograd me i par e nam rorad nib gel. Ma fa'an yad ra kirebnag e re m'ag rorad nem ni gam'ingin e liyor, ngar chelgad ngu'ur tedfan yugu boch e got, me Somol e ri micheg nra tay e buch wa'athan nib gel feni ubchiya' nga daken e girdi'. Ya yad ra me'waer ngak e pi to'ogor rorad, mra thay u pa'rad e nam rorad nge yofos rorad.

Tomur riy ko fa ngiyal' nni fith ngak Jesus ko bin ngan ko pi motochiyel rok Got e rib th'abi ga'fan, ma fulweg ni pi', e fek u reb fapi motochiyel ni bay ko Deuteronomy: "Gimed e girdi' nu Israel, mmotoyilgad! Fare SOMOL ni Got rodad e kemus e ta'are Got nib riyul'! Ngari' t'uf SOMOL ni Got rom u polo' i leam rom, ngu polo' i lanin'um, ngu polo' i gelngim" (6:4, 5).

Gathon e Re Ke Babyor Ney

Bin m'on e welthin, Moses ni sul u daken nge weliy murung'agrad aram ko som'on i yib 1:1—4:43

Bin l'agruw e welthin, Moses ni welliy e tin ba'adag Somol ni ngan rin' 4:44—29:1

Bin dalip e welthin, Israel e thangri tay u gil' fare m'ag u thilrow Somol 29:2—30:20

Joshua nni duwgiliy ni ir e nge pow'iy yu Israel 31:1—13

Yu Israel ni bay ra n'aged Somol 31:14—29

Fare tang rok Moses 31:30—32:47

Moses ni changar nge guy fare nam, me meybil-nag e fel'wa'athan nga daken fapi genong nu Israel 32:48—33:29

Yam' ni tay Moses 34:1—12

Tin tomur e welthin rok Moses ngak yu Israel

¹ Irera' fapi thin ni yog Moses ngak urngin e girdi' nu Israel u ba' ni ngek e lul' ni Jordan u daken e ted u Arabah ni bay u charen yu Suf, ma bay yu Paran nga baraba', ma bay yu Tofel, nge yu Laban, nge yu Hazeroth, nge yu Dizahab nga baraba'. ² Ra ngan milekag ko Burey ni Sinai nga Kadesh Barnea ni nga ni yan u Edom ni go' burey,

ma ragag nge ta'reb e rran. ³ Rofen ni som'on ko pul ni ragag nge ta'reb ko duw ni gaman aningeg i ragag nga tomuren ni kar chuwigad u Egypt, me weliy Moses ngak piyu Israel urngin ban'en nike yog SOMOL ngak ni nge weliy ngorad. ⁴ Weliy ngorad u tomuren nike mael SOMOL ke gel ngak Sihon ni Pilung ko Amorite. Mi Sihon e ma par u lan e binaw nu Heshbon ngi i gagiyeg. Ma ku er rogon Og ni Pilung nu Bashan, ni i gagiyeg u lan e binaw nu Ashtaroth ngu Edrei. ⁵ Nap'an ni bay e girdi' nu Israel u lan e nam nu Moab ni bay ko ngek ko lul' ni Jordan, me tabab Moses i weliy fan ngorad fapi motochiyel rok Got.

I ga'ar, ⁶ "Fa ngiyal'nem ni gadad bay ko Burey ni Sinai me ga'ar SOMOL ni Got rodad ngodad, 'Ke gaman n'umngin nap'an ni kam pired ko re burey ney; ⁷ mu puged e pi *tent* romed ngam marod. Marod ko binaw ko pi Amorite ni go' burey, nge yungi nug nib chugur ngaram, ni aram e loway nu Jordan, nge binaw ni go' burey nge binaw nib sobut' nga but', nge gi nug ni bay ko yimuch, nge yan i mada' nga dep'eday ko Mediterranean. Marod ko nam nu Kanaan mi gimed yan nga ba'nem e burey ni Lebanon ngam mada'gad ko fare lul' ni ba ga' ni Eufates fithingan. ⁸ Irera' fare nam ni gag SOMOL e gu micheg ngak pi chitamangimed kakrom, ni aram Abraham, nge Isak nge Jakob, nge ngak e pi'in owcherad. Marod ngam pired ngay.' "

Moses ni mel'eg e pi tapufoloboch
(Exodus 18:13-27)

⁹ Me ga'ar Moses ngak fapi girdi', "Nap'an ni kagdad bay ko Burey ni Sinai, me lungug ngomed, 'Re maruwel ney ni nggu gafaliymed e kay gi tomal ngog. Dabiyag ni nggu rin' ni go' gag. ¹⁰ I SOMOL ni Got romed e ke yo'or nagmed kam boded urngin e t'uf u lanelang. ¹¹ Mang e yigi yo'or nagmed SOMOL ni Got rok e pi ga' romed ni kakrom ngki mun bokun e biyu' ngomed, me fal'eg wa'athmed, ni bod nike micheg nra rin'! ¹² Machane bu uw rogon ni go' gag e nggu puf oloboch u thilmed nib gaf i maruwel nib tomal? ¹³ Mu mel'eged boch e pumo'on ni yad ba gonop, ma ba tamilangan'rad, ni pumo'on ko pi ganong romed, nike yo'or ban'en ni karanod u fithik' u lan e yafos rorad. Bay gu tayrad nge mang yad e ur guyed gimed.' ¹⁴ Me m'aguwan'med ngay ni aray e n'en ni bfel' ni ngan rin'. ¹⁵ Are kug fek e pi tayugang' ni kam mel'eged ko pi genong romed. Pi cha' ney e yad ba gonop ma ke yo'or ban'en ni karanod u fithik' u lan e yafos rorad. Kug tayrad ngu'ur gafaliyed gimed. Boch i yad e ngu'ur gafaliyed yu biyu' i girdi', ma boch i yad e yu ra'ay, ma boch i yad e yu wugem, ma boch i yad e yu ragag. Mu kug mel'eg boch e mitethin u fithik' e pi genong romed.

¹⁶ "Ngiyal' nem e gu fonow nagraad ni lungug, 'Mmotoyilgad ko yu pa' i oloboch ni be yib u fithik' e girdi' romed. Mi gimed pithig gubin e yu pa' i oloboch nir ni ta'reb rogon, ndemturug ko oloboch u thilin e girdi' romed, fa milekag ni yad be par u fithik'med. ¹⁷ Dab um laniyan'gad ngak boch e girdi' ko tin gimed be turguy; mu

turguyed e kireb rok e girdi' ni ta'reb rogon, ni demtugurug ko ir mini'. Dab mu rusgad ngak be', ya rogon ni gimed ra turguy ban'en e ke yib rok Got. Ma fa'anra bay reb e yu pa' i oloboch ney ni kay gi momaw' ngomed mi gimed fek i yib ngog, mug turguy e n'en ni ngan rin' ngay.' ¹⁸ Ma ka ngiyal'nem e kug pi' e fanow u rogon urngin ban'en ni kabay ni ngu'um rin'ed.

*Pi damit nni l'oegrad u Kadesh Barnea
(Numbers 13:1–33)*

¹⁹ “U da rin'ed e tin ni yog SOMOL ni Got rodad ngodad. Da chuwigad u daken fare Burey ni Sinai ngdarod u daken fare gi ted ni *desert* nib ga' yang mab kandugwen i yan nga Amor ni go' burey. Ma nap'an nda tawgad nga Kadesh Barnea, ²⁰⁻²¹ mug ga'ar ngomed, 'Chiney e kam tawgad nga Amor ni go' burey ni tafen e pi Amorites, I SOMOL ni Got rodad, gad ma dab mu rusgad.’

²² “Ma aram mi gimed yib ngog ni gimed gubin me lungmed, 'Ngad l'oged boch e pumo'on ngar m'oned rodad ngar damit nigned fare binaw. Ya nge yag nrogned ngodad e re kanawo' nib manigil ni ngdarod riy, nge urogon lan e pi binaw ni bay riy.’

²³ “I yan i m'ug ni gowa ban'en nib manigil ni ngan rin', ma aram mug mel'eg ragag nge l'agruw e pumo'on nra reb e ganong mug fek be' riy. ²⁴ Mranod ngalan fare nam ni go' burey mranod riy ko fare Loway ni Eshkol ngar lekeged. ²⁵ Miyad fek i yib ngodad boch wom'ngin e woldug nra pir'eged u rom. Mar fulweged e thin ni re nam

nem ni nge pi' SOMOL ni Got rodad ngodad e rib yong'ol.

²⁶ “Machane mi gimed togopluw ko tin ni yog SOMOL no Got romed ngomed ni ngam rin'ed, ma de yag ni mmарod ngalan fare binaw. ²⁷ Um gun'gun'gad ngomed ni be lungumed: ‘Be fanenikaydad SOMOL. Ke fekdad nga wuru' yu Egypt ni nge pi' dad nga pa' e pi' Amorite, ya ngar li'ed gadad ngad m'ad. ²⁸ Mangfan nthingar darod ngaram? Ni gadad be rus. Fapi pumo'on nda l'oegedyad e karogned ngodad ni pi girdi' ni bay u rom e yad ba gel ma yad bn'uw ngodad. Ma pi binaw ni yad be par u langgin e go' kan yororiy nrib tolang nga lanelang. Kar guyed e girdi' u rom nib n'uw ma yad ba tagyet!’

²⁹ “Machane me lungug ngomed, ‘Dab mu rus-gad ngak e pi girdi' nem. ³⁰ I SOMOL ni Got romed e bayi pow'iymed, ma bayi cham ni pa'med, nri bod rogon nim guyed ni rin' u Egypt ³¹ ngu lan fagi ted ni *desert*. Kam guyed rogon ni fekmed i yib ngam mada'gad ngaray ndariy ban'en ni buch romed, ri bod rogon ba matam ni be fek ba pagel ni fak.’ ³² Machane yug aram rogon e tin kugog, ma ku de pagan'med ngak SOMOL, ³³ ni aram rogon ni gubin ngiyal' nma m'on romed ni be gay bang ni ngam n'ufed e pi *tent* romed riy. I m'on romed nib nifiy nib k'iy ngalang ni nep' ma bang i manileng nib k'iy ngalang ni rran ni bochan e ngi i dag e kanawo' ngomed.

*I SOMOL ni gechignag yu Israel
(Numbers 14:20–45)*

³⁴ “Me rung’ag SOMOL e gun’gun’ ni um ted me yib e damumuwa ngak, mri micheg ni ga’ar,
³⁵ ‘Dariy ta’ab gimed ko re mfen ni kireb ney nra thap nga langgin fare nam nib yong’ol ni kug micheg ni nggu pi’ ngak e pi ga’ romed ni kakrom.
³⁶ Kemus ni yi go’ Kaleb nib mo’on ni fak Jefunneh e ra thap ngaram. Ya ke par nib yul’yul’ ngog. Ere bay gu pi’ ngak Kaleb nge pi’in owchen fare nam nike lekag.’ ³⁷ Ki damumuwa SOMOL ngog ni bochmed me ga’ar, ‘Mus ngom i gur Moses, ma kudab mu’un nga langgin fare binaw. ³⁸ Machane ngam pi’ e athamgil nga laniyan’ e ta’ayuw rom i Joshua ni fare mo’on ni fak Nun, ya ir e ra yan ngalan fare binaw. Ma bayi pow’iy yu Israel ngar tafned fare nam.’

³⁹ “Ma aram, me ga’ar SOMOL ngodad ni gadad gubin, ‘Pifakmed ni kayad bbitir ndawor ra nanged e tin bfel’ nge tin ba kireb e yad ra yan ngalan fare binaw, aram e pi bitir ni lungmed e ra laeg e pi to’ogor romed. Ma bay gu pi’ fare nam ngorad ngar pired riy ni kar tafned. ⁴⁰ Ma gimed e pi girdi’ nir e ngam chealgad u luwmed ngam sulod bayay nga daken fare gi ted ni *desert*, ngam sulod ko fare kanawo’ ni yan ko fare gi day ni *Red Sea*.’

⁴¹ “Me lungumed ngog, ‘Moses, kug denengad nib togopluw ngak SOMOL. Machane chiney e nggu warod nggu chamgad, ni bod nike yog SOMOL ni Got rodad ngodad.’ Mra bigmed ma ke fal’eg rogon ko mael, ni be leamnag ni yigubmom ni ngan kol fare nam ni go’ burey.

⁴² “Machane me ga’ar SOMOL ngog, ‘Mog ngo-rad ndab ranod ko mael, ya dab gu un ngorad, mra

li'rad e pi to'ogor rorad.' ⁴³ Gog ngomed e n'en nike yog SOMOL. Machane da mmotoyilgad ngay. Mi gimed togopluw ngak, ngam marod u fithik' e tolngan' ko fare binaw ni go' burey. ⁴⁴ Ma piyu Amor ni yad ma par u daken e fapi burey e rabad ngomed ni bod ba ran' i ngul. Mar tulufed gimed ngam mada'gad nga Hormah mar gelgad ngomed u rom ko fare nam nu Edom. ⁴⁵ Ma aram mi gimed tolul ngalang ngak SOMOL ni nge ayuwegmed, ma daki motoyil ngomed.

Pi duw nra pired u daken e ted ni desert

⁴⁶ "Ma aram, nga tomuren ni kad pired u Kadesh nike n'uw nap'an,

2

¹ ma yuguda pigichelgad ngad sulod nga daken fa gi *desert*, ni aram e wo' ni yan ko *Red Sea*, ni bod ni yog SOMOL ni ngad rin'ed. Ma ba n'uw nap'an ni ud derawgad u daken e nam nu Edom ni go' burey.

² "Aram, me yog SOMOL ngog ³ nike gaman n'umngin nap'an ni kad derawgad u daken e yungi ted nem; ere ngad sorgad ko lel'och. ⁴ Me yog ngog ni nggu pi' e pi motochiel ney ngomed: 'Aram e ke chugur ni ngam th'abed fa yungi ted ni go' burey ko fare nam nu Edom, fa gin'en ni tafen boch e girdi' romed nike palog, ni aram e pi'in owchen Esau. Bay ra rusgad ngomed, ⁵ machane thangri dab mu tabab niged e mael ngorad, ni bochan e dab gu pi' ngomed ta'bochyang ko binaw rorad. Ya kug pi' yu Edom ni nge tafnay e pi'in

owchen Esau. ⁶ Rayag ni ngam chuw'lyed e ggan rorad ngam ked nge ran rorad ngam unumed.'

⁷ "Ngu'um leam niked rogon nike tow'ath nagmed SOMOL ni Got romed u gubin ban'en ni kam ngongliyed. Ke ayuwegmed u n'umngin nap'an ni kam derawgad u lan e regi ted ney ni *desert*. De pagmed u lan e re aningeg i ragag i duw ney, go' i yag ngomed e tin nib t'uf romed.

⁸ "Ma aram ma gadad chuw ko fare pa' i kanawo' ni yan ko fa galoch i binaw nu Elath nge Eziongeber ni yan ko *Dead Sea*, magdad cheal ko lel'och ni ngek ngad sorgad nga Moab. ⁹ Me ga'ar SOMOL ngog, 'Dab mu magawon niked e girdi' nu Moab, ni pi'in owchen Lot, ara m'aged e mael ngorad. Kug pi' fare binaw nu Ar ngorad, ma aram e dakriy bang u taferad ni nggu pi' ngomed.' "

(¹⁰ Ba ulung i girdi' ni kanog e Emim ngorad ni yad ba gel ma yad ba tagyet e ur pired u Ar. Yad ba n'uw ni bod e Anakim ni kub mit i girdi' nib n'uw ma yad ba tagyet. ¹¹ Ma ku yad bod e Anakim ni ku yima yog ni yad e Refaim; machane piyu Moab e yad ma pining e Emim ngorad. ¹² Piyu Hor e u ra pired u Edom. Machane pi'in owchen Esau e ra tulufedrad nga wuru' e re nam nem; miyad gathay fare nam, nge mang yad e ra pired u rom, ri ku bod rogon ni tuluf yu Israel e pi to'ogor rorad ngar chuwgad u lan fare nam nike pi' SOMOL ni ngar tafned.)

¹³ "Ma aram mad th'abed fare Lul' ni Zered, ni bod rogon ni keyog SOMOL ngodad ni ngad rin'ed.

¹⁴ Ngial' i n'ey e ke yan guyey nge meruk e duw ni kad chuwgad u Kadesh Barnea. Ma aram e urngin e pumo'on ni ur uned ko mael ko re mfen nem e go'

karm'ad, ni bod ni yog SOMOL. ¹⁵ I SOMOL e par ni be togopluw ngorad nge mada' ko ngiyal' nike thirifrad u but' ni yad gubin.

¹⁶ “Tomuren ni go' karm'ad, ¹⁷ me ga'ar SOMOL ngodad, ¹⁸ ‘Daba’ e ngam marod u lan e binaw nu Ar ngam th'abed nga barba fare gi nug nu Moab. ¹⁹ Ma aram e kam chugurgad nga tafen e Ammonite, ni pi'in owchen Lot. Ma dab mu k'aringed lungrad, fa mu tabab niged e mael nib togopluw ngorad. Ya dab gu pi' bang ni ngam tafned ko fare nam ni kug pi' ngorad.’ ”

(²⁰ Re gin'ey e ku yi manang ni tafen e Refaim, ni aram fithingan e pi girdi' ni urpired u rom. Machane pi Ammonite e yad ma pining e Zamzummim ngorad. ²¹ Yad ba n'uw ni bod e pi Anakim. Urmed ni yad bo'or, ma yad ba gel. Machane me thirifrad SOMOL u but', ya nge yag ni par e pi Ammonite ko re nam nem. ²² Ma ku ireram e n'en niki rin' SOMOL ni fan ngak piyu Edom, ni pi'in owchen Esau, ni ur pired u lan e nam ni go' burey u Edom. Ya thirif piyu Hor u but', me yan yu Edom ngar pired ko fare nam rorad, ni aram e gin ni kayad be par riy e chiney. ²³ Ma binaw u p'el'ay ko Mediterranean e ke par e girdi' ko fare donguch nu Krete ngay. Kar li'ed e pi Avvim ni aram e pi'in nri taferad e re gin'em. Ma kar tafned taferad ni ga'ngin, ni yan ko yimuch nge mada' ko fare binaw nu Gaza.)

²⁴ “Nga tomuren ni kad th'abed yu Moab nga barba', me ga'ar SOMOL ngodad, ‘Chiney e mmarod ngam th'abed fare lul' ni Arnon. Kug pi' Sihon ni Pilung nu Heshbon ngalan pa'med

ni mu'un e nam rok ngay. I ir fare pilung rok e pi Amorite. Mu chamgad ngak mi gimed fek tafen ngam pired ngay. ²⁵ Daba' i yan ngaram e bay gu tay daguwmed nga lanyan' e girdi' u gubin yang. Nap'an ni yira yog fithingimed ma gubin e girdi' ni bay ra t'on gad ko marus.'

*Yu Israel nra gelgad ngak Sihon ni Pilung
(Numbers 21:21-30)*

²⁶ "Ma aram mu gu l'oeg e pi tamol'og u daken e ted u Kedemoth ngranod ngak Sihon ni Pilung nu Heshbon, ni kar feked i yan e thin ko gapas, ni ga'ar: ²⁷ 'Mu pagmad nggu warod u lan e nam rom. Ni dab gu talgad u bang, ma dab gu thum'gad nga wuru' e wo'. ²⁸ Gamad ra pi' puluwon e ggan ni gamad ra kay nge ran ni gamad ra unum. Kemus ni n'en ni gamad ba'adag e nggu warod u lane nam rom, ²⁹ nge taw ko ngiyal' ni kug th'abed fare Lul' ni Jordan nga daken fare binaw ni bayi pi' SOMOL ni Got romad ngomad. Pi'in owchen Esau ni yad ma par u Edom, nge piyu Moab ni yad ma par u Ar e ra paged gamad nggu warod u lan taferad.'

³⁰ "Machane de pagdad Sihon ni Pilung ngdarod u lan e nam rok. Ya SOMOL ni Got romed e ke gelnag laniyan' fare pilung be togopluw. Ni bochan e nge yag ni ngad gelgad ngak ngad tafned tafen ni ir e kagdad be par riy.

³¹ "Ere ga'ar SOMOL ngog, 'Amchangar, kug pi' Sihon ni Pilung nge nam rok ngomed; mu feked e nam rok ngam pired riy ni kam tafned.' ³² Ma aram me yib Sihon nge urngin e pi salthaw rok ni ngar maelgad ngodad u to'oben fare binaw nu Jahaz. ³³ Machane SOMOL ni Got rodad e pi' Sihon

nga pa'dad, ma gadad thang e fan rok, nge pi pumo'on ni fak, nge urngin e pi salthaw rok. ³⁴ Ma ku ireram e ngiyal' nda koled nga da gathayed urngin e pi binaw rok, ma gadad thang e pogofan rok urngin e pumo'on, nge ppin, nge bitir. Dariy be' nda paged ni kabfos. ³⁵ Da feked u fithik' e yargel e yuran' i gamanman, nge urngin e tin gadad ba'adag u lan fapi binaw. ³⁶ I SOMOL ni Got rodad e pi' urngin fapi binaw ngalan pa'dad, ni mus u Aroer ni bay u thathren fare loway ni Arnon, nge fare binaw ni bay u lukngun e re loway nem, me yan nge mada' nga Gilead. Dariy reb e binaw ni dad buthuged e yoror riy. ³⁷ Machane da darod nga charen fare binaw ko pi Ammonite, nge charen e Lul' ni Jabbok nge fapi binaw ni go' burey nge ku boch e binaw nike yog SOMOL ni Got rodad ndab darod ngay.

3

Piyu Israel nra Gelgad ngak Og ni Pilung (Numbers 21:31–35)

¹ “Ma gadad yan u rom ko lel'och ni gadad be sor i yan nga Bashan. Me yib Og ni Pilung nu Bashan ni yad e pi salthaw rok ni cham ngodad u charen fare binaw nu Edrei. ² Me ga'ar SOMOL ngog, ‘Dab mu rusgad ngak. Bay gu pi' ngomed, nge pi salthaw rok, nge ga'ngin fare gi nug ni tafen. Ma n'en ni mu rin'ed ngak Sihon ni Pilung rok e pi Amorite ni i gagiyeg u Heshbon e ku aram e n'en ni ngam rin'ed ngak Og.’

³ “Ma aram miki pi' SOMOL Og ni Pilung nu Bashan nge pi girdi' rok ngalan pa'dad, magdad

thang e pogofan rorad ni yad gubin. ⁴ Ma ku aram e ngiyal' nda koled urngin e pi yochi binaw rok — dariy ta'reb e binaw rok nda paged. Nel' i ragag u gubin e binaw nda koled — ni aram e ga'ngin yang yu Argob, ni gin i gagiyeg Og ni Pilung riy. ⁵ Urngin e pi binaw ney ma yi go' kan yororiy nib tolang, ni bay e pi garog riy, nge yu ley i dubchey ni yima man'nag e pi mban e garog nem ngay, nge ku boch e binaw ndariy e yoror riy. ⁶ Magdad gathey fa yochi binaw ni urngin, ma gadad thang e fan rok urngin e pumo'on, ppin, nge bitir, ni bod rogon nda rin'ed u lan fapi binaw rok Sihon ni Pilung nu Heshbon. ⁷ Magdad fek e yu ran' i gamanman rorad ma gadad gathey fa yochi binaw.

⁸ “Ere ngiyal'nem e da feked rok fa gali pilung nu Amor fare nam ni bay nga ba' ni ngek fare lul' ni Jordan, ni tabab ko lul' ni Arnon me yan i mada' ko burey ni Hermon. (⁹ Fare burey ni Hermon e ma yog piyu Sidon fithingan ni Sirion, ma piyu Amor e yad ma yog fithingan ni Senir.) ¹⁰ Ma gadad fek ga'ngin yang fare gi nug ni tafen Og ni Pilung nu Bashan ni aram e binaw nu daken fa gi flang, nge ga'ngin yang yu Gilead nge Bashan, me yan nge mada' ngalan e ngek ko fapi binaw nu Salekah nge Edrei.”

(¹¹ I Og ni Pilung nu Bashan e ire magey ko girdi' ni Refaim. Kahol rok e ni ngongliy ko malang ni nel' e fit radan ma ba chugur ni nge gaman e ragag nge aningeg e fit n'umngin, nrogon ni kan turguy ko fol e ngiyal'nem. Ku rayag ni ngan guy e chiney u lan e binaw nu Rabbah ni tafen e pi Ammonite.)

*Pi Ganong nra Tafned e Ba' ni Ngeko Jordan
(Numbers 32:1–42)*

¹² “Nap'an nda feked fare nam ni ngad tafned, mu gu pi' ngak e pi ganong rok Ruben nge Gad fare binaw ni bay nga lel'och ko fachi binaw nu Aroer, u charen fare lul' ni Arnon, nge bang ko fare gi binaw ni go' burey u Gilead nib mu'un e pi nochi binaw riy ngay. ¹³ Mu gu pi' e gin kabay u Gilead ngak balay e ganong rok Manasseh nge ga'ngin yang yu Bashan, ni i gagiyeg Og riy, ni aram ga'ngin yang e nug nu Argob.”

(Bashan e yimnang ni binaw ko Refaim. ¹⁴ Me Jair ni be' ko fare ganong rok Manasseh e feke nug nu Argob ni ga'ngin yang, ni aram yu Bashan. Re gi nug nem e yan nge mada' ko mathil nu Geshur ngu Maakah. Me tunguy fithingan ko fapi binaw. Kiyi manang ket'aw ko chiney ni pi binaw nem e binaw rok Jair.)

¹⁵ “Mu gu pi' yu Gilead ngak fare ke girdi' rok Makir ni be' ko fare ganong rok Manasseh. ¹⁶ Ma fa gal ganong rok Ruben nge Gad e gu pi' fare gi binaw ni tabab u Gilead me yan i mus ko lul' ni Arnon. Mathil rorad ko yimuch e lukngun fare lul' ni Arnon, ma mathil rorad ko lel'och e fare lul' ni Jabbok fithingan, ni bang riy e mathil rok e pi Ammonite. ¹⁷ Mu ba' ni ngal fare gi binaw ntaferad e yan nge mada' ko lul' ni Jordan, ni tabab u lan e lel'och ko lipath ni Galilee. Me yan ko yimuch nge yan i taw ko Dead Sea, me yan ko ngeko nge mada' nga enggin fare burey ni Pisgah.

¹⁸ “Kugog ngomed e ngiyal'nem ni lungug: 'I SO-MOL ni Got rodad e ke pi' ngomed e regi binaw ney ni bay ko ngeko ko lul' ni Jordan ni ngam tafned.

Ere chiney e ngam fal'eged rogon e salthaw romed mi gimed l'ograd ngar m'onod rok e pi ganong nu Israel ni kabay ngar th'abed e Jordan nga ba' nem. Ya ngar ayuweged e pi ganong nem nge yag nra feked fare binaw ngar tafned. ¹⁹ Kemus ni pi le'engimed, pi fakmed, nge yu ran' i gamanman romed — ya gumnang ni bo'or yu ran' i gamanman romed — yad e ngar pired ko yochi binaw ney ni kug pi' ngomed. ²⁰ Mu ayweged e tin kabay e girdi' nu Israel nge taw ko ngiyal' ni kar pired ko fare binaw ni nge pi' SOMOL ngorad u ba' ni ngal e lul' ni Jordan. Ni aram e ke taw ko ngiyal' nike tayrad SOMOL u rom ni ngar pired u fithik' e gapas, ni bod nike rin' u ba' ney e lul' ni fan ngomed. Ma aram e fin rayag ni ngam sulod ko re but' ney ni kug pi' ngomed.'

²¹ “Ma aram mu gog ngak Joshua e ngiyal'nem, ni lungug: ‘Kam guyed urngin e tin nike rin' SOMOL ni Got romed ngak fa gali pilung, ni Sihon nge Og; ma ku bay i rin' ni aram rogon ngak urngin e girdi' ni bay mu koled e binaw rorad. ²² Dab mu rusgad ngorad, ya SOMOL ni Got romed e bayi cham ni pa'med.’

Moses nde Un nga langgin yu Kanaan

²³ “Re ngiyal' i nem e gu meybil nib gel, ²⁴ SOMOL ni Th'abi Tolang, kugnang ni kam tabab i dag ngog feni sorom nge feni gel gelngim. Ya dariy ba got u tharmiy fa but' nrayag rok ni nge ngongliy e pi maang'ang ni kam rin'! ²⁵ SOMOL, mpageg nggu th'ab e Jordan nga ba' nem, ngug

guy fare binaw nib yong'ol ni bay u ba' nem, ni go' burey ni bfel' ya'an nge fapi Burey nu Lebanon.'

²⁶ "Machane bochmed e pi girdi' nir me damu-muw SOMOL ngog ma daki motoyil ngog. Ya ga'ar, 'Ka yag! Dab kum sul bayay u daken e pi thin ney!

²⁷ Man nga p'ebugul fare Burey ni Pisgah ngam changar ngalan e lel'och nge lan e yimuch, nge lan e ngek nge lan e ngal. Ma ga fal'eg i yaliy e tin ga ra guy, ya ri dab mu th'ab e Jordan nga ba' nem.

²⁸ Mu fonownag Joshua. Ngam pi' e athamgil nga laniyan' nge gel e leam rok, ni bochan e ir e bayi pow'iy e pi girdi' ney ngar th'abed nga ba' nem ngar tafned fare binaw ni ga be guy.'

²⁹ "Ma aram magdad par u rom u lan fare loway ni bay nga barba' fare binaw nu Beth-peor."

4

Moses ni Tay Ir Ngak yu Israel ni Ngu'ur Folgad

¹ Me ga'ar Moses ngak e girdi' nu Israel, "Ngu'um folgad u urngin e pi motochiyel ni ba'aray ni nggu fil ngomed, ni ngu'um pired ni dabi buch ban'en romed, mi gimed par u lan fare nam ni SOMOL ni Got rok pi chitamangimed e bayi pi' ngomed. ² Dab mu puthuyed ban'en ko tin nggu taychilen ngomed ni ngu'um rin'ed, ma dab mu lufed ban'en riy. Ngu'um folgad ko thin rok SOMOL ni Got romed ni fa'an ku gu pi' ngomed. ³ Gimed e mu guyed nga owchemed e n'en ni rin' SOMOL u burey ni Peor. I thang owchen e pi'in ni ur ted fan Baal u rom. ⁴ Machane gimed e pi'in ni

mu pared nigmed ba yul'yul' ngak SOMOL ni Got romed e kigmed ba fos e daba'.

⁵ “Kug fil ngomed urngin fapi motochiyel nrogon ni yog SOMOL ni Got rog ngog ni nggu fil ngomed. Ngu'um folgad riy u lan e re nam ni ba'aram ni ngam koled ngam pired riy. ⁶ Ngar mu ted u gil' e pi motochiyel nem, ya ra aram rogon ma ra guy e pi nam fanmed gonop nge feni tamilangan'med. Yad ra rung'ag murung'agen urngin e pi motochiyel ney mra lungurad, 'Dakuriy girdi'en reb e nam ni bod feni gonop nge feni tamilangan' girdi'en e re nam ney nib sorok!' ”

⁷ “Dariy reb e nam ngabang, ndemturug feni sorok nma chichir e birok e kan ngak ni bod rogon SOMOL ni Got rodad nma chichir ngodad ko ngiyal' ni gadad ra wenig ngak ni nge ayuwegdad. ⁸ Dariy reb e nam u bang nib sorok ni bay e motochiyel rok ni bod feni yal'uw e tiney e motochiyel ni kug fil ngomed e daba'. ⁹ Ngar mu ayuwgad! Ngar mu guyed rogon nge dab mpaged talin e tin kam guyed nga owchemed. Mu guyed rogon nge dabi m'ay u wun'med u n'umngin nap'an e yafos romed. Ngu'um weliyed ngak pifakmed nge pifak pifakmed ¹⁰ fa rofen ni fa'an mu sak'iygad u p'eowchen SOMOL ni Got romed ko burey ni Sinai, me ga'ar SOMOL ngog, 'Mog nge mu'ulung e girdi' nga p'eowcheg, ngar rung'aged lamag ni nggu welthin ngorad, miyad nang ni ngu'ur pired ni bay madgug u wun'rad u n'umngin nap'an e yafos rorad, miyad fil ngak pifakrad ni ngu'ur pired ni bay madgug u wun'rad.' ”

¹¹ “Ngu'um weliyed ngorad rogon nim marod

mu sak'iygad nga enggin e burey. Ma be gak' fare burey ni be yan e daramram riy u fithik' e ath nib dib'ag ma ba talumor nge yan i tun ngalang. ¹² Ngu'um weliyed ngorad rogon ni par SOMOL u fithik' e re nifiy nem nge welthin ngomed, nge rogon ni um rung'aged laman ni be non, machane damur guyed. ¹³ Me weliy ngomed e n'en nthingar um rin'ed mu'um ted u gil' fare m'ag ni ngongliy u thilmed, ni aram e ngu'um folgad ko fa Ragag i Motochiel, ni yoloy nga daken l'agruw yang i malang. ¹⁴ I SOMOL e weliy ngog ni nggu fil ngomed urngin fapi motochiel ni ngu'um folgad riy u lan e re nam ni dabki n'uw nap'an mi gimed yan gay ngam koled ngam tafned.

Dab mu ted fan e Liyos

¹⁵ "Nap'an ni non SOMOL ngomed u fithik' fare nifiy ko Burey ni Sinai, ma dam guyed fon be', ere ngam kol ayuwgad ngam micheged ¹⁶ ni dab mu denengad ngam ngongliyed ba liyos ni demturug e re ya'an ni mu ngongliyed riy ko ya'an be' nib mo'on fa be' ni bpin, ¹⁷ fa gamanman fa arche' ¹⁸ fa gamanman nma goraraw u but' ara nig. ¹⁹ Gimed ra sap ngalang ni mu guyed e pin'en nib sug riy, ni aram e yal' nge pul nge t'uf, ma ngam guyed rogon nge dab mu ted fan ara mu meybilgad gay. Ya SOMOL ni Got romed e ke pi' e tiney ngak yugu boch e nam u gubin yang yad be tayfan, ²⁰ ma gimed e ke chuwegmed Got u lan yu Egypt ni fare tafen e nifiy nma rannag e wasay, ni fan e ngam manged girdi'en, ni bod rogon e chiney. ²¹ Me damumuw SOMOL ngog ni bochmed, nge taychilen ngog ni dab kug th'ab e Jordan nga ba' nem nggu

wan ngalan e re nam nem ni bfel' ni SOMOL ni Got romed e nge pi' ngomed. ²² Thingar gum' u lan e biney e nam ni dab gu th'ab e Jordan nga ba' nem, ma gimed e dabki n'uw nap'an mi gimed th'ab nga ba' nem ngam feked e re nam nem ni bfel' ngam tafned. ²³ Ngam ayuwgad nge dab mu paged talin fare m'ag ni SOMOL ni Got romed e ke ngongliy u thilmed nge ir. Dariy bmit e liyos ni ngam ngongliyed ni bochan e keyog SOMOL ni Got romed ni dab mu rin'ed, ²⁴ ya SOMOL ni Got romed e bod ba nifiy ni be daramram. Dabun yug reb e kan ni nge tagenging ngak.

²⁵ “Yug ra kam pired u lan e re nam nem nike n'uw nap'an nike yib pifakmed nge fak pifakrad, ma dab mu denengad ngam ngongliyed ba liyos ni demturug ko ya'an e mang. Biney e rib kireb u mit SOMOL, mra k'aring e damumuw ngak. ²⁶ Fa'anra dab mu folgad rog, ma gu be pining e tharmiy nge fayleng e daba' ngar mangew mich nib to-gopluw ngomed, ni dabi n'uw nap'an min thang owchamed u daken e re nam nem. Ma, re nam nem u ba' nem e Jordan ni aray e ngam marod mpired ngay e, dabi n'uw napmed riy. Ya bay ni thirifmed u but'. ²⁷ I SOMOL e ra weregmed ko pi nam i yan, ri'in i gimed e ra magach nib fos. ²⁸ Ni aram e yungi n'en ni bay um pigpiggad ko pi got ni girdi' e ngongliy nga pa', ni bogi got nni ngongliy ko ren fa malang, ndabiyag ni nge guy fa rung'ag fa kay ban'en ara faray bon ban'en. ²⁹ U rom e bay um changar niged SOMOL ni Got romed riy; fa'an gimed ra gaweg u polo' i gum'ircha'med ngu polo' i lanin'med ma gimed ra pir'eg. ³⁰ Nap'an ni gimed

ra aw nga fithik' e gafgow ko pin'ey nike buch romed, ma tomuren e gimed ra sul ngak SOMOL ni Got romed ngam folgad rok. ³¹ I SOMOL ni Got romed e ba Got ko runguy. Dabi n'agmed fa thang owchemed. Ya dabi pag talin fare m'ag ni ngongliy u thilin pi chitamangimed nge ir.

³² "Mu sulod ngam gayed murung'agen e kakrom, ni tin ba'aram e rran ndawor ni gargelegmed, ni tabab ko fa ngiyal' ni ba'aram ni sunumeg Got e girdi' u daken e fayleng; mu gayed u ga'ngin yang e fayleng. Ka'a m'ug ban'en ni yira ngat ngay ni aram rogon? Ka e rung'ag be' murung'agen ban'en ni ara' rogon? ³³ Gur bay girdi'en ba nam ni ka'ar rung'aged laman ba got ni be non u fithik' e nifiy ngorad ni bod rogomed ma kayad be par ni yad bfos? ³⁴ Ka' e yigi yan reb e got i fek e girdi' u reb e nam ngar manged girdi' rok, ni bod ni rin' SOMOL ni Got romed ngomed u lan e nam nu Egypt? U p'ewchemed e maruwel Got riy nga gelngin nib gel nge yib e gafgow nge mael, me ngongliy e maang'ang nge tin yira ngat ngay, me k'aring boch ban'en nge yib ni ba gel e marus riy. ³⁵ I SOMOL e dag urngin e pin'ey ngomed ya ngam nanged ni kemus ni ir e Got ni bay ma dakuriy yug reb ngabang. ³⁶ I gagiyeagnag nge yib laman u tharmiy ngomed ni fan e nge fonow nagmed ngam yal'uwgad, mu daken e fayleng e gagiyeag nagmed riy ngam guyed fare nifiy rok nib thothup, me par u fithik' nge non ngomed. ³⁷ Ba t'uf pi chitamangimed rok me mel'eg e pi'in ni owcherad u fithik' e girdi' ni nge mang e tirok e girdi', ma gelngin nrrib gel e maruwel ngay nge

fekmed nga wuru' yu Egypt, ³⁸ me tuluf girdi'en e pi nam ni ba ga' ma ba gel ngomed, ni fan e nge yag ni mmarod ngalan e nam rorad nge pi' nga pa'med, ni nge par ni tafenmed nge mada' ko daba'. ³⁹ Ere chiney e kari mu nanged ni SOMOL e ir e Got nu tharmiy ngu fayleng, ma dakuriy yugu reb e Got nga bang. Ngu'um ted e pin'ey u lanin'med ma dab mu paged talin. ⁴⁰ Um folgad u urngin e pi motochiyel rok ni kug pi' ngomed e daba', ma aram e gimed nge pi'in ni bay ra bad ni owchemed e yugu bay um pired ni bfel' rogomed mu'um pired u lan e re nam nem ni SOMOL ni Got romed e nge pi' ngomed ngam tafnayed ni dariy n'umngin nap'an."

Fapi binaw ntagil' e ayuw ko ngek u Jordan

⁴¹ Me fael Moses dalip e binaw ngabang ni bay ko ngek ko fare Lul' ni Jordan. ⁴² Ni nge chey ni kal be' nge thang e fan rok be' ni gathi to'ogor rok, mrayag ni mil nge yan nga langgin reb e pi binaw ney ma dab ni thang e fan rok. ⁴³ Binaw nu Bezer e tagil' e ayuw rok e ganong rok Ruben, ni bang i ted ni *desert*; ma binaw nu Ramoth e fan ko ganong rok Gad, ni bay ko gin ba milsuwon ngak e Gilead; ma binaw nu Golan e fan ko fare ganong rok Manasseh, ni bay ko gin ba milsuwon ngak Bashan.

Marung'agen e Motochiyel ku Got ni ngan Pi'

⁴⁴ I Moses e pi' e pi motochiyel rok Got ngak e girdi' nu Israel. ⁴⁵⁻⁴⁶ Nga tomuren ni karbad nga wuru' yu Egypt ni yad bay ngalan e loway u ngek ko lul' nu Jordan, ni bay fare binaw ni Bethpeor

nga barba' riy, me pi' Moses e pi motochiyel ney ngorad. Gin'ey e immoy ko gin ba milsuwon ngak Sihon ni Pilung ko Amorite, ni ir e i gagiyege u lan fachi binaw nu Heshbon. I Moses nge girdi' nu Israel e ra gelgad ngak u nap'an nra chuwigad u Egypt. ⁴⁷ Miyad kol e binaw rok ngar pired ngay nge fare binaw rok Og ni Pilung nu Bashan, ni fa binem e pilung ni i par ko ngek u Jordan. ⁴⁸ Regi binaw ney e tabab ko fare binaw nu Aroer, u thathren e lul' ni Arnon, me yan ko lel'och nge mada' ko fare burey ni Sirion, (ni ku yima yog e Burey ni Hermon ngay.) ⁴⁹ Ki un ngay ga'ngin yang e nug u ba' ni ngek fare Lul' nu Jordan nge yan i yan ngalan e yimuch nge mada' ko *Dead Sea* me yan ko ngek nge tun nga enggin e burey ni Pisgah.

5

Fa Ragagi i Motochiyel (Exodus 20:1–17)

¹ Me pining Moses urngin fapi girdi' nu Israel nga ta'bang me ga'ar ngorad, "Girdi' nu Israel, motoyilgad nga urngin e pi motochiyel ni nggu pi' ngomed e daba'. Mu filed ma nopa'med ni ngu'um folgad riy. ² Burey ni Sinai e ngongliy SOMOL ni Got rodad ba m'ag u rom, ³ gathi go' fan ngak e pi chitamangidad, ma ku fan ngodad gubin e girdi' ni kagdad bfos e biney e rran. ⁴ U rom u daken fare burey e non SOMOL ngomed riy u fithik' e nifiy ni gimed bay u p'eowchen. ⁵ Ngial'nem e gu ba sak'iy u thilmed nge SOMOL ni nggog ngomed e

tin keyog, ya gimed be rus ko fare nifiy ere dam uned nga daken fare burey.

“Me ga’ar SOMOL, ⁶ ‘I gag fare SOMOL ni Got romed, e gu fekmed nga wuru’ yu Egypt, ko gin ni um sibgad riy.

⁷ “ ‘Dariy reb e got ni ngam mon’eged rog.

⁸ “ ‘Dab mu ngongliyed ya’an ban’en u tharmiy ara u daken e fayleng fa fithik’ e ran u tan e but’ ni fan ngomed. ⁹ Dab mu siro’gad nga ba liyos ara um tedfan, ya Gag SOMOL ni Got romed e dab gu pag yug reb e kan nge tagenging ngog. Ma pi’in yad be fanenikayeg e gu ra gechig nagraad nge pifakrad nge yan i mada’ ko bin dalip nge aningeg e mfen. ¹⁰ Machane pi’in gu bt’uf rorad ma yad ma fol ko pi motochiyel rog e bay gu dag e t’ufeg rog ngorad ni bokum biyu’ e mfen.

¹¹ “ ‘Dab mogned fithingag ni fan ko tin kireb, ya Gag fare SOMOL ni Got romed, e gu ra gechignag demturug be’ ni dariyfannag fithingag.

¹² “ ‘Mu ayuweged e rran ni *Sabbath* ngam ted nib thothup, ni bod ni Gag SOMOL ni Got romed e kug taychilen ngomed. ¹³ Nel’ e rran ni ngam marwelgad riy, ¹⁴ ma bin medlip e rran e yaran e toffan ni kam ogniged ngog. Rofen nem e dariy be’ ni nge maruwel — ni gimed, pifakmed, sib romed, gamanman romed, nge ku girdi’ nu bang nma par u lan e nam romed. Pi sib romed e thingar ra toffan gad ni bod gimed. ¹⁵ Ngi i par u wun’med ni um moyed ni gimed e sib u Egypt, me Gag SOMOL ni Got romed e gu lagmed u gelngig nib ga’ mab gel. Aram fan ni kug taychilen ngomed ni ngam tedfan e re rran ney ni *Sabbath*.

16 “‘Mu liyorgad ko chitamangimed nge chitiningimed, ni bod ni Gag SOMOL ni Got romed e kug taychilen ni ngam rin’ed’, ya nge par ni ngi i fel’ wa’athmed ma ku arrogon ni ngki n’uw nap’med u lan tafenmed ni kug pi’ ngomed.

17 “‘Dab mu li’ be’ ngem’.

18 “‘Dab mu pirew be’ ni gathi mabgol rom.

19 “‘Dab mmoro’ro’.

20 “‘Dab mu t’ar e thin nga daken be’.

21 “‘Dab mu chogownag le’engin be’ nib mo’on; dab mu chogownag e naun rok, fa binaw rok, fa sib rok, fa garbaw rok, fa gamanman rok ni dongki, fa demturug ban’en nib milfan ngak.

22 “‘Irrera’ e pi motochiyel ni pi’ SOMOL ngomed ni gimed gubin u nap’an nim mu’ulunggad ko fare burey. Nap’an ni non nib ga’ laman u fithik’ fare nifiy ngu fithik’ fa gi manileng nib dub’ag, ma irrera’ e pi motochiyel ni pi’ ma dakriy boch ngabang. Ma aram me yoloy ni gubin nga daken l’agruw yang i malang nge pi’ ngog.

*Marus ko Girdi’
(Exodus 20:18–21)*

23 “Ma nap’an ni be yik’ e nifiy u daken fare burey ni ga’ngin, mi gimed rung’ag fare lam u fithik’ e lumor, me yib e pi tayugang’ nge pi mit e thin ko pi ganong romed ngog, ²⁴ me lungurad, ‘I SOMOL ni Got rodad e ke dag ngodad feni gel nge

5:16 Mat 19:18, 19; Mrk 10:19; Luk 18:20 **5:16** Mat 15:4; Mrk 7:10; Efe 6:3 **5:17** Gen 9:6; Lev 24:17; Mat 5:21; 19:18; Mrk 10:19; Luk 18:20; Rom 13:9; Jas 2:11 **5:18** Lev 10; Mat 5:27; 19:18; Rom 7:7 **5:19** Lev 19:11; Mat 19:18; Mrk 10:19; Luk 18:20; Rom 13:9 **5:20** Exo 23:1; Mat 19:18; Mrk 10:19; Luk 18:20 **5:21** Rom 7:7; 13:9 **5:22** Exo 20:18–21

feni sorok nap'an nda rung'aged laman nike non u fithik' fare nifiy! Daba' e kadguyed nrayag ni ngki par be' ni kabfos, ni yug aram rogon nike non Got ngak. ²⁵ Ere mang ni thingar darod u thathren e riya' bayay? Re nifiy nem nib gel e ra thangdad. Rib muduwgil ni gadad ra yim' ni fa'anra ngkud rung'aged laman SOMOL ni Got rodad bayay. ²⁶ Ya mini' e re girdi' ni ka a rung'ag laman Got ni be par nib fos ni non u fithik' e nifiy, ni bod ni kad rung'aged ma ka gadad be par ni gadad bfos? ²⁷ Moses, mu sul ngaram, ngam motoyil nga urngin e tin be yog SOMOL ni Got rodad. Ma ga sul ngamog ngomad urngin e tin keyog ngom. Ya gamad ra motoyil ngay ma gamad ra fol riy.'

²⁸ "Ma nap'an ni rung'ag SOMOL e tin kamogned, me ga'ar ngog, 'Kug rung'age n'en nike yog e picha'ney, ma sororad riy. ²⁹ Mang e yigi i par lanin'rad ni arrogon ni gubin ngiyal'! Mang e yigi par madgug u wun'rad ni gubin ngiyal' miyad be fol u gubin e tin kugog ngorad ni ngar rin'ed, nge yag ni ur pired nge pi'in owcharad ni bfel' rogorad ndariy n'umngin nap'an. ³⁰ Mman ngamog ngorad ngar sulod ko pi *tent* rorad. ³¹ Machane, gur Moses e ngam par rog u roy, ma bay gu pi' urngin e pi motochiel rog ngom, nge urngin e tin kug taychilen. Mu fil e pin'ey ngak e girdi', ya nge yag ni ngu'ur folgad riy u lan fare nam ni bay gu pi' ngar tafned.'

³² "Girdi' nu Israel, rnopa'med ni ngu'um rin'ed urngin e tin ke tay SOMOL ni Got romed chiylen ngomed. Dab mu paged ta'reb e pi motochiel rok ndab mu folgad riy. ³³ Mu folgad riy ni gubin, ya

ngu'um pired ni bfel' rogomed mu'um pired u lan fare nam ni bay mu tafned nge n'uw nap'an.

6

Fare Motochiyel Th'abi Ga'

¹ “Irera’ urngin fapi motochiyel ni SOMOL ni Got romed e keyog ngog ni nggu fil ngomed. Ngu’um folgad riy u lan e re nam ni ba’aram ni ngam marod ngay ngam pired riy. ² N’umngin nap’an e yafos romed, ni gimed nge pi’in owchemed e ngu’um pired ni bay madgun SOMOL ni Got romed u wun’med ma gimed be fol u urngin fapi motochiyel rok ni nggu pi’ ngomed, ya nge yag ni n’uw nap’an ni um pired ko fare nam. ³ Gimed e girdi’ nu Israel, mu telmed ngu’um folgad ko pi motochiyel ney, nge yag ni fel’ rogomed me yo’or e girdi’ romed u daken e re nam nem ni bfel’ rogon ma ba yong’ol e but’ riy, ni bod rogon nike micheg SOMOL ni Got rok e pi chitamangidad ngomed.

⁴ “Gimed e girdi’ nu Israel, mmotoyilgad! Fare SOMOL ni Got rodad e kemus e ta’are Got nib riyul’. ⁵ Ngari t’uf SOMOL ni Got rom u polo’ i leam rom, ngu polo’ i lanin’um, ngu polo’ i gelngim. ⁶ Ma ri dab mu paged talin e pi motochiyel ney ni kug pi’ ngomed e daba’. ⁷ Mu filed ngak pifakmed; um weliyed murung’agen ngorad ko ngiyal’ ni gimed bay u tabinaw nge ngiyal’ ni gimed be milekag, nge ngiyal’ ni gimed be toffan nge ngiyal’ ni gimed be maruwel. ⁸ M’aged nga daken pa’med nge nga daken peri’med nge par ni be puguran

ngomed. ⁹ Mu yoloyed nga daken e ren u ruw raba' i langan e mab ko naun romed nge nga daken e garog romed.

Kemus ni go' SOMOL e ngan liyor ngak

¹⁰ "SOMOL ni Got romed e micheg ngak e pi chitamangimed ni kakrom ni aram Abraham nge Isak nge Jakob ni bayi pi' ngomed, ba nam ni bay bogi binaw riy ni ba ga' ma bfel' rogon, ni gathi gimed e mu ngongliyed rogon. ¹¹ Pi naun ni bay riy e ke suguy urngin mit e falel' ni gathi gimed e mu ted, ma bay bogi luwed riy ni gathi gimed e mu kired, ma bay yungi woldug riy ni *grapes*, nge gek'iy ni *olive* nike m'ay i yung. Nap'an nra fekmed SOMOL ngalan e re nam nem, me yag ngomed urngin e tin gimed ba'adag ni ngam koyed, ¹² ma ngam guyed rogon nge dab mu paged talin SOMOL ni ir e fekmed nga wuru' yu Egypt, ko gin um pired riy ni gimed e sib. ¹³ Kemus ni SOMOL ni Got romed e ngu'um pired ni bay mad-gun u wun'med; kemus ni ir e ngu'um liyorgad ngak, ma kemus ni go' fithingan e ngam mowgad ngay. ¹⁴ Dab mu tedfan yugu boch e got, ni got rok e pi nam nib longobiymed. ¹⁵ Ya fa'an gimed ra rin', ma damumuw rok SOMOL e ra yib ngomed ni bod ba daramram nib gel nge thirifmed u but', ya SOMOL ni Got romed, ni ir e bay romed e dabiya ni nge k'adan' ni fa'an gimed ra togoplwnag reb e got ngak.

¹⁶ "Dab mu sikeng niked SOMOL ni Got romed ni bod ni mu rin'ed u Massah. ¹⁷ Ngar mu guyed rogon ngu'um folgad u urngin fapi motochiyel

nike pi' ngomed. ¹⁸ Mu rin'ed e tin keyog SOMOL ni ir e bmat'aw ma bfel', ma aram e rayag ni um pired ni bfel' rogomed, me yag ni mmарod ngalan e re nam nem nib yong'ol e but' riy ngam tafnayed, ni SOMOL e micheg ngak e pi chitamangimed ni kakrom ni bayi pi' ngorad, ¹⁹ me yag ni mu tulufedyad ni bod ni micheg.

²⁰ "Tin bayi yib e duw e ra fithmed pifakmed ni lungurad, 'Mangfan ni yog SOMOL ni Got rodad ngomed ni ngu'um folgad ko urngin e pi motochiel ney?' ²¹ Ma nge lungumed ngo-rad, 'Ugmed u lan yu Egypt ni gamad e sib rok Farao, me fekmad SOMOL nga wuru' yu Egypt ni maruwel nga gelngin nib gel. ²² Gguyed nga owchemad e pi maang'ang ni ngongliy, nge bogi n'en nrib gel e marus riy ni rin' ngak yu Egypt, nge ngak e pilung rorad nge ngak e pi tolang ni bay u tan pa' e en pilung. ²³ Me chuwegmad u Egypt nge fekmad ngaray me pi' ngomad e re nam ney ni bod ni micheg ngak e pi chitamangimad ni kakrom. ²⁴ Me yog SOMOL ni Got rodad ngomad ni nggu folgad u urngin e pi motochiel ney, ma nggu pired ni bay madgun u wun'mad. Ya fa'anra ug rin'ed ma gubin ngiyal' nra i par ni be matanagiy e nam rodad mi i tay e nam ni bfel' rogon. ²⁵ Fa'an gadad ra yul'yul' ngu'ud folgad u gubin e tin keyog Got ngodad ni ngad rin'ed, ma gadad ra fel' u wan'.'

7

Girdi'en SOMOL
(Exodus 34:11–16)

¹ “SOMOL ni Got romed e bayi fekmed i yan ngalan fare nam ni ngam pired riy, me tuluf bo’or e nam ni bay riy ngar chuwgad u lan fare nam ni aram e pi Hittite, Girgashite, Amorite, Kanaanite, Perizzite, Hivite, nge pi Jebusite, ni medlip i nam ni yad ba ga’ ma yad ba gel ngomed. ² Ma nap’an nra pi’rad SOMOL ni Got romed nga pa’med ngam gelgad ngorad ma thingar mu thanged owcherad ni yad gubin. Dab mu ngongliyed e m’ag u thilmed ara mu runguyed yad. ³ Dab mu mabgolgad ngorad; dab mu pi’ed pifakmed ngak pi fakrad ngar mabgolgad, ⁴ ya yad ra pingeg pifakmed nge dab ku ra folgad rok SOMOL miyad tay fan yugu boch e kan, ma aram e ra damumuw SOMOL ngomed nge thang owchemed nib machreg. ⁵ Are mu buthuged e pi altar rorad, mi gimed bilbilig e pi malang ni kar ubunged ngalang kar ted nib machmach, mi gimed th’ab nga but’ e pi pow ko fare got ni bpin ni Asherah, mi gimed urfiy e pi liyos rorad. ⁶ Ngam rin’ed ni era’ rogon ya gimed girdi’en SOMOL ni ir e Got romed. Ke mel’egmed u fithik’ girdi’en urngin e pi nam nu fayleng ni ngam manged girdi’en.

⁷ “ISOMOL e gathi mut’ufgad rok me mel’egmed ni bochan e gimed pire’ ngak girdi’en yugu boch e nam; ya gimed e umoyed ni gimed bochu’uw. ⁸ Machane gimed ba t’uf rok SOMOL ma ba’adag ni nge tay u gil’ e tin ni micheg ngak pi chita-mangimed ni kakrom. Aram fan ni maruwel nga gelngin nib gel nge chuwegmed u lan yu Egypt ni um pired riy ni gimed e sib rok fare pilung

7:1 Act 13:19 **7:5** Deu 12:3 **7:6** Exo 19:5; Deu 4:20; 14:2; 26:18; Tit 2:14; 1 Pe 2:9

nu Egypt. ⁹ Ri dab mpaged talin ni SOMOL ni Got romed e kemus ni ir e Got, ma rib yul'yul'. Bayi tay u gil' fare m'ag nike ngongliy u thilmed nge Ir, mi i dag ngak reb e biyu e mfen e t'ufeg rok ni dabimus, ni pi'in ur pired nib t'uf SOMOL rorad ma yad be fol ko tin keyog ni ngu'ur rin'ed, ¹⁰ machane dabi tuntun ni nge gechignag e pi'in ni dubrad daken. Gathi bayi sowath ni nge rin', ya ra rin' nib machreg. ¹¹ Ere um folgad ko tin kan fil ngomed; um folgad u urngin e pi motochiyel ni kug pi' ngomed e daba'.

Fel' rogon nma yib ko fol
(Deuteronomy 28:1–14)

¹² “Fa'anra um motoyilgad ko pi motochiyel ney ngu'um yul'yul'gad ngay, me SOMOL ni Got romed e bayi tay u gil' fare m'ag nike ngongliy u thilmed nge ir, mi i dag ngomed ni yig gimed be par ni gimed ba t'uf rok ni bod rogon nike micheg ngak pi chitamangimed ni kakrom. ¹³ Bay mu pired ni gimed ba t'uf rok mi i fal'eg wa'athmed, ma be yo'ornagmed, ma be yo'or pifakmed; me fal'eg rogon e woldug romed nge yib e ggan ngay ni pire', ni *grain* nge wayin nge gapgep ni *olive*, me pi' e garbaw nge saf ngomed ni pire'. Bayi pi' ngomed urngin e pi fel' rogon ney u lan e re nam nem ni micheg ngak pi chitamangimed ni kakrom ni bayi pi' ngomed. ¹⁴ Dariy girdi'en reb e nam u fayleng ni bay i fal'eg rogorad ni bod gimed. Dariy bigimed ara garbaw romed nra par ndabiyag ni nge diyen. ¹⁵ I SOMOL e bay i yororiymed u urngin mit e m'ar. Dabi gorengiy nga dakenmed reb fapi

liliy nib kireb ni i yib ngomed u Egypt, ya pi to'ogor romed e ra girengiy nga dakenrad. ¹⁶ Mu thanged owchen urngin e girdi' ko pi nam ni SOMOL ni Got romed e bayi pi' nga pa'med, ma dab mu runguyed yad. Dab mu ted fan ara mu meybilgad ko pi got rorad. Ya gimed ra rin' ma ra yib riy'en ngomed.

¹⁷ “Dabi lungumed u wun'med, ‘Girdi’ ko pi nam ney e yad bo'or ngodad. Ere uw rogon ni ngad tulufed yad ngar chuwgad?” ¹⁸ Dab mu rusgad ngorad, ma dab mpaged talin e n'en ni rin' SOMOL ni Got romed ngak fare pilung nu Egypt nge girdi'en e nam rok. ¹⁹ Mu leam niked fapi gafgow nib gel ni mu guyed nga owchemed, nge fapi maang'ang nge fa pin'en ni un ngat ngay, nge gelngin SOMOL ni Got romed nib gel ni ir e maruwel ngay nge chuwegmed u Egypt. Bayi thang owchen urngin e girdi' ni gimed be rus ngorad e chiney ni bod ni thang owchen piyu Egypt. ²⁰ I SOMOL ni Got romed e ra k'aring e marus ngorad nib gel, me thang owchen e pi'in yad ra thay ngar mithgad. ²¹ Dab mu rusgad ngorad, ya SOMOL ni Got romed e bay romed; ya ir ba Got nib sorok me ir e ngan rus ngak. ²² I SOMOL ni Got romed e bay i chuweg girdi'en e pi nam u m'on romed ni be boech-mboechnag; gathi bay mu thanged owcherad ta'ab yay, ya ra yo'or e gamanman ni malboch ngar gafgow niked gimed. ²³ SOMOL e bayi pi' e pi to'ogor romed nga pa'med me gagiyeg nagraad ngar rusgad nge yan i mada' ko ngiyal' ni kam thanged owcherad. ²⁴ Bayi pi' e pi pilung rorad nga pa'med ma bay

mu thanged e pogofan rorad nge dab kun leam nagrad. Dariy be' nrayag rok ni nge talegmed, ya bay mu thanged owcherad ni yad gubin. ²⁵ Mu urfiyed e pi liyos ni ya'an fapi kan rorad. Dab mu chogow niged e silber nge gol ni kan tay ko pi liyos nem, ma dab mu feked ni ngam faned, ya fa'an gimed ra rin', ma ra yib riy'en ngomed. Ya SOMOL e dabun ni nge tay e girdi' fan e liyos fa ra meybilgad ngay. ²⁶ Ri dab mfeked reb e pi liyos nem nga naun romed; ya gimed ra rin' ma buch wa'athan ni yib ngorad e ku ra yib ngomed. Thingar mu fanenikayed e pi liyos nem me par ni bogi ban'en ndariy fan u wun'med, ya ke bucheg SOMOL wa'athrad.

8

Ba nam ni bfel' ni ngan tafnay

¹ “Urngin fapi motochiyel ni kug pi' ngomed e daba' e ngu'um folgad riy u fithik' e yul'yul', nge yag ni mfosgad mu'um yo'orgad mi gimed tafnay e re nam nem ni SOMOL e micheg ngak pi chitamangimed ni kakrom nra pi' ngomed. ² Mu tafnay niged rogon ni i pow'iymed SOMOL ni Got romed u daken e ted i yan ni aningeg i ragag e duw ni ba milekag nib n'uw wo'en, ma be pi' bogi n'en nib mo'maw' be yib ngomed ni be sikeng nagmed, ya nge guy e n'en ni gimed ra rin' ko gimed ra fol ko tin keyog ni ngu'um rin'ed fa dangay. ³ Me pagmed ngam pired ndariy ban'en ni gimed ra kay, me pi' e manna ngomed ni ngam ked, nib ggan ni dawor mu ked bi'id ma ku arogon e pi chitamangimed ni kakrom. I rin' e ren'ey ngomed ni fan e nge fil ngomed ni gathi go' flowa e ma tay

e girdi' nib fos, machane gubin bug e thin ni yib u langan SOMOL e ra tay e girdi' nib fos. ⁴ Mad romed e de kaday ma rifrif u ayamed e de thow u lan e re aningeg i ragag i duw nem. ⁵ Thingar mu nanged u lanin'med ni SOMOL ni Got romed e ma yal'uweg mma gechignag pifak nri bod e pi matam nge matin ni yad ma gechignag pifakrad. ⁶ Ere ngu'um folgad ko tin keyog SOMOL ngomed ni ngu'um rin'ed, um folgad ko pi motochiyel rok mu um pired ni bay madgun u wun'med; ⁷ ya SOMOL ni Got romed e be fekmed i yan nga ba nam nib yong'ol e but' riy, ni ba nam ni bay e lul' riy, nge alublub, ma bay e ran u tan e but' riy ni be yib e ran riy ngalang u lan e yu pa' i loway nge pi burey, ⁸ ni ba nam ni be tugul e woldug ni *wheat* riy nge *barley*, nge *grape*, nge *fig*, nge *pomegranate*, nge *olive*, ma ku bay e *honey* riy. ⁹ Gimed ra par u rom ma dab m'ad ko bilig fa mu yoyowolgad u ban'en. Ma malang riy e bay e wasey u fithik', ma burey riy e rayag ni ngam kered e wasey ni *copper* u fithik'. ¹⁰ Bay um pired u rom nib yu' ngomed urngin e tin ngam ked, ma bay um pininged e magaer ngak SOMOL ni Got romed ni bochan e re nam nem nike pi' ngomed nib yong'ol e but' riy.

Ngan kol ayuw ni dab ni pag Talin SOMOL

¹¹ "Ngu'um guyed rogon ndab mpaged talin SOMOL ni Got romed; thingar um folgad u urngin e pi motochiyel rok ni kug pi' ngomed e daba'. ¹² Ngial' nra yu' ngomed urngin e tin ngam ked ma kam toyed e naun ni bfel' gimed be par riy,

¹³ ma ke yo'or e garbaw nge saf romed, nge silber, nge gol, ma ke yo'or ban'en romed, ¹⁴ ma ngar mu guyed rogon ya richey nge tolangan'med ngam paged talin SOMOL ni Got romed, ni ir e chuwegmed u Egypt, ni um pired riy ni gimed e sib. ¹⁵ I pow'iymed i yan u lan e ted ni *desert* ma ba kan dugwen ya bay e porchoyog riy ni bay e yub u l'ugun, ma ku bay e *scorpion* riy. U rom u daken e ted nib mlik' e but' riy ma dariy e ran riy e gagiyegnag SOMOL e ran nge yib i po' nga but' u fithik' ba war nib el ni fan ngomed; ¹⁶ u rom u daken e ted e pi' e manna ngu'um ked, ni ba ggan ndawori kay e chitamangimed ni kakrom bi'id. I pi' bogi n'en nib mo'maw' nge yib ngomed ni nge sikeng nagmed, ya nge yan i tomur me yu'nag e tin bfel' ngomed. ¹⁷ Ere dabi ga'ar bigimed u wan', 'Gelngig nge fanag madangdang e ke yagnag ngog e re fel' rogon ney ni kug tay.' ¹⁸ Dab mu paged talin ni SOMOL ni Got romed e ir e be pi' gelngimed be yo'or ban'en romed. Be rin' ni ara' rogon, ni bochan e ka daba' ma ku be par nib yul'yul' ko fare m'ag ni ngongliy u thilrad e chitamangimed ni kakrom. ¹⁹ Ri dab mpaged talin SOMOL ni Got romed fa mu pi'ed keru'med ngak ngu'um ted fan yugu boch e got ma gimed be pigpig ngorad. Fa'an gimed ra rin' ma gu be micheg ngomed e daba' nrrib muduwgil ni yira thirifmed u but'. ²⁰ Fa'anra dab um folgad rok SOMOL mra thirifmed u but', ni bod rogon fapi nam ni thirifrad u but' ko ngiyal' ni gimed be yan i yan nga m'on.

9

Piyu Israel nda ku ra folgad rok SOMOL

¹ “Mu telmed yu Israel! Daba’ e ngam th’abed e lul’ ni Jordan nga ba’nem ngam marod mu tafned fare but’ nib milfan nga bogi nam ni yad ba gel ngomed. Pi binaw rorad e ba ga’ ma bay e yoror riy nib liyeg nib tun ko manileng. ² Girdi’ ni bay riy e yad nun’uw ma yad ba gegel; yugub thil n’umngirad ngak e yug girdi’ ma kam rung’aged ni kanog ndariy be’ nrayag rok ni nge gel ngorad. ³ Ma bay mu guyed nga owchemed ni SOMOL ni Got romed e bayi m’on romed ni bod ba daram-ram nib gel. Bay i gel ngorad i yan u nap’an ni gimed be yan nga m’on, ya ngam tulufedrad mi gimed thirifrad u but’ nib machreg, ni bod nike micheg.

⁴ “Nap’an nra tulufad SOMOL ni Got romed ngar chuwgad ni fan e ngam tafned e nam rorad, ma dab mu leam niked nike fekmed SOMOL i yan ngalan e re nam nem ni ngam tafned ni bochan e bay rogmed ni ngam tafned. Danga’, i SOMOL e bayi tuluf e pi girdi’ ney ngar chuwgad ni bochan e yad ba kireb. ⁵ Gathi bochan e gimed bfel’ ma gimed be rin’ e tin nib mat’aw e aram fan ni nge pagmed SOMOL ngam marod nga taferad. Bayi tulufad ni bochan e yad ba kireb, ma ke learnag ni nge tay u gil’ e tin ni micheg ngak pi chitamangimed ni kakrom, ni aram Abraham nge Isak nge Jakob. ⁶ Ngar mu nanged ni SOMOL e gathi nge pi’ ngomed e re nam nem nib yong’ol e but’ riy ni fan e bay rogon ni nge pi’ ni ngam

tafned. Ri danga', ya gimed bogi girdi' ni gimed ba gelan'.

⁷ “Dab mpaged talin rogon ni mu k'aringed e damumu ngak SOMOL ni Got romed u lan e ted ni *desert*. Ka fa rofen ni mu chuwigad u Egypt nge yib i mada' ko rofen ni mu tawgad ngaray, ni go' togopluw e um ted ngak. ⁸ Ni mus ko fa ngiyal' nem ni gimed bay ko burey ni Sinai ni mu k'aringed e damumu ngak SOMOL, nge chugur ni nge thang owchemed. ⁹ Gu wan nga daken e re burey nem ni nge pi' SOMOL ngog fa gal yang i malang ni ka ni yoloy ngay fare m'ag nike ngongliy SOMOL u thilmed. Gu par u rom ni aningeg i ragag e rran nge nep' ni da gu way ban'en ara gu garbod. ¹⁰ Ma aram me pi' SOMOL ngog fa gal yang i malang nu daken e gal yang i malang nem e ri pa' e yoloy ngay e tin ni yog ngomed u fithik' fare nifiy ko fa rofen nem ni mmu'ulunggad ngaram ko fare burey. ¹¹ Aram rogon, tomuren e re aningeg i ragag e rran nge nep' nem me pi' SOMOL ngog fa gal yang i malang nike yoloy fare m'ag ngay.

¹² “Me ga'ar SOMOL ngog, ‘Mu sul nga p'ening ni ka chiney, ya fa pi girdi' rom, ni gur e mu pow'iyrad nga wuru' yu Egypt e kar ngongliyed e kireb. Rib machreg ni kar pi'ed keru'rad ko tin kugog ngorad ni ngu'ur rin'ed, ma kar ngongliyed ba liyos ngorad.’

¹³ “Miki ga'ar SOMOL ngog, ‘Gu manang ferad gelan'. ¹⁴ Dab mu guy rogon ni ngam talegeg, ya kug leamnag ni nggu thang owcherad nge dakriy be' ni kuyad ra yib ngan' bi'id. Ma bay gu tem ngam mang chitamngin ba nam nib ga' ma dabi

thilthil gelingrad.’

¹⁵ “Mu gu cheal nggu log u daken e burey nga but’ ni bay fa gal yang i malang u pa’ag ni kan yoloy fare m’ag ngay. Ma be yib e nifiy ko fare burey. ¹⁶ Mu gguy ni da ku mur folgad ko fare motochiyel ni SOMOL ni Got romed e pi’ ngomed, kam denengad nib togopluw ngak ya ka mu ngongliyed ba liyos ni wasey ngomed ni ya’an ba garbaw. ¹⁷ Mu rom u p’eowchemed e gon’ e gal yang i malang nem riy nga but’ nge pilpil. ¹⁸ Mu gu paraw nga but’ bayay u p’eowchen SOMOL ni aningeg i ragag e rran nge nep’ ni da gu way ban’en ara gu garbod. Gu rin’ e ren’ey ni bochan e ka mu denengad nib togopluw ngak SOMOL ka mu k’aringed e damumu w ngak. ¹⁹ Ya gu rus ko damumu w rok SOMOL nib gel, ni bochane e kri damumu w ni be chugur ni nge thang owchamed, ma aram miki motoyil SOMOL ngog bayay ko tin gu wenignag ngak. ²⁰ I SOMOL e ki gel e damumu w rok ngak Aron nge chugur ni nge thang e pogofan rok, mu ku gu wenignag Aron ngak e ngiyal’nem. ²¹ Mu gu fek e ren’em ni kam ngongliyed ni ban’en nrib gel e denen riy ni aram fare liyos ni wasey ni ya’an ba garbaw ni ka mu ngongliyed, mu gon’ nga fithik’ e nifiy. Mu gu t’et’ar ni nochiyang mu gu pirdi’iy nge par ni bod e fiyath, mu gon’ ngalan e lul’ ni yan ko burey nga p’ening.

²² “Ma ku mu k’aringed e damumu w ngak SOMOL ni Got romed ko fa ngiyal’nem ni ummed u Taberah, ngu Massah, ngu Kibroth Hattaavah.

²³ Ma faani l’ogmed u Kadesh Barnea ni ngam

marod ngalan e re nam nem ni ir e nge pi' ngomed mi gimed togopluw ngak; da i pagan'med ngak ma da um folgad rok. ²⁴ N'umngin nap'an ni kug nangmed, e gimed be par ni gimed be togopluw ngak SOMOL.

²⁵ “Gu paraw nga but' u p'eowchen SOMOL ni aningeg i ragag e rran nge nep', ni bochane keyog ngog ni nge thang owchemed. ²⁶ Mu gu meybil ni lungug, 'SOMOL nib Th'abi Tolang, dab mu thang owchen e girdi' rom, ni fapi girdi' ni gur e mu chuwegrad u Egypt nga gelngim nib gel nge feni sorom. ²⁷ Mu leamnag e pi tapigpig rom ni er Abraham nge Isak nge Jakob, ngam fek owchem ko gelan' nge kireb nge denen rok e pi girdi' ney. ²⁸ Ya ra dangay ma ra yog piyu Egypt nde yag rom ni ngam fek e girdi' rom i yan ngalan fare nam ni mmicheg ni bay mu pi' ngorad, miyad yog ni ka mu fek e girdi' rom u Egypt nga daken e ted ni fan e ngam thang owcharad, ya dabumrad. ²⁹ Ya pi girdi' ney e irera' fapi girdi' ni gur e mturguyrad ni ngar manged girdi'em me gur e mu fekrad nga wuru' yu Egypt u gelngim nib ga' nge gelngim nib gel.

10

*Moses ni ku ni pi' ngak fapi Motochiyel bayay
(Exodus 34:1–10)*

¹ “Me ga'ar SOMOL ngog, 'Mu th'ab ruw yang i malang ni bod fa galyang ni som'on, ma ga ngongliy ba kahol ni ngan tay ngay. Magab ngog nga daken e burey, ² nggu yoloy nga daken e n'en

ni gu yoloy nga daken fa galyang nem ni mu bilig, ma ga fek ngam tay ngalan e kahol.’

³ “Ere gu ngongliy ba kahol ni ren ni *acacia* e gu fanay ngay mu gu th’ab ruw yang e malang ni bod fa galyang nem ni som’on, mu gu fek i yan nga daken e burey. ⁴ Me yoloy SOMOL fa pi thin nga daken ni fa’ani yoloy nga daken fa gal yang ni som’on, ni aram fa Ragag i Motochiyel ni pi’ ngomed ko fa ngiyal’ ni i non u fithik’ e nifiy e rofen ni ba’aram nmu’ulunggad ko fare burey. Me pi’ SOMOL fa gal yang i malang ngog, ⁵ mu gu cheal nggu log u daken fare burey nga but’. Mu gu tay ni ruw yang ngalan fare kahol ni kug ngongliy ni bod rogon ni yog SOMOL ngog, ni kabay u rom ni ka’aram nap’an.”

(⁶ Me chuw piyu Israel ko fapi luwed rok piyu Jaakan, ngranod nga Moserah. Me yim’ Aron ngan k’eyag u rom, me yan Eleazar nib mo’on ni fak nga luwan nge mang prist. ⁷ Miyad yan u rom nga Gudgodah, miyad yan riy nga Jotbathah, ni gin’em e ba pire’ e lul’ riy. ⁸ Ngiyal’nem e turguy SOMOL ni pumo’on ko ganong rok Levi e nge milfan fare kahol ko m’ag ngorad, ma ngu’ur pigpiggad ngak ni prist, ma yad e ngu’ur fal’eged wa’athan e girdi’ nga fithingan SOMOL. Pin’ey e ka yad be rin’. ⁹ Aram fan ni girdi’en e ganong rok Levi e dan pi’ e binaw ngorad ni bod e tin ba’aray e ganong ni kan pi’ e binaw ngorad; birorad e f’oth e ren’en ni ba’aram ni yad e ngu’ur manged prist, ni bod rogon ni yog SOMOL ni Got romed.)

¹⁰ “Gu par u daken e burey ni aningeg i ragag e rran nge nep’ ni bod ni gu rin’ ko som’on; ki

rung'ag SOMOL e meybil rog e yanem, me magan' ngay ni dabki thang owchemed. ¹¹ Ma aram me ga'ar ngog, 'Moses, mu fal'eg rogom ngam pow'iy e pi girdi' nir ngalan fare nam ni gu michmicheg ngak e pi chitamangirad ni kakrom.' "

Tin ba'adag Got ni ngan rin'

¹² "Gimed e girdi' nu Israel, mang e ba'adag SOMOL ni Got romed? I SOMOL e ba'adag ni ngam liyorgad ngak mi gimed falwok rok, me t'uf romed mi gimed pigpig ngak u polo' i gumircha'med ngu lanin'med, ¹³ mi gimed tay fapi motochiel rok u gil' nge machib rok ni nggu pi' ngomed e daba'. Mu rin'ed ni aray rogon, mra fel' e gubin u poluwmed. ¹⁴ I SOMOL e mus ko yu thal ni th'abi tolang nga lanelang e pi tharmiy ma bmilfan ngak, ma ku arrogon e fayleng nge gubin ban'en riy. ¹⁵ Machane feni t'uf e pi chitamangimed rok SOMOL, ma aram me mel'egmed u fithik' gubin e girdi', ke par riy ni aram rogon ni gimed e girdi' rok. ¹⁶ Ere chiney i yan nga m'on e ngu'um folgad rok SOMOL ma ngam paged e gelan'. ¹⁷ I SOMOL ni Got romed e ir e pilung ko pi got nge Somol ko pi somol. Ir e ba ga' ma ba th'abi gel gelngin, ma ir e ngu'un fol rok. Der ma laniyan' ma der ma fek puluwon e sasaliyab. ¹⁸ Ma guy ni nge par ni ngu'un ayuweg e pi'in kanim' rorad nge pi'in keyim' figirngirad; ma t'ufeg e milekag ni yad bay u fithik' e girdi' rodad mma pi' ngorad e ggan nge mad. ¹⁹ Ere nge t'uf romed e girdi' u yugu boch e nam ni bay u fithik'med, ya um pired u Egypt ni gimed e milekag. ²⁰ Ngu'um pired ni bay madgun

SOMOL ni Got romed u wun'med ma kemus ni ir e ngu'um liyorgad ngak. Ma gimed be par ni gimed ba yul'yul' ngak ma kemus ni fithingan e ngu'um micheged bbugithin ngay. ²¹ Um pininged e sorok ngak, ya ir e Got romed ma kam guyed nga owchemed e pi maang'ang ni un ngat ngay ni rin' ni fan ngomed. ²² Fa'ani yan e pi chitamangimed ni kakrom nga Egypt ma kemus ni yad medlip i ragag u gubin. Machane SOMOL ni Got romed e ke yo'or nagmed kam pire'gad ni bod feni yo'or e t'uf u lanelang.

11

Feni ba Sorok SOMOL

¹ “Thangri t'uf romed SOMOL ni Got romed, mi gimed fol ko urngin e motochiyel rok ni gubin ngiyal'. ² Nge yib ngan'med e daba' e n'en ni ka mu filed u raragon SOMOL u daken e tin kammarod u fithik'. I gimed, gathi pifakmed, e ke nang e pin'ey. I gimed e mu guyed feni sorok SOMOL nge feni gel nge feni gel gelngin, ³ nge pi maang'ang ni i rin'. Gimed e mu guyed e n'en ni rin' ko fare pilung nu Egypt nge fare nam rok ni ga'ngin. ⁴ Mu guyed rogon SOMOL ni thirif u but' fa raba' i salthaw nu Egypt, nib mu'un e pi os nge pi *chariot* rorad nma girengiy e os ngay, ni fa' ni lumach nagrads u langgin fa gi day ni *Red Sea* u nap'an ni yad be tulufmed. ⁵ Gimed manang e tin ni rin' SOMOL ni fan ngomed u daken e ted faram ni dawor mu tawgad ngaray. ⁶ Ki gimed manang e n'en ni rin' ngak Dathan nge Abiram, ni fa gali pumo'on ni fak Eliab ni be' ko ganong rok Ruben. Ya p'eowchen

urngin e girdi' me mab e but' nge ful' row, nib mu'un gathon e tabnaw rorow ngay, nge *tent*, nge gamanman, nge sib. ⁷ Errogon, gimed e kam guyed urngin e maang'ang nike rin' SOMOL.

Pi Fel' wa'athan ko fare Nam ni Micheg SOMOL

⁸ “Mu folgad u urngin e tin kug taychilen ngomed e daba'. Ma aram e rayag ni ngam th'abed e lul' nga barba' ngam tafned fare nam nike chugur ni ngam thum'gad nga langgin. ⁹ Me yag nim pired nib n'uw nap'an u daken fare nam ni bfel' rogon ma ba yong'ol, ni micheg SOMOL nra pi' ngak e pi ga' romed ni kakrom nge pi'in owcherad. ¹⁰ Fare nam ni aram e ngam marod nga langgin ngam pired riy e de bod e but' nu Egypt, ni gin um pired riy ni som'on. U Egypt e gimed ra yung e *grain* ma ngam maruwelgad nib gel ngu'um taran nged e yungi n'em; ¹¹ ma biney e nam ni ngam marod ngay e ba nam ni go' burey nge loway, ni but' riy e n'uw e ma tarannag. ¹² I SOMOL ni Got romed e ma ayuweg e re nam ney nma yaliy u tabolingin e duw nge mada' nga tungun e duw.

¹³ “Ma aram e ngam folgad ko pi motochiel rok; ni nge t'uf SOMOL ni Got romed mi gimed pigpig ngak u polo' i gum'iracha'med, ngu polo' i gimed. ¹⁴ Ma fa'an gimed ra rin', mra pi' e n'uw nga daken e but' romed ko ngiyal' ni ba t'uf, u nap'an e *autumn* nge *spring*, ni bochan e nge yib wom'ngin e woldug ni *grain*, nge wayin, nge gapgep ni *olive* ni fan ngomed, ¹⁵ nge pan ni fan ko gamanman romed. Ma oren e ggan ni gimed ba'adag ma bay.

¹⁶ Dab mu paged gimed ngan waliymed nga orel rok SOMOL ni bochan e gimed be tayfan ma gimed be pigpig ngak yug boch e got. ¹⁷ Ma fa'ani gimed ra yodrom, mra damumuw SOMOL ngomed. Me taleg e n'uw nge mlik' e but' romed nge magawon rogon e woldug ni nge tugul. Ma aram e bay mm'ad u rom, ni yug aram rogon ni re nam nem nike pi' ngomed e bfel'.

¹⁸ “Nge par u wun'med me fel' u wun'med e pi motochiyel n'ey. M'aged nga pa'med nge nga peri'med nib puguran ngomed. ¹⁹ Mi gimed fil ngak pifakmed. Mu weliyed ngorad ko ngiyal' ni gimed bay u tabnaw, nge ngiyal' ni gimed bay u milekag, nge ngiyal' ni gimed be toffan, nge ngiyal' ni gimed be maruwel. ²⁰ Mu yoloyed ko mab romed nge nga langan e garog romed. ²¹ Ya nge yag ni mu pired nge pifakmed nib n'uw nap'an u daken fare nam ni micheg SOMOL ni Got romed ni nge pi' ngak e pi chitamangimed kakrom. Bay mu pired u rom u n'umngin nap'an ni bay e tharmiy ngalang ko fayleng.

²² “Ngu'um folgad ma gimed be yul'yul' ko urngin e tin kug ta'chiylen ngomed: Nge t'uf romed SOMOL ni Got romed, mi gimed rin' urngin e tin keyog ni ngan rin', mi gimed yul'yul' ngak. ²³ Ma aram e ra tuluf SOMOL gubin e nam u nap'an ni gimed be yan i yan nga m'on, ma bay mu tafned fare but' ni tafen e pi nam nib sororad ma ba gel gelingrad ngomed. ²⁴ Gubin yang e but' ni gimed ra yan u daken e go' gimed ra tafnay. Tafenmed e bayi tabab ko yimuch u lan e ted ni *desert* me yan i taw ko fapi Burey nu Lebanon ni bay ko lel'och,

me tabab ko fare lul' ni Eufates ni bay ko ngek nge mada' ko fare gi day ni Mediterranean ni bay ko ngal. ²⁵ Demturug bang ni gimed ra yan riy u lan e re nam nem, me SOMOL ni Got romed e ra gagiyegnag e girdi' ngar rusgad ngomed, ni bod nike micheg nra rin', ma dariy be' nrayag rok ni nge talegmed.

²⁶ "Daba' e kug pag ngomed ni nge mang gimed e mel'egned e fel'wa'athan ara buchwa'athan ²⁷ fa'anra gimed ra fol ko tin keyog SOMOL ni Got romed ngomed, ni pin'en ni kugog ngomed e daba', ma aram e fel'wa'athan; ²⁸ machane buchwa'athan, ni fa'anra dab mu folgad ko tin keyog SOMOL ni ngam rin'ed, mi gimed cheal ngam tedfan yug boch e got ndawor mu tedfan bi'id. ²⁹ Nap'an nra fekmed SOMOL i yan ngalan fare nam ni ngam tafned, ma ngam weliyed e re fel'wa'athan ney u daken e Burey ni Gerizim, ma fare buchwa'athan e ngam weliyed u daken e Burey ni Ebal. (³⁰ Gali burey ney e yow bay ko ngal ko lul' ni Jordan u lan e nug rok yu Kanaan ni yad ma par u lan fare loway nu Jordan. Yow ba kan ko ngal, dar paloggow ko fapi gek'iy ni machmach nu Moreh nib chugur ko fare binaw nu Gilgal.) ³¹ Kari chugur ni ngam th'abed fare Lul' ni Jordan ngam tafned fare nam nike pi' SOMOL ni Got romed ngomed. Nap'an ni gimed ra kol fare nam ngam tafned, ³² ma nopa'med nri gimed ra fol u gubin e pi motochiel ney ni kug pi' ngomed e daba'.

12

Ta'are Tagil' e Liyor

¹ “Mu telmed nga urngin e motochiyel ni ngam folgad riy u n’umngin nap’an ni ngu’um pired u lan e re nam ni SOMOL ni Got rok pi ga’ romed ni kakrom e nge pi’ ngomed. ² Re nam nem ni ngam koled, e ngam kireb niged e yungi n’en nma yan e girdi’ ngay ngu’ur meybilgad ngak e pi got rorad, ni yungi n’em e bay u daken e pi burey nib tolang, nge yochi burey, nge tanggin yu ke gek’iy nib yo’or yuwan. ³ Mbuthuged e pi altar rorad nge malang ni kar ubunged ke tolang kar ted nib machmach. Mu urfiyed e yu ley i gek’iy ni kar suweged ngalang ni fan ko got ni bpin rorad ni Asherah fithingan, mi gimed th’eth’ab e pi liyos rorad nge par ndabkiyag ni ngan meybil ngay ko yungi n’em ni bay riy.

⁴ “Dab muliyorgad ngak SOMOL ni Got romed ni bod kanawo’en ni be tay e picha’ nem fan e tirorad e kan. ⁵ Gi nam ni bayi par e pi ganong romed riy e bayi turguy SOMOL bang riy ni ir e ngu’um mu’ulunggad ngay ngam ted fan SOMOL mi gimed meybil ngak. ⁶ U rom e ngam pi’ed e pi gamanman ni maligach riy ni ngan urfiy nge yugu boch e maligach, nge ragag e pasent ko pin’en nike yag ngomed, nge pin’en ni ngam pi’ed ngak SOMOL, nge pin’en ni kam micheged ni ngam pi’ed ngak, nge pin’en ni kam turguyed u wun’med ni ngam pi’ed ngak, nge tin som’on i fak e pi garbaw nge pi saf romed. ⁷ U rom u p’eowchen SOMOL ni Got romed, ni ir e be fal’eg wa’athmed, e gimed nge girdi’en e tabnaw romed e ngam abichgad nga mu felfelan’gad ko tin bfel’ ni kam muruwliyed.

⁸ “Ra yan i taw ko ngiyal’nem ma dab kum

ngongolgad ni bod ni um rin'ed. Kafaram i yib ke mada' ko chiney mra bigimed ma tin ba'adag ni ngi i rin' e be rin', ⁹ ya dawor mmarod ngalan fare nam ni SOMOL ni Got romed e nge pi' ngomed, ni aram e gin nrayag ni ngam pired riy u fithik' e gapas. ¹⁰ Nap'an ni gimed ra th'ab e lul' ni Jordan nga baraba' ma bayi pagmed SOMOL ngam marod ngalan e re nam nem ngam pired riy. Bayi yororiymed rok urngin e pi to'ogor romed, ya nge yag ni mu pired u fithik' e gapas. ¹¹ I SOMOL e bayi turguy bang ni aram e gin ni ngu'um liyorgad riy ngak, mu rom e ngam feked i yib ngak urngin ban'en ni kugog ngomed; pi maligach romed ni ngan urfiy nge yugu boch e maligach, nge ragag e pasent ko pin'en ke yag ngomed, nge pi tow'ath nib mal'eag ni kam micheged ngak SOMOL ni ngam pi'ed ngak. ¹² Ma aram mu um felfelan'gad u p'eowchen SOMOL, ni gimed nge pifakmed, nge pi tapigpig romed, nge pi Levite ni yad be par u lan e pi binaw romed. Dab mpaged talin ni pi Levite e gathi bay ni pi' e binaw ngorad ngar tafned. ¹³ Dab mu og niged e pi maligach romed ko gin gimed e kam turguyed; ¹⁴ thingar mu og niged ko gin ke turguy SOMOL u lan tafen reb e pi ganong romed. Kemus nu rom e ngam pi'ed e pi maligach ni mo'oruf romed riy mi gimed rin' urngin e tin kugog ngomed ni ngam rin'ed.

¹⁵ "Machane rayag ni ngu'um li'ed e gamanman romed ngam longuyed ko gin'en ni gimed be par riy. Rayag ni ngam longuyed urngin e tin nra pi' SOMOL ngomed. Gimed gubin ndemturug ko gimed mmachalbog fa dangay nrogon ko mo-

tochiyel mrayag ni ngam longuyed, ni bod rogon ni gimed ma longuy e ufin ko gamanman ni *deer* nge *antelope*. ¹⁶ Machane thingar dab mu ked e racha' ko fa pi gamanman. Thingar mu pu'oged nga daken e but' ni bod rogon e ran. ¹⁷ Urngin e pin'en ni kam pi'ed ngak SOMOL e thingar dab mu ked ko gin ni gimed be par riy, ni aram e ragag e pasent ko *grain* romed, nge wayin, nge gapgep ko *olive*, nge bin som'on i fak e garbaw nge saf romed, ara pin'en ni kam micheged ngak SOMOL ni ngam pi'ed ngak, fa pin'en ni kam turguyed u wun'med ni ngam pi'ed ngak, ara yugu boch e maligach. ¹⁸ Gimed nge pifakmed nge pi tapigpig romed nge pi Levite ni yad be par u lan e yochi binaw romed e kemus nu p'eowchen SOMOL ni Got romed e ngam ked e pi maligach ney riy, u lan fa ta'gin'en ni tagil' e liyor nike turguy SOMOL ni Got romed. Mu um felfelan'gad ni bochan urngin e pin'en ni kam mu' nixed. ¹⁹ Dab mpaged e pi Levite ni nge dab mpi'ed ngorad e f'oth rorad u n'umngin nap'an ni gimed be par u lan e nam romed.

²⁰ "Fa'anra ga'nag SOMOL ni Got romed e gin tafenmed ni bod rogon nike micheg, mrayag ni ngam ked e ufin ko ngiyal' ni gimed ba'adag. ²¹ Ma fa'anra kayigi palog fa ta'gin'en ni tagil' e liyor, ma aram e demturug e ngiyal' ni gimed ba'adag, mrayag ni mu li'ed reb e garbaw ara saf nike pi' SOMOL ngomed, mrayag ni mu koyed e ufin riy u tabnaw, ni bod ni kugog ngomed. ²² Demturug be' nib machalbog fa de machalbog, mrayag ni nge kay fare ufin ni bod rogon nra kay e ufin ko

gamanman ni *deer* ara *antelope*. ²³ Kemus ndab mu ked e racha' ko ngiyal' ni gimed ra kay e ufin ni bochan e yafos e bay u fithik' e racha', ma thingar dab mu koyed e yafos ngam chagiyed ko ufin. ²⁴ Dab mu ked e racha', ya ngam pu'oged nga daken e but' ni bod rogon e ran. ²⁵ Fa'an gimed ra fol ko ran'ey nike yog, ma gimed ra fel' u wan' SOMOL, ma aram e gimed nge pi'in owchamed e ra fel' gubin ban'en u puluwmed. ²⁶ Mu feked ko ta'gin'en ni tagil' e liyor e pi maligach nge pi tow'ath ni ka mu micheged ngak SOMOL. ²⁷ U rom e ngam pi'ed e maligach riy ni ngan urfiy u daken e altar rok SOMOL nge m'ay, mu kum pi'ed fapi maligach ni fa'an ka mu longuyed e ufin riy mi gimed pu'og e racha' riy nga daken e altar. ²⁸ Ngar mu yul'yul'gad ngu'um folgad u urngin e tin kugog ngomed ni ngam rin'ed, ma aram e gimed nge pi'in owchamed e gubin ban'en ni bayi fel' u puluwmed ndariy n'umngin nap'an, ni bochan e gimed be rin' e tin ba mat'aw nge tin bfel' u wan' SOMOL ni Got romed.

Ginaeng ni fan ngak e en be pigpig ngak yugu boch e got

²⁹ "SOMOL ni Got romed e bayi thirif u but' e pi nam ko ngiyal' ni ngam marod ngalan e nam rorad ngam koled, nge mang gimed e mu tafned ngam pired riy. ³⁰ Ma tomuren nike thirif SOMOL e pi nam nem u but' ma ngam guyed rogon ndab mu uned nga yalen e pi taliw rorad, ya ra yib riy'en ngomed. Dab mu guyed rogon ni ngam nanged rogon ni yad ma tay fan e tirorad e got, ya ri mu'uned u rogon ni yad be tay fan e tirorad e

kan. ³¹ Dab um liyorgad ku SOMOL ni Got romed ni bod kanawo'en ni yad be tayfan e tiyorad e kan, ya rogon ni yad ma tay fan e tiyorad e got e yad ma rin' urngin e pin'en nib sunsonogor nri dabun SOMOL. Mus nga pifakrad ni yad ma urfiy u mit e nifiy u daken e pi altar rorad ngar pi'ed ni maligach.

³² “Mu rin'ed urngin e tin kugog ngomed ni ngam rin'ed; ndab mon'ed ban'en ngay ara mu chuweged reb riy.

13

¹ “Ba profet fa be' nma weliy fan e lik'ay e fa'anra yog ngomed ba pow fa ba maang'ang ni bayi m'ug, ² ni fan e nge waliymed ngam ted fan mi gimed pigpig ngak bogi kan ndawor mu ted fan biid, ku manga ra yib i m'ug ni riyul' e tin ke micheg ngomed, ³ ma dab mu telmed ngak, ya SOMOL ni Got romed e be maruwel ngak ni nge sikeng nagmed, nge guy ko rib t'uf SOMOL romed u polo' i gumircha'med fa dangay. ⁴ Mu leked SOMOL ni Got romed mi i par madgun u wun'med. Mu ted nga tagil' e tin keyog ni ngu'um rin'ed, mi gimed fol u lungun, mu'um pigpiggad ngak mi gimed par ni gimed ba yul'yul' ngak. ⁵ Mi gimed thang e fan rok e en ni be weliy fan e lik'ay fa ba profet ni be yog ngomed ni ngam togoplugad ngak SOMOL, ni ir e chuwegmed u Egypt, ni um pired ni gimed e sib riy. Ya mitney e girdi' e ba kireb e leam rok ma be guy rogon ni nge waliymed nga orel ko bin e par ni yog SOMOL ngomed ni

ngam pired riy. Ere thingar ni thang e fan rok, ya nge yag ni chu w e biney e kireb u fithik'med.

⁶ “I mus ngak walagmed ni pumo'on, fa fakmed ni pumo'on fa bpin, fa le'engimed nib t'uf romed, fa fager romed nri gimed ba pach e rayag ni nge liyabnag nge pi' lanin'med ngam ted fan yugu boch e got, ni bogi kan ni gimed nge pi chita-mangimed ni kakrom e dariy bigimed ni ka e tay fan. ⁷ Bochiyad e rayag ni nge pi' lanin'med ngam ted fan boch e got rok e girdi' ni gimed ma par nib chugur fa boch e kan rok boch e girdi' ni gimed ma par nib palog. ⁸ Dab m'inggad ngorad fa motoyilgad ngorad, fa mu rungged ya'arad, fa mu yororgad rorad. ⁹ Ngan thang e fan rorad! Gimed e som'on ni nga mu paged e malang ngorad, mfini pag e girdi' e malang ngorad. ¹⁰ Ngan malang nagrad ngarm'ad! Ya yad be guy rogon ni ngar waliyed gimed nga orel rok SOMOL ni Got romed, ni ir e chuwegmed u Egypt, ni gin ni um sibgad riy. ¹¹ Ma aram e gubin e girdi' nu Israel ni bay rrung'aged e n'en ke buch; ma bay rrusgad, ma aram e dakriy be' nra rin' bayay e binem e kireb.

¹² “Ngiyal' ni gimed be par u lan fapi binaw nike pi' SOMOL ni Got romed ngomed, ma fa'anra mu rung'aged ¹³ ni boch e pumo'on ko nam romed nib m'ayfarad e kar waliyed e girdi' nu lane binaw rorad ni ngar tedfan boch e got ndawor mu tedfan bi'id. ¹⁴ Fa'an gimed ra rung'ag ni aray rogon ni kanog, mi gimed muruwliy ngar mu nanged; ma fa'anra ba riyul' nike buch e biney e kireb, ¹⁵ ma aram mi gimed thang e pogofan rok urngin e girdi' nu lan e re binaw nem ni kub mu'un

urngin e gamanman rorad ngay. Mu gathayed e re binaw nem ni ga'ngin. ¹⁶ Mu kunuyed nga ta'bang urngin e chugum rok fapi girdi' ni yad ma par u rom ngam ulungyed nga lulukngun fare binaw. Ma aram migmed orfeg fare binaw nge urngin e tin bay riy ni aram e ba maligach ngak SOMOL ni Got romed. Thingar ni pag fare binaw ndakuriy wotan u but', ma dab kun ngongliy bayay. ¹⁷ Dab mu cha'riyed ban'en ni ngam faned ko fapi chugom ni kan turguy ni ngan gathey, nge yag ni pi' SOMOL keru' ko damumu w rok nrib gel nge dag e runguy rok ngomed. Bayi runguymed me yo'or nagmed, ni bod ni micheg ngak e pi ga' romed ni kakrom. ¹⁸ Ni fa'an gimed ra fol ko urngin e tin ke taychilen ni kugog ngomed e daba', ma gimed rin' e tini yog ni ngan rin'.

14

Ba ngongol ni dab ni rin' ko mowaw

¹ “Gimed e girdi' rok SOMOL ni ir e Got romed. Ngiyal' ni gimed ra mowawnag ba yam', ma dab ku mu raseyed downed fa mu puyed piyan lolugmed u m'on, ni bod nma rin' boch e girdi'. ² Ya ba milfamed ngak SOMOL ni Got romed; ke mel'egmed u fithik' gubin e girdi' nu fayleng ni ngam manged girdi' rok.

Tin be'ech nge tin ba ta'ay e gamanman

(Levitikus 11:1–47)

³ “Dab mu ked ban'en nike duwgiliy SOMOL nib ta'ay. ⁴ Ba'aray e pi gamanman nrayag ni mu

ked garbaw, saf, kaming, ⁵ *deer*, saf ni malboch, kaming ni malboch, nge *antelope* ⁶ demturug e mit i gamanman ma gimed ra kay ni fa'anra ba' thilin buguli ay mma kunuy e pan ngalan k'angan nga fin i yengyeng. ⁷ Machane fa'anra dariy thilin buguli ay ba gamanman ma ku dar ma kunuy e pan ngalan k'angan nga fin i yengyeng, ma dab ni kay. Dab mu ked e gamanman ni *kamel*, nge usangi, nge *badger*. Thingar mu ted nib alit; ya yad ma kunuy e pan ngalan k'angrad nga fin ur yengyenged, machane dariy thilin buguli ayrad. ⁸ Ma babiy e ba' thilin buguli ay machane dar ma kunuy e pan nga k'angan nga fin i yengyeng, ere mu ted nib alit. Dariy bmit ko pi gamanman ney ni gimed ra kay e ufin riy fa mathgad nga reb nike yim'.

⁹ "Demturug e mit i nig ni bay thalon nge olyen ma gimed ra kay, ¹⁰ machane demturug e mit i n'en nma par u mran ndariy thalon ara olyen ma dab mu ked; thingar mu ted nib ta'ay.

¹¹ "Demturug e mit i arche' nib be'ech ma gimed ra kay. ¹²⁻¹⁸ Machane ba'aray e yu mit i arche' ndab mu ked manuw, *owl*, *hawk*, *falcon*; *buzzard*, *vulture*, gapluw; *ostrich*; gap'luwanregur, *stork*, *heron*, *pelican*, *cormorant*; *hoopoe*; nge magl'aw.

¹⁹ "Gubin mit e chachangege ni bay pon ma ba alit e dab mu ked. ²⁰ Demturug e mit i chachangege nib be'ech ma gimed ra kay.

²¹ "Demturug e mit i gamanman ni yigi yim' rok ma dab mu ked. Rayag ni ngam pi'ed nge kay e girdi' nu boch e nam ni yad be par u fithik'med, fa mu pi'ed nchuway' ngak be' nu reb e nam.

Machane gimed e bmlfamed ngak SOMOL ni Got romed; gimed e girdi' rok. Ma dab mu lithed ba fak e saf fa ba fak e kaming u fithik' i logowen e thuth rok e chitinngin.

Motochiel ni Murung'agen e Yu Ragage Pasent

²² “Mu faeled nga bang ragage pasent ko urngin i wom'ngin e woldug u milay' romed u reb e duw. ²³ Mi gimed yan ko gin ke turguy SOMOL ni Got romed ni nguun liyorgad riy ngak; mu rom u p'eowchen e ngam ked fapi yu ragage pasent ko *grain*, nge wayin, nge gapgep ni *olive*, nge tin nganni' u pifak e garbaw nge saf romed. Ngu'um rin'ed ni aray rogon, ya nge mechem ngomed ngi i par madgun SOMOL ni Got romed u wun'med ni gubin ngiyal'. ²⁴ Fa'anra ta'gin'en tagil' e liyor e kaygi palog ko tabnaw romed ni dabiya ni ngam feked i yan ngaram fa ragage pasent ko tin ke fal'eg SOMOL wa'athamed riy, ma aram e ba'aray e n'en ni ngam rin'ed: ²⁵ Mu pi'ed nchuway' fa pin'en mi gimed fek e salpiy riy i yan ko ta'gin'en ni tagil' e liyor. ²⁶ Mi gimed chuw'iy demturug ban'en ni gimed ba'adag ko fare salpiy — ufin e garbaw, ara ufin e saf, ara wayin, ara tin yira chingaw ngay, mu rom u p'eowchen SOMOL ni Got romed e gimed nge chon e tabnaw romed e ngam abichgad mi gimed felfelan' u ta'bang.

²⁷ “Ma dab mu feked owchemed rok e pi Levite ni yad be par u lan e pi binaw romed; ya dariy bang ntaferad. ²⁸ Tomuren yu da dalip e duw mi gimed fek fapi ragage pasent ko urngin e pi

woldug romed ngam cha'ariyed u lan e pi binaw romed. ²⁹ Pi ggan ney e fan ngak e pi Levite, ya dariy e binaw ntaferad, ma ku fan ngak e milekag, nge bitir ni kanim' rorad, nge pi'in ke yim' figirn-girad ni yad ma par u lan e binaw romed. Pi cha'ney e ngarbad ra feked oren e tin bt'uf rorad. Mu rin'ed ni aray rogon mra fal'eg SOMOL ni Got romed wa'athmed u gubin ban'en ni gimed be rin'.

15

Bin Medlip e Duw (Levitikus 25:1-7)

¹ “Tomuren gubin e yu medlip e duw ma ngam thanged u babyor e malfith rok e pi'in bay e salpiy ni yad ra sulweg ngomed. ² Ba'aray rogon ni ngan rin'. En ke pi' e salpiy ni malfith ngak reb e girdi' nu Israel e nge pag fare malfith; dabki guy rogon ni nge fulweg fare salpiy rok fa'anem; ni bochan e SOMOL e ir rok e keyog nike math fare malfith. ³ Rayag ni ngam feked e salpiy nike malfithnag be' u reb e nam ngomed, machane ri dab mu feked e salpiy nike malfithnag reb e tiromed e girdi' ngomed.

⁴ “I SOMOL ni Got romed e bayi fal'eg wa'athmed u lan fare nam ni nge pi' ngomed. Dariy ta'abe' u fithik' e pi girdi' romed nra gafgow ⁵ ni fa'anra gimed ra fol rok mi gimed kol 'ayuwen e tin gu be taychilen ngomed e daba'. ⁶ I SOMOL e bayi fal'eg wa'athamed, ni bod nike micheg nra rin'. Bay mu pi'ed e salpiy ni malfith ngak bo'or e nam, machane gimed e dab mu ninged e salpiy ni malfith ngak reb e nam. Mab pire' e nam ni bay

um gagiweg nixed, machane dariy reb e nam ni nge gagiweg nagmed.

⁷ “Fa’anra bay be’ ni ku reb e girdi’ nu Israeli nib gafgow u lan reb fapi binaw nu lan fare nam ni nge pi’ SOMOL ni Got romed ngomed, ma dab mu si’in gad ngak ngam paged ni dab mu ayuweged. ⁸ Ya ngu’um golgad ngak mi gimed pi’ ngak ni malfith yo’oren nib t’uf rok. ⁹ Dab mu siyeged ni ngam pi’ed ban’en ngak ni malfith, ni bochan e ke chugur ko fare duw nra math e malfith riy. Dab mu paged ba leam ni aray feni kireb nge aw nga laniyan’med. Ya fa’an gimed ra siyeg ni ngam pi’ed’ e malfith ngak, mra yor ngalang ngak SOMOL nib togopluw ngom, mra mang gur e buch e rom. ¹⁰ Mu pithiged pa’med riy ngam pi’ed ngak ni bfel’ u wun’umed, ma aram e ra fal’eg SOMOL wa’athamed ko urngin e tin gimed ra rin’. ¹¹ Gubin ngiyal’ ma dabisiy ni bay boch e girdi’ nu Israel nib gafgow ni bay e tin ba t’uf ni nge yag ngorad, ere gu be taychiylen ngomed ni ngu’um golgad ngorad.

Tin ngan rin’ ngak e pi sib
(Exodus 21:1–11)

¹² “Fa’anra be’ nu Israel, ni be’ nib pumo’on fa be’ ni bpin, nike pi’ ir ni chuway’ ni nge mang sib rom, mra piggig rom u n’el e duw. Ma nap’an nra yan ngalan e bin medlip e duw, ma dabisiy ni ngam pag nge yan nike puf matwon. ¹³ Nap’an ni ga ra pag ni nge yan ma dab mu digey nge yan ni dariy ban’en u pa’. ¹⁴ Mu pi’ ngak boch nib yo’or ko tin ke fal’eg SOMOL wa’atham riy — saf, *grain*, nge

wayin. ¹⁵ Thingar mu ted u wun'med ni ummed ni gimed e sib u Egypt me pagmed SOMOL ni Got romed ngam marod nike puf rogomed; aram fan e chiney ni gu be taychilen e re bugithin ney ngomed.

¹⁶ “Machane rayag ni fare sib rom e dabun ni nge chuw rom; ni bochan e gab t'uf rok nge chon e tabnaw rom ere ba'adag ni nge par rom. ¹⁷ Ma aram e ngam fek i yan nga langan e mab ko naun rom mag kuruf tel u rom; ma aram e ke mang sib rom u n'umngin nap'an e yafos rok. Ma ku aray rogon e n'en ni ga ra rin' ngak ba sib rom ni bpin. ¹⁸ Dabi tomal u wun'um ni ngam pag fare sib nge yan nike puf rogon; dab mu pag talin, ni nga n'el e duw nike pigpig ngom ma puluwon ni kam pi' e kemus ni baley u puluwon be' nma pigpig ngu'un pi' puluwon. Um rin'ed ni aray rogon, ma fare SOMOL ni Got romed e ra fal'eg wa'athmed u gubin ban'en ni gimed be rin'.

Bin nganni' u fak e garbaw nge saf

¹⁹ “Mu ki'egned ngabang urngin e tin pumo'on ni nganni' u pifak e garbaw nge saf romed ni fan ngak SOMOL ni Got romed; dab mu maruwelgad ngak e pi garbaw ney ma ku dab mu th'abed bunu'en reb e pi saf ney. ²⁰ Ra reb e duw ma gimed nge chon e tabnaw romed e ngam koyed e ufin ko pi gamanman ney u p'eowchen SOMOL ko ta'gin'en ni tagil' e liyor. ²¹ Machane fa'anra bay ban'en nib buch ko fapi gamanman, ni fa'anra ba yaf ara ba ma'ew, ara bbuch ban'en rok, ma ri dab mu pi'ed ni maligach ngak SOMOL ni Got romed.

²² Pi gamanman ni aray rogon e rayag ni mu ked u tabnaw romed. Gimed gubin ndemturug ko gimed bbe'ech ara gimed ba ta'ay, ma rayag ni ngam ked, ni bod rogon ni gimed ma kay e gamanman ni *deer* nge *antelope*. ²³ Machane dab mu ked e racha' riy; ya thingar mu pu'oged nga daken e but' ni bod e ran.

16

Fare Paluk'af (Exodus 12:1–20)

¹ “Ngu'um liyorgad ngak SOMOL ni Got romed mi gimed madnomnag e Paluk'af ko pul ni Abib, ya reb e nep ko re pul nem e fekmed riy nga wuru' yu Egypt. ² Mmarod ko ta'gin'en ni tagil' e liyor mi gimed li' u rom reb fapi saf ara garbaw romed ni fan ko damunmun ko Paluk'af ni liyor romed ngak SOMOL ni Got romed. ³ Dab mu ked e flowa ni kan lith ni bay e is riy u nap'an e abich romed ko Paluk'af, medlip e rran ni ngam ked e flowa ni kan lith ni aray rogon, bod ni um rin'ed fa ngiyal' ni mu chuwigad u Egypt ni aram feni gur. Mu ked e re flowa ney — ni bay u nog fithingan ni flowa ko pi'in nra gafgowgad — ya gubin e rran u lane yafos romed ma ngi i yib ngan'med e rofen ni mu chuwigad u Egypt, ni fare nam ni um gafgowgad riy. ⁴ U lan medlip e rran e dariy be' u lan e binaw romed ni nge par e is u lan e naun rok; ma ufin e gamanman ni kan li' ni blayal' ko re rran ni som'on e thingar ni kay e re nep nem.

⁵ “Thingri dab mu pi’ed e maligach ni fan ko Paluk’af u lan reb fapi binaw ni pi’ SOMOL ni Got romed ngomed; ⁶ ya kemus ni ta’gin’en ni tagil’ e liyor ni turguy SOMOL ni Got romed, e aram e gin ni ngan pi’ riy fare maligach ko Paluk’af, aray ko blayal’ nike yan e yal’ nga but’, ni aram e ngiyal’ i n’en ni mu chuwgad u Egypt. ⁷ Mu dulnguyed e ufin ngam ked ko ta’gin’en ni tagil’ e liyor; me kadbul riy mi gimed sul nga tafenmed. ⁸ Ma nel’ ni migid e rran e ngu’um ked e flowa ndariy e is riy, ma rofen ni medlip ngay e ngam mu’ulunggad ngam liyorgad ngak SOMOL ni Got romed, ma dariy ba maruwel ni gimed ra ngongliy e rofen nem.

*Madnom ko T’ar Wom’ngin e Woldug
(Exodus 34:22; Levitikus 23:15–21)*

⁹ “Nap’an ni gimed ra tabab i t’ar wom’ngin e woldug romed ni *grain* mi gimed the’eg nge gamen medlip e wik, ¹⁰ ma aram e ngam madnom niked fare Madnom ko T’ar Wom’ngin e Woldug, ni ngam tedfan SOMOL ni Got romed, ni ngam faked i yib ngak e maligach ni gimed e ka mu leam niked ni ngam pi’ed ni bang ko tin ke fal’eg wa’athmed riy. ¹¹ Mu felfelan’ gad u p’eowchen SOMOL ni Got romed, ni gimed nge pifakmed, nge pi tapigpig, nge pi Levite, nge milekag, nge pi’in kanim’ rorad, nge pi’in ke yim’ figirngirad ni yad ma par u lan fa yoch i binaw romed. Mu rin’ed ni aray rogon ko fa ta’gin’en ni tagil’ e liyor. ¹² Ngi i par u wun’med ni ngu’um folgad ko pin’en ni kan ta’chiylen; dab mu paged talin ni um sibgad u lan yu Egypt.

*Madnom ko Nochi Naun
(Levitikus 23:33–43)*

¹³ “Nap’an ni gimed ra mu’ i n’ag keru’ urngin e *grain* romed ma kam mu’gad i uduy urngin e *grape* romed, mi gimed tay fare Madnom ko Nochi Naun ni medlip e rran. ¹⁴ Mi gimed felfelan’ u ta’bang, ni gimed nge pifakmed, nge pi tapigpig romed, nge pi Levi, nge girdi’ nu boch e nam, nge pi’in kanim’ rorad, nge pi’in ke yim’ figirngirad ni yad ma par u lan e yochi binaw romed. ¹⁵ Mathangeluwol naged SOMOL ni Got romed ko re mur ney ni ngam ted ni medlip e rran ko ta’gin’en ni tagil’ e liyor. Nge felfelan’med, ya SOMOL e ke fal’eg wa’athmed ko wom’ngin e woldug nge maruwel ni gimed be tay.

¹⁶ “Urngin e pumo’on u lan e nam romed ma ngarbad ko fa ta’gin’en ni tagil’ e liyor, ngar liy-orgad ngak SOMOL ni dalip yay u reb e duw ko Madnom ni Paluk’af, Madnom ko T’ar Wom’ngin e Woldug, nge Madnom ko Nochi Naun. Ra reb e pumo’on ma nge fek ba tow’ath i yib ¹⁷ nrogon nrayag rok, nib m’ag nga rogon nike fal’eg SOMOL ni Got romed wa’athan.

Rogon e maruwel ko puf oloboch

¹⁸ “Mmel’eged boch e girdi’ ngar manged pi tapuf oloboch nge boch ni nge mang tolang u gubin e binaw nike pi’ SOMOL ni Got romed ngomed. Pi pumo’on ney e ngu’ur pithiged e yu pa’ i oloboch u puluwon e girdi’ ni rogon nib mat’aw. ¹⁹ Dab ur puf olobochgad nde mat’aw rogon, fa ur folgad ngak boch e girdi’. Ma dab ur faked puluwon e sasalap, ya mus ngak e pi’in

yad ba gonop ma yad ba yul'yul' ni maning e tow'ath owcherad, nma k'aringrad ngar turguyed bogi ban'en nde mat'aw rogon. ²⁰ Gubin ngiyal' ni ngu'um pired nib ta'reb rogon e girdi' u wun'med ma gimed ba yul'yul', ya nge yag ni mu tafned fare nam ni bayi pi' SOMOL ni Got romed ngomed ma ngki yag ni ngu'um pired riy i yan ngaram.

²¹ "Nap'an ni gimed ra toy ba altar ni fan ngak SOMOL ni Got romed, ma dab mu ted nga charen, ba ren ni kan toy ni pow ko fare got ni bpin ni Asherah. ²² Ma dab mu n'ufed ngalang ba gaf i malang ni ngu'um tedfan; ya ba fanenikay SOMOL e tinem.

17

¹ "Dab mu pi'ed e garbaw fa saf ni maligach ngak SOMOL ni Got romed ni bay bang u downgin nib kireb; ya dabun SOMOL.

² "Fa'an gimed ra pir'eg u lan reb fa yochi binaw romed be' nib mo'on fa be' ni bpin nike denen nib togopluw ngak SOMOL ke th'ab fare m'ag ni ngongliy Got u thilmed ³ ni bochan e be pigpig ma be tay fan yug boch e got, ara yal', ara pul, ara t'uf, nib togopluw ko tin keyog SOMOL. ⁴ Ma fa'anra kam rung'aged ban'en ni aray rogon, mi gimed muruwliy ngari mich u wun'med ko rriyul' fa dangay. Ya fa'anra riyul' nike buch ban'en ni aray feni kireb u lan yu Israel, ⁵ ma aram e ngam faked facha' nga wuru' fare binaw ngam malang niked nge yim'. ⁶ Machane, rayag ni ngan thang e pogofan rok ni fa'anra l'agruw fa bo'or ko l'agruw

e girdi' nra micheg nike rin' facha' e kireb. Dab ni thang e pogofan rok facha' ni fa'anra kemus ni ta'abe' e micheg e tin ke rin'. ⁷ Fapi girdi' ni yad e mich ko kireb nike rin' facha', e yad e som'on ni ngar malang niged, mfini malangnag gubin e girdi', aray konawo'en mi gimed thang mit e biney e kireb.

⁸ "Fa'anra bay yu pa' e oloboch ni kay gi mo'maw' ngak e pi tapuf oloboch u lan binaw ni ngar pithged, ni bod e yu pa' i oloboch u mat'wey ko binaw, ara maad'ad ni kantay ku be', ara pi oloboch ni kan thang e pogofan ku be' nderyag i ki'eg ko ni kal riy ara ni leamnag. Re yodro' ban'en, ma ngan yan ko fa ta'gin'en tagil' e liyor ni SOMOL ni Got romed e turguy, ⁹ mi gimed fek fare pa' i oloboch i yan ngak fapi prist ko Levi nge ngak e cha' ni ir e tapuf oloboch e ngiyal'nem. Me mangyad e ra pithged fare pa' i oloboch. ¹⁰ Yad e bay ra dugliyed, ma gimed e ngam rin'ed nrogon ni karoged ngomed. ¹¹ Mu faned e tin kar dugliyed mi gimed rin' e tin karoged ni dab mu paged bochiyang riy. ¹² En nra tun ngan' ndabi fol rok fare tapuf oloboch fa fare prist ni ir e be pigpig e ngiyal'nem e yira thang e pogofan rok; aray kanawo'en me math mit e biney e kireb u Israel. ¹³ Ma aram mra rung'ag gubin e girdi' murung'agen miyad rus, ma dakriy be' ni ku ra tun ngan' ni nge rin' e biney e ngongol.

Bogiyalen nib l'ag rogon ko pilung

17:6 Num 35:30; Deu 19:15; Mat 18:16; 2 Kor 13:1; 1 Tim 5:19; Heb 10:28 **17:7** 1 Kor 5:13

¹⁴ “Nap’an ni gimed ra thap ngalan fare nam ni bayi pi’ SOMOL ni Got romed ngomed, ni ngam pired riy, ma aram e bay mu turguyed nib t’uf ni nge yag reb e pilung ngomed ni bod urngin e pi nam nib liyegmed. ¹⁵ Dabisiy nre mo’on ni ngam mel’egned ni nge mang pilung e ir e cha nike mel’eg SOMOL. Dab mu ted ba milekag ni nge mang pilung romed; dabisiy ni kabigmed. ¹⁶ En nra pilung e dabi leamnag ni nge yo’ornag e os rok ni fan ko ba’ rok e salthaw, ma dabi l’oeg e girdi’ nga Egypt ni ngar chuwiyed e os. Ya keyog SOMOL ni girdi’ rok e dakuriy bi’id ni ngki sul ngaram. ¹⁷ Fare pilung e dabi yo’or le’engin, ya irera’ e n’en nra k’aring nge pi’ keru’ ngak SOMOL; ma ku dabi marweliy ni nge fel’ rogon ko silber nge gol. ¹⁸ Ma nap’an nra mang pilung, ma thangri yoloy ngalan bake babyor fapi motochiel rok Got nge pin’en ni i fil Got ngak e girdi’ rok. Pi motochiel ney e nge fek ko fa ken nem e babyor nth’abi som’on, ni bay rok fapi levitical prist.* ¹⁹ Mi i tay e re ke babyor ney u charen, ngi i be’eg u n’umngin nap’an e yafos rok. Ya nge yag ni i par madgun SOMOL u wan’, mi i yul’yul’ ngi i fol u gubin e tin kanog riy ni ngan rin’. ²⁰ Irera’ rogon ma dabi leamnag nib sorok boch ngak e pi’in yad nu Israel, ma dariy e ngiyal’ ni nge pi’ keru’ ko tin keyog SOMOL ni ngan rin’. Ma aram e ra par ngi i gagiyege nib yo’or e duw, ma pi’in owchen e bay ur gagiyege nigege piyu Israel nib yo’or e mfen.

18

* **17:18** Levitical prist mu guy ko yu bubugithin.

F'oth rok e Prist

¹ “Fare ganong rok Levi ni prist e dariy reb e f'oth nrayag ngorad ko binaw nu Israel; ya pi tow'ath nge pi maligach ni yi be pi' ngak SOMOL e bay e f'oth rorad riy. ² Dabi milfan bang e binaw ngorad, ni bod e tin ba'aram e ganong; f'oth rorad e aram mat'awrad ni kar manged prist rok SOMOL, ni bod nike micheg SOMOL.

³ “Nap'an ni yira maligachnag e garbaw fa saf, ma ngan pi lik'ipon, yadodan, nge yal rok fare gamanman ngak fapi prist. ⁴ Ma yad e ngan pi' ngorad e tin ba nga'an ko *grain*, wayin, nge gapgep ni *olive*, nge tin nsom'on u bunu'en e saf. ⁵ Ya SOMOL e mel'eg fare ganong rok Levi u fithik' e pi ganong romed ni ngar manged prist ngar pigpigga ngak ni manemus.

⁶ “Ma demturug e re Levite u reb e binaw u lan yu Israel ni ba'adag mrayag ni nge yib ko fa ta'gin'en tagil' e liyor ⁷ nge pigpig u rom ni prist rok SOMOL ni Got rok, ni bod e tin ba'aram e Levite ni yad be pigpig u rom. ⁸ Ma nge yag e ggan ngak ni ta'reb urngin ko tin kan pi' ngak fatinef e prist, ma rayag ni nge par rok e tin ke pi' chon e tabnaw rok ke yib ngak.

Dab mu rin'ed e tin sonogor

⁹ “Nap'an ni gimed ra thap ngalan fare nam ni nge pi' SOMOL ni Got romed ngomed, ma dab mu'uned ko ngongol ni sonogor nma rin' girdi'en fapi nam ni yad bay u rom. ¹⁰ Dab mu maligach nigned pifakmed u fithik' e nifiy u daken e altar romed; ma dab mu paged e girdi' romed ngar uned ko bey ara chib; ara ur motokangad; ¹¹ ara

ra fanayed falayin e fl'egyan' fa adag; ara pong thagith. ¹² Ya SOMOL ni Got romed e ba fananikan e girdi' nma ngongliy e mitney e ngongol nib sonogor, ya aram fan ni be tuluf SOMOL fa pi nam nga wuru' e gin gimed be yan ngay. ¹³ Ngu'um pired ni gimed ba yul'yul' ngak SOMOL."

Ba Michmich ni Bayi Pi' Reb e Profet

¹⁴ Ma aram me ga'ar Moses, "U lan fare nam ni aram e nge milfan ngomed, e girdi' riy e yad ma falwok ko pi'in yad ma ngongol ni tamerong ma yad ma changarnag e pow ko tin bayib ara bayi buch ban'en, machane SOMOL ni Got romed e dabi pagmed ni ngam rin'ed e tiney. ¹⁵ Ye SOMOL ni Got romed e bayi pi' ba profet ngomed ni bod gag ni bayib i sum u fithik' e tiromed e girdi', ma ngu'um folgad rok.

¹⁶ "Fa rofen nim mu'ulunggad ko burey ni Sinai e mu weniggad ni nge dab kum rung'aged bayay laman SOMOL ni nge non, ara mu guyed fare daramram ni aram ir, ni bochan e gimed be rus ni gimed ra yim'. ¹⁷ Ma aram me ga'ar SOMOL ngog, 'Bfel' e tin kar wenig niged. ¹⁸ Bay gu pi' ngorad ba profet ni bod gur ni bayi sum u fithik' e tiroad e girdi'; bay gog ngak e thin ni nge weliy ngorad, ma bayi weliy ngorad urngin e tin kugog ni ngar rin'ed. ¹⁹ Ra non u fithingag, ma gu ra gechignag e en nra siyeg ni nge fol rok. ²⁰ Re profet nra tunguy e thin nge weliy ngak e girdi' me yog ni thin rog ma gathi gag e gog ngak ni nge rin', e thingar nli' ngem', ma ku er rogon ba profet ni weliy e thin rok yugu boch e kan.'

²¹ “Sana bay um leam niged ko uw rogon mi gimed nang ni thin nike weliy reb e profet e gathi SOMOL e yib rok. ²² Ngial’ nra weliy ba profet ngomed bbugithin me yog ni SOMOL e yib rok ma de yib i m’ug nrogon nike weliy, ma aram e gathi SOMOL e yib rok. Ma re profet nem e i ir e thin rok e binem e thin, ma dab mu rusgad ngak.

19

Pi binaw ntagil’ e ayuw

(Numbers 35:9–28; Joshua 20:1–9)

¹ “Tomuren nike thang SOMOL ni Got romed owchen e girdi’ ko fare binaw ni nge pi’ ngomed, nge tomuren ni kam koled fapi binaw rorad nge naun kam pired riy, ²⁻³ mi gimed ki’eg fa gin ke milsuwon ngomed ni dalip guruy, ra ba guruy ma bay reb e binaw riy nib mom ni yira thap ngay. Ya nge demturug be’ ni thang reb e pogofan nrayag ni mil nga reb ma dabi buch ban’en rok. ⁴ Fa’anra chey nim kal riy ngam thang e fan rok be’ ni gathi to’ogor rom, mra yag ni mmil nga reb fapi binaw nge dabi buch ban’en rom. ⁵ Bod nra yan l’agruw i pumo’on ngalan e loway ndimow ren, ma be toy bagyow bake gek’iy nga but’ me thay e tow rok u kolngin nge aw ngak fa en yow nge yim’. Ma aram e rayag ni mil ngalan reb fa dalip i binaw nge dabi buch ban’en rok. ⁶ Fa’anra kemus ni ta’reb e mit i binaw ney ni bay, ma aram e yug ra palog rok boch e girdi’. Ma en girdi’en fa en ke riya’ ni ir e nge falbiyen, e richey me kol fa’anem nge thang e fan rok u fithik’ e damumu, ni cha’nem

e de kireb e rok. Ya aram rogon ni fare pogofan ni thang, e ban'en ni kal riy, ya da immoy e kireb u thilrow fa'anem nike yim'. ⁷ Irera' fan ni gu be yog ngomed ni dabisiy ni ngam dugliyed dalip e binaw.

⁸ "Ma fa'anra ga'nag SOMOL ni Got romed fa gin ke milsuwon ngomed, ni bod nike yog ngak e pi ga' romed ni kakrom nra rin'; me pi' urngin yang fapi binaw ngomed nike micheg, ⁹ ma aram e ngkum mel'egged dalip e binaw. (Ra pi' e re but' ney ngomed ni fa'an gimed ra rin' urngin e tin kug taychilen ngomed e daba' ni fa'anra ba t'uf SOMOL ni Got romed ma gimed be par ni gimed be fol ko tin ke machibnag.) ¹⁰ Mu rin'ed e ran'ey, ya nge dab i y'im be' ni bfel' e rok ma dabi kireb e romed ko mthang pogofan ni gimed be tay u daken e re but' ney ni nge pi' SOMOL ngomed.

¹¹ "Machane fa'anra kari leamnag be' nib mo'on ni nge thang e pogofan rok e en to'ogor rok, me pach ngi i sonnag nge li', nge maad'ad nib gel me yim' facha', me mil ngalan reb fapi binaw.

¹² Ma aram e pi tayugang' ko binaw rok facha' nike cham e ngar mal'oggad ngan yan ni fek facha' u rom, ngan pi' ngak fa en ni nge falbiyen, ya ngan li' ngem'. ¹³ Dab nrunguy. Ngan chuweg u Israel e re tathang pogofan ney, ya ngu'um pired ni bfel' urngin ban'en romed.

Mthil ko Binaw nike Kakrom

¹⁴ "Dab mmithmitheged e mathil u thilmed e en ni gimed bbuguliyoror, ntay ni kab kakrom u lan fare nam ni SOMOL ni Got romed e nge pi' ngomed.

Pi'in ni Yad e Mich u Ban'en e Thingar Rwelyed e Riyul'

¹⁵ “Ta’reb e girdi’ ni nge mang mich e de gaman ni nge micheg be’ nike ngongliy ba pa’ i oloboch, ra nge lich ma l’agruw e girdi’ ni ngar mangew mich, ni ngar michegew nib kireb e rok be’ u ba pa’ i oloboch. ¹⁶ Ra t’ar be’ e thin nga daken be’ ni be guy rogon ni nge gafgow fa’anem, ¹⁷ ma yow l’agruw ni ngarbow ra sak’iygow ko fa ta’gin’en tagil’ e liyor, nge pufthin nagrow e pi prist nge pi tapuf oloboch. ¹⁸ Pi tapuf oloboch e thingara fir-tiyed fare pa’ i oloboch ma fa’anra ke t’ar fa’anem e thin, ¹⁹ ma aram e ngan gechignag ni bod rogon ni leamnag ni nge aw ngak fa en ni t’ar e thin nga daken. Aray kanawo’en me chuw e biney e kireb ko nam romed. ²⁰ Ma gubin e girdi’ ni bay rrung’aged e n’en ni kan rin’ miyad rus miyad kol’ayuw, ma aram e dabki rin’ be’ e binem e kireb. ²¹ Mitney e oloboch ni dariy e marnguy riy; e gechig riy e puluwon reb e pogofan e reb e pogofan, ma puluwon reb e lan mit e reb e lan mit, ma puluwon reb e nguwol e reb e nguwol, ma puluwon reb e pa’ef e reb e pa’ef, ma puluwon reb e rifrifen ey e reb e rifrifen ey.

20

Rogon e yan ko mael

¹ “Nap’an ni gimed ra yan ni mael ngak e pi to’ogor romed mi gimed guy e *chariot* nma girengiy e os, nge os, nge barba’ i salthaw ni yad

19:15 Num 35:30; Deu 17:6; Mat 18:16; Jhn 8:17; 2 Kor 13:1; 1 Tim 5:19; Heb 10:28 **19:21** Exo 21:23–25; Lev 24:19, 20; Mat 5:38

bayo'or ngomed, ma dab mu rusgad ngorad. Ya SOMOL ni Got romed nike fekmed nga wuru' yu Egypt e bay romed. ²U m'on ni ngam tababgad ko mael, ma en ni prist e nge yib nga m'on nge ga'ar ko salthaw, ³'Pumo'on nu Israel, mmotoyilgad! Daba' e ngam marod ko mael. Dab mu rusgad ngak e to'ogor romed, fa mulan'med, fa wagagey lanin'med. ⁴Ya SOMOL ni Got romed e be un ngomed, mra pi' e to'ogor romed nga pa'med.'

⁵"Ma aram e pi tolang ko salthaw e nge lungurad ngak fapi salthaw, 'Bay bigmed u roy ni kaf ni mu' i toy e naun, ma dawori ognag ngak Got? Fa'anra bay, ma nge sul nga tabnaw rok. Ya ra dangay, ma fa'anra yim' ko mael, ma yug be' e ra ognag e naun rok ngak Got. ⁶Bay bigmed u roy ni kaf ni mu' i yung bangi woldug rok ni *grape*, ma dawori yag ni nge t'ar wom'ngin? Fa'anra bay, ma nge sul nga tabnaw rok. Ya ra dangay, ma fa'anra yim' ko mael, ma yug be' e ra felan' ko wayin nra yib riy. ⁷Bay bigmed u roy nike mu' i m'ag e mabgol rok? Fa'anra bay, ma nge sul nga tafen. Ya ra dangay, ma fa'anra yim' ko mael, ma yug be' e ra le'engiy fare pin ni kan m'ag e mabgol rorow.'

⁸"Ma fapi tolang ko salthaw e ku yad ra ga'ar ngak fapi salthaw, 'Bay be' u roy nike waer lanyan' kerus? Fa'anra bay, ma nge sul nga tafen. Ya fa'anra dangay, ma ku ra waernag laniyan' e tin kabay e salthaw.' ⁹Nap'an nra mu' e pi tolang ko salthaw ko numon ngorad, mi ni mel'eg e pi'in ngu'ur gafaliyed barba' nge barba e salthaw.

¹⁰"Nap'an ni gimed ra yan ni mael ngak reb e binaw, ma som'on e ngam paged ngar weniggad

ni dab ni mael ngorad. ¹¹ Ma fa'an yad ra bing e pi garog rorad ngar weniggad, ma yad gubin ni ngar manged sib romed ma ngu'ur marwelgad romed ni dariy pulworad. ¹² Machane fa'anra girdi' ko fare binaw e dab ra weniggad, ya kar turguyed ni ngan mael, mi gimed liyeg fare binaw ko salthaw romed. ¹³ Ma nap'an nra pagmed SOMOL ni Got romed ni ngam koled fare binaw, mi gimed thang e fan rok urngin e pumo'on ni bay riy. ¹⁴ Ma aram, e rayag ni ngam feked e pi'in ppin riy ni nge milfan ngomed, nge pi'in bitir, nge gamanman, nge gubin e tin kabay u lan fare binaw. Rayag ni ngam faned urngin e tin fen e to'ogor romed ko re binaw nem nike pi' SOMOL ni Got romed ngomed. ¹⁵ Aray rogon ni ngu'um rin'ed ko fapi binaw nib palog ko fare nam ni bay mu tafned ngu'um pired riy.

¹⁶ "Machane nap'an ni gimed ra kol fapi binaw nu lan fare nam ni bayi pi' SOMOL ni Got romed ngomed, mi gimed thang e fan rok gubin e girdi' riy. ¹⁷ Mu thanged mit gubin e girdi' ni pi Hittite, pi Amorite, pi Kanaan, pi Perizzite, pi Hivite, nge pi Jebusite, ni bod nike tay SOMOL chiylen. ¹⁸ Mu li'edrad ngarm'ad, ya nge dab ra waliyed gimed ngam denengad nib togopluw ngak SOMOL ko tin yad ra fil ngomed ni ngu'um rin'ed nib sonogor ni yad ma rin' u rogon ni yad ma tay fan e pi got rorad.

¹⁹ "Nap'an nra gimed be guy rogon ni ngam koled bbinaw, ma dab mu toyed nga but' e pi gek'iy riy nma yib wom'ngin. Demturug feni n'uw nap'an ni kam m'aged e mael ngay. Mu ked wom'ngin, ma dab mu li'ed fa yuke gek'iy. Ya yuke gek'iy nem e gathi aram e pi to'ogor romed.

²⁰ Rayag ni ngam toyed nga but' yug boch e gek'iy ni ngam faned ko m'ag mael nge taw ko ngiyal' ni kam koled fare binaw.

21

Mthang pogofan ni dannang ko mini' e cham

¹ "Fa'anra chey nni pir'eg be' ni kan li' ke yim' u daken bang i flang ko fare nam ni bayi pi' SOMOL ni Got romed ngomed, ma dan nang ko mini' e ke li' ke yim'. ² Ma aram e pi tayugang' nge pi tapuf oloboch romed e nga ranod ra foleged palogen e gin nni pirieg fare yam' riy ko yochi binaw nib chugur ngay. ³ Ma pi tayugang' ko fare binaw ni th'abi chugur ko gin nni pir'eg fare yam' riy e ngar feked ba fak e garbaw ndawor ni maruwel ngak. ⁴ Ngar feked i yan nga pe'ening nga charen e l'ul ni dar ma m'ay e ran riy ma but'an e dawor ni gi' ma dawor ni woldug riy bi'id, miyad t'ar k'angan fare garbaw u rom. ⁵ Ma fapi prist ni pifak Levi e ku yad ra un ngaram, ni bochan e yad ma turguy urngin e yupa' i oloboch nni rin' u fithik' e yargel. I SOMOL ni Got romed e ke mel'egrad ni ngar pigpiggad ngak ma yad be maybilnag e girdi' nga fithingan ni nge fal'eg wa'atharad. ⁶ Ma urngin e tayugang' nu lan fare binaw nth'abi chugur ko fa gin nni pir'eg fare mo'on riy ni kan li' ke yim' e ngar maluk nixed rifrifen pa'rad nga daken fare garbaw ⁷ ni be lungurad, 'Gathi gamad e gu li'ed fare mo'on nge yim', ma ku dag nanged ko mini' e li'. ⁸ SOMOL, mu n'agfan rok e girdi' rom nu Israel, ni fa'ani gur e mu chowegrad u Egypt. Mu n'agfan romad ma dab mu pag nge par e kireb

u dakenmad ni fan ngak facha' ni kan thang e fan rok ndariy ban'en nike bucheg.' ⁹ Ma aram e gimed ra rin' nrogon nike yog SOMOL, mra chu w e kireb u dakenmed ko fare mathang pogofan.

Pi ppin ni kalbus u tan e mael

¹⁰ "Nap'an ni gimed ra yan ko mael ngak e to'ogor romed me pi'rad SOMOL ni Got romed ngalan pa'med mi gimed fekrad ni kalbus, ¹¹ mra guy bigimed reb e bpin u fithikrad nib pidorang nib magan' ngak ni ba'adag ni nge le'engiy. ¹² Ma nge fek nga tafen, ma re bpin nem e nge puy piyan lolugen nge m'ay, me th'ab t'ingun ni gubin, ¹³ me thilyeg e mad rok. Me par u tabnaw rom i gur fare mo'on nge mowawnag e gal labthir rok nreb e pul, mfin mu le'engiy. ¹⁴ Ma fa'anra bingyal' ni kam dabuy fare bpin, ma ga pag nge yan nike puf mat'wun. Dabiyag ni ngam pi' nchuway' ni bod ba sib nge yag e salpiy riy ngom, ni bochan e mu towasar ngak ngam pirew.

Marung'agen e gayog ko bin nganni' i fakay ni pumo'on

¹⁵ "Fa'anra be' nib mo'on ni l'agruw e ppin ni le'engin, nra bagyow make fakay e pagel, ma bagyow e ba'adag ma bagyow e danga'. Ma bin nganni' i fak ni pumo'on e gathi fak fare pin ni ba'adag. ¹⁶ Nap'an nra leamnag fare pumo'on rogon ni nge f'oth e binaw rok u pa' pifak, ma dabi laniyan' u rogon e f'oth ni nge tay nge pi' e f'oth rok e bin nganni' u pifak ni pumo'on ko bin e pagel ni fak fare pin ni ir e ba'adag. ¹⁷ Fare pumo'on e nge pi' ngake bin nganni' i fak ni pumo'on l'agruw e f'oth ko gayog rok, ni yug aram rogon ni gathi

ireram e bin fak fare pin ni ba'adag. Thangri fel' u wan' fare matam e bin nganni' i fak nib pumo'on nge pi' ngak e f'oth rok nrogon nib mat'aw ko yalen.

Murung'agen fakey ni pumo'on ni dar fol

¹⁸ “Fa'anra bay be' ni pumo'on ni bay ba pagel ni fak nib gelan' ma ba tatogopluw, ma der ma fol ko gal labthir rok, ni dariy fan ni yow ma gechignag. ¹⁹ Ma aram e fa gal labthir e ngar fekew fare pagel nga mit fa pi'in yad ma yog e thin ko fare binaw nma par riy, ngan pufthinnag. ²⁰ Nge lungurow ngorad, 'Re pagel ni fakmow ney e ba gelan' mab tatogopluw, ma dar ma fol romow; ba ta adbey e salpiy mab tachingaw'.' ²¹ Ma aram e gubin e pumo'on u lan fare binaw e ngar malang nigned fare pagel nge yim', ya nge chuw e mitney e kireb u fithikmed. Ma urngin e girdi' nu Israel ni yad ra rung'ag e tin ke buch, miyad ra rus.

Ku boch e motochiyel

²² “Fa'anra kan li' be' nib mo'on ke yim' ni bochan e ke th'ab e motochiyel, ma kan tining ngalang ngab ley i ren, ²³ ma dab ni pag u rom nge af nga reb e rran. Thingar ni k'eyag ni ka rofen nem, ni bochan e ba yam' ni kan tining ngalang ko ren e ra fek i yib nga daken e binaw e buchwa'athan rok Got. Ere mu k'eyeged fare yam', ya nge dab mu ta'ay nigned fare nam ni bayi pi' SOMOL ni Got romed ngomed.

22

¹ “Fa’an ga ra guy e garbaw fa saf rok be’ ni ku be’ u Israel nike math’ gufan, ma dab mu sabalbalyang nigem riy; mu fek ngam fulweg ngak e en ni fak. ² Ma fa’anra en fak fare gamanman e ma par u bang nib palog, fa dam nang e cha’ ni fak, ma aram ma ga fek nga tafnam. Ma nap’an ni bay yib e en fak ni be changarnag, ma ga fulweg ngak. ³ Ku aray rogon ni gra rin’ ni fa’an gara pir’eg ba dongki, fa ba mad, ara demturug ban’en rok be’ nu Israel ni gomanga ken’ag.

⁴ “Fa’an gara guy ba gamanman ni dongki, fa ba garbaw rok be’ nu Israel nike aw nga but’, ma dab mu sabalbalyang nigem riy. Mu ayuweg facha’ ngam sak’iy nigew fare gamanman bayay.

⁵ “Dabi chuw e ppin nga madan e pumo’on, ma pumo’on e dabi chuw nga madan e ppin. Ya fanenikan SOMOL ni Got romed e girdi’ nma yodoro’.

⁶ “Fa’an gra pirieg ba tafen e arche’ (way ko arche’) u l’ugun ba ke gek’iy, fa u but’ ni bay e chitinngin u daken ni be dili’iy, ara be par rok pifak ni kaf ni bilig, ma dab mu fek e chitingirad.

⁷ Rayag ni ngam fek pifak, machane thingar mu pag fare chitinngin nge yan. Ya nge yag nim par nib n’uw nap’an ma bfel’ wa’atham ko par rom.

⁸ “Nap’an ni gimed ra toy reb e naun nib be’ech, ma nopa’med ni gimed ra tay e yoror u thathren e chigiy riy. Ya ri mul be’ riy nga but’ nge riya’ min tay u puluwmed.

⁹ “Dab mu yunged yu gub mit e wolduw nga daken ta’bang i milay’ ni kam yunged fi’imed

grape ngay. Ya gimed ra rin', ma dabyag ni ngam ked wom'ngin fapi *grape* fa wom'ngin fa tinem e woldug ni ku bay riy.

¹⁰ “Dab mm'aged ba garbaw ni pumo'on nge ba dongki nga ta'bang ni ngar gi'ew e but'.

¹¹ “Dab mu chuwgad ko mad ni kan chagiy bunu'en e saf nge linen kan lifith riy.

¹² “Mup'ed e pi matharthar nga daken fa aningeg i tabthung ko fare mad ni ngam chuw ngay.

Motochiyel ni Murung'agen e Par ni Matay e Pumo'on nge Ppin

¹³ “Fa'anra fek be' nib mo'on be' ni bpin nge le'engiy me munmun me duwgiliy u wan' nike dabuy fare pin. ¹⁴ Ma aram me tunguy e thin nga daken fare pin. Ni be yog ni fare pin e kenang e pumo'on u m'on ni ngar mabgolgow.

¹⁵ “Fa'anra aray rogon, ma gal labthir rok fare pin e ngar fekew fa gi mad ni fen daken e chob ko fa gali cha' nike aw e racha' ngay ni mich riy ni fare pin e denang e pumo'on u m'on, ngar dagew u tagil' e mu'ulung ko fapi tayugang' ko fare binaw. ¹⁶ Me ga'ar e chitamngin fare pin ngak fapi tayugang', 'Gu pi' fakag ni bpin ngak e re mo'on ney ni ngar mabgolgow, ma ke chiney ma ke dabuy. ¹⁷ Ma be tunguy e thin nga daken fakag, be yog ni gathi ir be' nibfal. Ere ba'aray e mich riy ni fakag e immoy nibfal; amguyed e racha' ko re gi mad ney ko rofen nra mabgolgow.' ¹⁸ Ma aram e nge fek fapi tayugang' fare mo'on ni figirngin fare pin ngar pirdi'iyed. ¹⁹ Ma ku ra pi' ra'ay e salpiy ni

silber ngak e chitamngin fare pin, ni bochan e ke dariyfannag be' ni bpin nu Israel. Ma dabi chuw fare pin ni le'engin, ma dariy bi'id nrayag ni nge n'ag fare pin u n'umngin nap'an e yafos rok.

²⁰ “Machane fa'anra riyul' fapi thin ni be yog fare mo'on nib togopluw ngak fare pin rok, ma dariy e mich riy ni fare pin e denang e pumo'on u m'on nra mabgolgow, ²¹ ma aram e yira fek fare pin i yan nga langan e mab ko naun rok e chitamngin, nge malangnag e pi pumo'on ko fare binaw nge yim' u rom. Ni bochan e ke rin' fare pin ban'en nib tamra' u fithik' e girdi' rog nike par nga gil' e pumo'on ni dawori mabgol, ko ngiyal' i n'en ni ku be par u tafen e chitamngin. Irera' kanawo'en me chuw e mitney e kireb u fithik'med.

²² “Fa'an yira pir'eg be' nib mo'on ni yow be par le'engin yug reb e pumo'on, ma yow l'agruw ni yira thang e pogofan rorow. Irera' kanawo'en mi gimed chuweg e mitney e kireb u fithik'med.

²³ “Fa'an yira kol be' ni pumo'on u lan binaw ni yow be par be' ni bpin ni kan m'ag e mabgol rok. ²⁴ Ma ngam feked yow nga wuru' e binaw ngam malang niked yow ngar m'ow. Fare pin e nge yim' ni bochan e de tolulnag e ayuw, ni yug aram rogon ni bay u lan binaw, ni yira rung'ag laman. Ma fare mo'on e nge yim' ni bochan e kar pirew be' ni bpin ni kan m'ag e mabgol rok. Irera' kanawo'en mi gimed chuweg e mitney e kireb u fithik'med.

²⁵ “Fa'anra be' nib pumo'on ni kol be' ni bpin u wuru' e binaw ni fare pin e kan m'ag e mabgol rorow reb e pumo'on. Ma aram e kemus ni fare mo'on e yira thang e pogofan rok. ²⁶ Ma fare pin

e dariy ban'en ni yira rin' ngak, ya dawori rin' ba denen ni labgen e yam'. Ya re pa' i oloboch ney e ta'reb rogon ngak be' ni pumo'on ni og ngak be' nge li' nge yim', ²⁷ ya fare mo'on e kol fare pin u gelngin u wuru' e binaw. Ma fare pin ni kan m'ag e mabgol rorow reb e pumo'on e i tolulnag e ayuw, ma dariy be' ni ayuweg.

²⁸ “Ma fa'an yira pir'eg be' nib pumo'on ni be kol u gelngin be' ni bpin ndawor ni m'ag e mabgol rorow be'. ²⁹ Ma re mo'on nem e ra pi' puluwon ngak e chitamngin fare pin ni wugem e salpiy ni silber, ma nge le'engiy fare pin ni bochan e ke kol u gelngin. Ma dariy bi'id nra chuweg fare pin u n'umngin nap'an e yafos rok.

³⁰ “Dariy reb e pumo'on ni nge dariyfannag e an chitamngin ngar pirew reb i le'engin.

23

Pi'in ngan chuwegrad u fithik' girdi'en SOMOL

¹ “Dariy be' nib mo'on ni kan luf nuni ran ara kan th'ab downgin ni pumo'on ni yira uneg nga fithik' e girdi' rok SOMOL.

² “Dariy be' nni diyennag u muchugbil nrayag ni mang reb i chon e tirok SOMOL e girdi'. Ni mus ngak e pi'in owchen facha' nge mada' ko bin ragag e mfen, ma ku dabi yag ni yad ra mang chon e tirok SOMOL e girdi'.

³ “Dariy reb e girdi' nu Ammon fa Moab fa reb e pi'in owcharad i yan nge mada' ko bin ragag e mfen nra mang reb i chon e girdi' rok SOMOL.

⁴ Ni bochan e pi girdi' ney e dar pi'ed e ggan nge

ran ngomed ko fare ngiyal' i n'em ni gimed be yib i yib nga wuru' yu Egypt. Ma ku bochan e ra pi'ed puluwon Balaam, nib mo'on ni fak Beor ni be' ko fare binaw nu Pethor u Mesopotamia, ni nge bucheg wa'athmed. ⁵ Machane SOMOL ni Got romed e de motoyil ngak Balaam. Ya n'en ni rin' e thilyeg e buchwa'athan nge ngal' ni fel'wa'athan ni bochan e gimed ba t'uf rok. ⁶ N'umngin nap'an ni gimed be par ni gimed reb e nam, ma rdariy bangiyal' ni ngam pi'ed e ayuw ngak e gali nam ney ara mu rin'en ban'en ni nge fel' rogorad riy.

⁷ "Dab mu dabuyed e pi Edomite; ya gimed girdi'. Ma dab mu dabuyed e pi Egyptian; ya immoy bangiyal' ni um pired u daken e but' rorad. ⁸ Pi'in owcharad e rayag ni ngar manged boch girdi'en SOMOL ko bin dalip e mfen i yan ngaram.

Gin be par e salthaw riy ni yima kol falen

⁹ "Ra gimed bay u gil' e mael u nap'an e mael, ma ngam paged i rin' e tin nra alit nagmed nrogon ko yalen. ¹⁰ Fa'anra ta'ay be' nib mo'on ni bochan e ke lik'ay nnep' me garda', ma nge yan nga wuru' e gin be par e salthaw riy nge par u rom. ¹¹ Me yan i blayal' me maluk, me aw e yal' me sul bayay ko gin ni yibe par riy.

¹² "Mi gimed tay bang u wuru' e gin ni gimed be par riy ni ngu'um sorgad ngay ko ngiyal' ni ngam pithged rogmmed. ¹³ Ra be' ma nge uneg baley i gek'iy ko pi talin e maruwel rok ngi i fek. Ya nge yan kengnam ma ga ker e but' ko fare ley i gek'iy ngam tharey. ¹⁴ Mu ted e gin ni gimed be par riy nib tabgul, ni bochan e bay SOMOL ni Got romed u lan e gin ni gimed be par riy ni ngi i ayuwegmed

me pi' e pi to'ogor romed ngalan pa'med. Dab mu rin'ed ban'en nib sonogor ya ra k'aring SOMOL nge pi' keru' ngomed.

Yug boch e motochiyel

¹⁵ “Fa'anra mil ba sib ko master rok nge yib ngomed ni ngam ayuwaged, ma dab mu l'oged nge sul. ¹⁶ Rayag ni mel'eg reb e yochi binaw romed nge par riy, ma dab mu gafgow nixed.

¹⁷ “Dariy be' nib mo'on fa be' ni bpin nu Israel ni ngi i chuway' ngak u tempel. ¹⁸ Ma ku errogon e salpiy ni yag ko mitney e ngongol ni dab ni fek i yib ngalan e naun rok SOMOL ni Got romed, ni fan e ngam pi'ed ni puluwon ban'en ni kam micheged u fithingan Got. Ya SOMOL e fanenikan e pi'in yad ma pi'rad nchuway' u tempel.

¹⁹ “Nap'an ni gimed ra pi' e salpiy fa ggan ara yug ban'en ngak be' ni ku reb e Israel, ma dab mun'ed e win romed ngay. ²⁰ Rayag ni nga mun'ed e win romed ko tin gimed be pi' ngak yug boch e girdi' nu reb e nam, machane dab mu rin'ed ngak reb e girdi' ni ku reb e Israel. Umfolgad ko re gafal ney, me fal'eg SOMOL ni Got romed wa'athan urngin e tin gimed ra ngongliy u lan fare nam ni bayi pi' ngomed ni ngam tafned.

²¹ “Nap'an ni gimed ra mownag ban'en nga fithingan SOMOL ni Got romed, ma dab mmon'ed yaran e tin ka mu micheged ni ngam rin'ed. I SOMOL e bayi tay ngan' e tin ka mu mow nixed, ma ba denen ni fa'anra dab mu ted u gil'. ²² De denen

ni fa'anra dab mu mow niged ban'en nga fithingan SOMOL, ²³ machane ngam kol'ayuwgad ni dabisiy ni ngam rin'ed e n'en nike thay u langmed, ya gimed e lanin'med ni ngam mow niged u fithingan SOMOL ni Got romed nu langmed e mu micheged riy.

²⁴ "Nap'an nra gimed be yan u ba kanawo' ni yan u daken e milay' ni *grape* rok be', mrayag ni ngam ked urngin i wom'ngin e woldug ni *grape* ni gimed ba'adag, machane dab mu afed boch ngalan ban'en ngam feked. ²⁵ Nap'an nra gimed be yan u ba pa' i kanawo' ni yan u daken e milay' ko *grain* rok be', mrayag ni ngam ked urngin wom'ngin e *grain* nrayag ni ngam puged nga pa'med, machane dab mu th'abed wom'ngin e *grain* ko kamma.

24

Machuw nge ngan mabgol bayay

¹ "Nap'an nra le'engiy be' ni pumo'on reb e bpin, me bingyal' me dabuy fare pumo'on fare pin ni bay tapgin. Me yoloy babyoren ni kar wergow, me pi' ngak fare pin, me yog ngak ni nge chuw. ² Ma fa'anra figirngiy fare pin reb e pumo'on, ³ miki dabuy e binem e pumo'on fare pin, ma ku ra yoloy babyoren ni kar wergow, me pi' ngak fare pin, me l'oeg ni nge chuw u tafen. Ma fa'anra ke yim' fa bin l'agruw e pumo'on nike figirngiy, ⁴ ma yugu demturug rogon ma fa bin som'on e pumo'on rok e dab ku ra mabgolgow bayay, ya nge tay u wan' nni fare pin e ba ta'ay. Ra la'ay fare pin bayay ma

de mat'aw u p'eowchen SOMOL. Dab mu rin'ed e tiney e kireb ni er fini ubchiya' u lane re nam ni SOMOL ni Got romed e nge pi' ngomed."

Yugu boch e motochiyel

⁵ "Fa'anra ka fini mabgol reb e pumo'on ma dab ni fek nge un ko salthaw fa yugu reb e maruwel ko nam, ya thangri puf rogon nge par u tabinaw ni reb e duw nge ayuweg e bpin rok ngi i par nib felfelan'.

⁶ "Ngiyal' nra ning be' ban'en ngom ni ku ra fulweg, ma dab mfek fen e bil flowa rok ngam tay rom ni talpen e richey made fulweg e tirom. Ga ra fek fen fare tabnaw ni yad ma pirdi'iy garad ngay, ma aram e kam fek e n'en ni yad ma pirdi'iy garad ngay ni nge tayrad ni ku yad bfos.

⁷ "Fa'anra cheal be' nu Israel nge iring reb e girdi' nu Israel nge mang sib rok fa pi' nchuway' nge mang sib, ma ngan thang e fan rok. Aray rogon mi gimed chuweg e biney e kireb u lan e nam romed.

⁸ "Fa'anra bay e daraw u dowmed ma ngu'um kol ayuwgad ngu'um rin'ed e tin be yog fapi prist ko Levi ngomed; ni bod rogon ni ku gu taychilen ngorad, e aram rogon ni ngam rin'ed. ⁹ Mu leam nigned e n'en ni rin' SOMOL ni Got romed ngak Miriam ko fa ngiyal'nem ni mbad u Egypt ngaray.

¹⁰ "Ra ning be' ban'en ngomed ni ku ra fulweg, ma dab mman nga naun rok ngam fek e mad ni nge pi' ngom ni talpen e richey ma dabi fulweg;

¹¹ mu par u wean nge mang ir e fek i yib ngom.

¹² Fa'anra ir be' nib gafgow ma dab mu tel fare

mad rok ni reb e nep'; ¹³ mu fulweg ngak ko ngiyal' ni ka fini aw e yal', nge yag ni chuw ngay nge mol. Ma aram e ra pining e magaer ngom u wan' ma ga par ni kam fel' u wan' SOMOL ni Got rom.

¹⁴ “Dab mu sasalap ngak be' nib gafgow ni be maruwel rom, demturug ko be' u Israel fa be' u bang ni be par u reb e yochi binaw romed. ¹⁵ U m'on ni nge aw e yal' u reb e rran ma ngan pi' puluwon ko maruwel nike ngongliy e rofen nem; ya dabisiy ni nge yag e re salpiy nem ngak ya be taga' ngay. Fa'anra dab mu pi' puluwon mra yognem ngak SOMOL me yan i aw ni gur e ba kireb e rom.

¹⁶ “Gallabthir e dab ni thang e pogofan rorow ni bochan e kireb nike ngongliy pifakrow, ma pi'in bitir e dab ni thang e pogofan rorad ni bochan e kireb ko gallabthir; ra be' ma ngan thang e fan rok ni bochan e kireb rok.

¹⁷ “Mat'awun girdi'en yug boch e nam nge bitir ni kanim' rorad e dab ni chuweg rorad; ra ning be' ni bpin nike yim' e pumo'on rok ban'en ni nge maruwel ngay me fulweg, ma dab mu fek e mad rok ni talpen fare n'en, ni ngan fulweg ngom mfini mpi' fare mad ngak. ¹⁸ Dab mu paged talin ni um manged sib u Egypt me chuwegmed SOMOL ni Got romed u rom; aram fan ni ku gu taychilen e pi thin ney ngomed.

¹⁹ “Nap'an ni gimed ra kunuy wom'ngin e woldug romed mi gimed pag talin boch u milay' ni ka mmu'gad i th'ab, ma dab ku mu sulod ngay; ngan pag ni fan ngak e milekag, nge pi'in kanim'

rorad, nge pi'in nike yim' figirngirad, ma SOMOL ni Got romed e bayi fal'eg wa'athmed u gubin e tin bay mu rin'ed. ²⁰ Gimed ra mu' i t'ar wom'ngin e *olive* romed ma dab kum sulod ngam t'ared e tin ke magey; ya nge par ni fan ko milekag, nge pi'in kanim' rorad, nge pi'in nike yim' figirngirad. ²¹ Gimed ra mu' i kunuy wom'ngin e *grapes* romed, ma dab kum sulod ngam kunyed e tin ke magey, ya nge mil fan ngak e milekag, nge pi'in kanim' rorad, nge pi'in nike yim' figirngirad. ²² Dab mu paged talin ni um sibgad u Egypt; aram fan ni ku gu taychilen ngomed ni ngam rin'ed e ran'ey.

25

¹ “Fa'anra yan l'agruw ni' u Israel nga tafen e puf oloboch ni ngan pithig e oloboch rorow, min turguy bagayow ni bfel' e rok min turguy bagayow nib kireb e rok, ² ma fa'anra nturguy ni fa'anem nib kireb e rok e ngan toy ma aram e fa'anem ni tapuf oloboch e nge yog ngak ni nge palpal nga but' ngan toy. Ma urngin yay ni ngan toy e be yan u rogon gelngin e oloboch nike ngongliy. ³ Rayag ni ngan toy ni aningeg i ragag yay, machane dabi yo'or yay; ya ra yo'or mra tamra' u fithik' e girdi'.

⁴ “Dab mm'ag l'ugun ba garbaw ni ga be maruwel ngak be lufluf e *grain*.

Maruwel ni ngan rin' ni fan ngak be' nib mo'on ni walagey nike yim'

⁵ “Fa'anra par l'agruw i mo'on niyow walag u daken ta'bang i binaw me yim' bagayow ndariy

fak ni pumo'on, ma fare pin ni le'engin e dabi figirngiy be' nga yugu reb e tabinaw, ya yalen e ba pumo'on ni walagen fa'anem nike yim' e nge munfangich. ⁶ Bin som'on e pumo'on ni yow ra fakay e aram e nge par ni fak fare mo'on nike yim', ya nge par e re tabnaw nem ni dabi math mit u Israel. ⁷ Ma fa'anra siyeg fare pumo'on ni walagen fa'anem nike yim' ni nge munfangich, ma nge yan fare pin nga p'eowchen e pi'in yad be yog e thin ko fare binaw nge ga'ar, 'Fare mo'on ni walagen figirngig nike yim' e dabun ni nge rin' e tin yalen ni nge rin', dabun ni nggu diyen nigew reb e pumo'on nge par ni owchen walagen u fithik' e girdi' nu Israel.' ⁸ Ma aram e girdi' ni yad be yog e thin ko fare binaw e ngar pininged fa'anem nge yib ngar welthingad ngak. Ma fa'anra ka be siyeg ndabi le'engiy fare pin, ⁹ ma fare pin rok walagen nike yim' e nge yib ngak fare mo'on u p'eowchen e pi'in yad be yog e thin ko fare binaw, nge luf baraba' e sus u ay fare mo'on me thuw nga owchen fare mo'on me ga'ar ngak, 'Irrera' e n'en niyima rin' ngak e re mo'on nra siyeg ni nge munfangich nge sum owchen walagen nike yim'.' ¹⁰ Ra tabnathin e tabnaw rok fare mo'on u Israel nga unog ni 'fare tabnaw rok fare mo'on nni luf e sus rok.'

Ku boch e motochiyel

¹¹ "Fa'anra be cham l'agruw i pumo'on me yib le'engin bagyow ni nge ayuweg figirngin me malle' nga chunmean fa'anem ni yow be cham

figirngin, ¹² ma gimed ra th'ab rifriften pa' fare pin; ni dab nrunguy.

¹³ “Dab mu sasalapiy e thabthabel nge rogon i foleg ban'en. ¹⁴ Dab mu sasalapgad i foleg ban'en, ni nge ga' fa nge achig. ¹⁵ Ngam marwelgad ko thabthabel nge fol nib paluw, ya nge yag nim pired nib n'uw napmed u lan fare nam ni bayi pi' SOMOL ni Got romed ngomed. ¹⁶ Ya fanenikan SOMOL e girdi' nma sasalap.

Itay SOMOL chiylen ni ngan thang e fan rok e pi Amalekite

¹⁷ “Dab mu paged talin e n'en ni rin' e pi Amalekite ngomed u nap'an ni gimed be chuw u lan yu Egypt. ¹⁸ Dariy madgun Got u wun'rad, aram fan ni yad ra cham ngomed u wuryal ko fa ngiyal' ni kam magaergad nike aw parowmed, mar thanged e pogofan rok e pi' romed nike aw nga wuryal. ¹⁹ Ere nap'an ni bayi pi' SOMOL ni Got romed fare nam ngomed, me gagiyegnag ni dabki bucheg e pi to'ogor romed ban'en romed, ni yug aram rogon ni yad ma par ni yad ba liyegmed, nopa'med ni gimed ra thang e pogofan rok e pi Amalekite ni yad gubin, ya ngar mathgad u wan' e girdi'. Dab mu paged talin!

26

Ggan nike yib ko woldug ni nga ni pi' ngak SOMOL

¹ “Gimed ra yan mpired ngalan fare nam ni SOMOL ni Got romed e bayi pi' ngomed, ² mra bigimed ma thangri dugnag e tin som'on nike yib

u bmit e woldug nge bmit ngam feked i yib ko ta'gin'en tagil' e liyor. ³ Marod ko re prist ni ir e be maruwel e ngiyal'nem ngam ga'argad ngak, 'Chiney e nggu pininged e magaer ngak SOMOL ni Got romad ya kug thapgad ngalan fare nam ni micheg ngak pi chitamangimad ni kakrom ni bayi pi' ngomad.'

⁴ "Ma bayi fek fare prist fare dug rom nge tay nga m'on ko altar rok SOMOL ni Got rom. ⁵ Ma aram e ngamog e pi thin ni ba'aray u p'eowchen SOMOL: 'Ga' rog kakrom e be' u Aramea, ni be' ndariy tafen me fek chongin e tabnaw rok nga Egypt ni ngar pired u rom. Ranod ngaram ni yad ba lich, machane miyad yo'or ngar pired ni yad ba nam nib ga' ma ba gel. ⁶ Piyu Egypt e ba gel e gafgow nra ted ngomad miyad yargel ngomad ni nggu maruwelgad ni sib. ⁷ Ma gamad wenig ngak SOMOL ni Got rok epi chitamangimad ni kakrom ni nge ayuwegmad. Me rung'ag lammad, me guy e gafgow ni yibe tay ngomad, nge pin'en nib mo'maw' ni be yib ngomad, nge maruwel nib gel ni yibe pi' ngomad gamad be gafgow riy. ⁸ Gelngin nib gel e maruwel ngay nge chuwegmad u pa' yu Egypt. Ingongliy bogi maang'ang nge bogi n'en ni un ngat ngay me gagiyeagnag bogi n'en nge yib nib gel e marus ni un tay riy. ⁹ Me fekmad i yib ngaray me pi' e re nam ney ngomad, nib nam ni bfel' rogon ma ba yong'ol e but' riy. ¹⁰ Ere chiney e kug fek i yib ngak SOMOL e tin som'on e ggan nike yib ko woldug rog ni ir e ke pi' ngog.'

"Ma ga tay fare dug rom nga but' u p'eowchen SOMOL ma ga paraw nga but' u p'eowchen ngam

pining e magaer ngak. ¹¹ Ma ga felfelan' ni bochan e pin'en ni bfel' ni SOMOL ni Got rom e ke pi' ngom nge girdi'en e tabinaw rom; ma ga pining e pi Levi nge girdi' u yugu boch e nam ni yad be par u fithik'med ngar uned ngomed ko mur nge felfelan'.

¹² “Gubin e yu dadalip e duw ma ga pi' ragag e pasent ko ggan nike yib ko woldug rom ngak e pi Levi, nge pi milekag, nge pi bitir ni kanim' rorad, nge ppin nike yim' figirngirad, ya nge urngin e girdi' miyad gaman ko ggan. Nap'an ni ga ra mu' i rin' e biney, ¹³ ma nge lungum ngak SOMOL, 'Dariy reb fa pin'en ni nggu pi' ngom nike magey u naun rog; ya kug pi' ngak e pi Levi, nge milekag, nge pi bitir ni kanim' rorad, nge ppin nike yim' figirngirad, ni bod ni mog ngog ni nggu rin'. Dawor gu pag ma ku dawor gu pag talin e tin mog ni murung'agen ragag e pasent ko ggan nike yag ko woldug rog. ¹⁴ Dawor gu fek boch riy gu way ko ngiyal' ni gu be yornag be' nike yim', dawor gu fek boch riy nga wuru' e naun rog ko ngiyal' ni gomanga gub taay; ma dawor gu fek boch riy nggu pi' ni fan ngak be' nike yim'. Kug fol rom, i gur Got SOMOL rog; kug rin' urngin e tin kamog u murung'agen ragag e pasent ko ggan nike yib ko woldug rog. ¹⁵ Mu sap nga but' ko gin ba thothup ni ga be par riy u tharmiy ma ga fal'eg wa'athan piyu Israel, ni girdi' rom; mu kum fal'eg rogon e re nam ney ni bfel' rogon ma ba yong'ol e but' riy ni kam pi' ngomad, ni bod ni kam micheg ngak pi chitamangimad ni kakrom.’

Girdi' rok SOMOL

¹⁶ “I SOMOL ni Got romed e be yog ngomed ni ngu’um folgad u urngin e pi motochiel rok; ere um folgad riy u fithik’ e yul’yul’ u polo’ i gum’ircha’med nge lanin’med. ¹⁷ Daba’ e kam micheged ni SOMOL e ir e Got romed, ma kam micheged ngak ni bay um folgad rok ma gimed be fol u urngin fapi motochiel rok ma gimed be rin’ urngin e tin keyog ngomed ni ngu’um rin’ed. ¹⁸ Daba’ e ke taymed SOMOL ni kam manged girdi’ rok, ni bod nike micheg ngomed; ma be yog ngomed ni ngu’um folgad u urngin fapi motochiel rok. ¹⁹ Bayi gagiyege nagmed nge gilbuguwmed ngak urngin e pi nam ni ir e sunumiy. Ma bay um pired ni gimed e girdi’ rok nib thothup ni bod ni micheg ngomed, ma bay um pininged e sorok ngak mi gimed be mathangeluwolnag fithingan.”

27*Pi motochiel rok Got ni yoloy nga daken yugafi malang*

¹ Me ga’ar Moses nge pi tayugang’ nu Israel ngak fapi girdi’, “Ngu’um folgad ko urngin e tin kugogned ngomed e daba’. ² Re rran ni gimed ra th’ab fare lul ni Jordan ngam marod ngalan fare nam ni bayi pi’ SOMOL ni Got romed ngomed, e gimed ra n’uf u rom yu raba’ i malang nib ga’, mi gimed achey ko wech, ³ mi gimed yoloy nga daken e yugaf i malang ney urngin e pi motochiel ney. Nap’an ni gimed ra thum’ ngalan fare nam ni bfel’

rogon ma ba yong'ol e but' riy ni SOMOL ni fare Got rok e pi ga' romed, e ke micheg ngomed. ⁴ Ma nap'an ni gimed ra thap nga ba'anem e Jordan, mi gimed n'uf e pi malang ney ngalang u daken fare Burey ni Ebal, ni bod ni gu be yog e daba' ni ngam rin'ed, mi gimed plastarnag. ⁵ Mi gimed ubung ba altar u rom ko malang ni dab mu marweliyed nga ba talin e maruwel ni wasey, ⁶ ya gubin e altar ni gimed ra ubung ni fan ngak SOMOL ni Got romed e thingar ni fanay e malang ngay ndan puy. Arame gin ngam pi'ed riy fapi maligach ni mo'oruf, ⁷ ma ku aram e gin ngu'um ogniged mi gimed kay e pi maligach ney ni nge gapaseg thilmed Got, ma gimed be pining e magaer u p'eowchen SOMOL ni Got romed. ⁸ Mi gimed yoloy nib gagiyal gubin bug e thin u lane pi motochiel rok Got nga daken fapi yu raba' i malang ni kan plastarnag."

⁹ Miki ga'ar Moses nge fapi Levi ni prist ngak urngin fapi girdi' nu Israel, "Gimed e girdi' nu Israel, mu th'abed gulungmed ngam motoyilgad ngomad. Daba' e kam manged girdi'en SOMOL ni Got romed; ¹⁰ ere umfolgad rok mu um ayuweged urngin e motochiel rok ni kug pi' ngomed e daba'."

Ragag nge l'agruw i Buchwa'athan

¹¹ Me ga'ar Moses ngak fapi girdi' nu Israel, ¹² "Nap'an ni gimed ra th'ab e Jordan nga ba'anem, ma ba'aray e pi ganong ni yad ra sak'iy nga daken e burey ni Gerizim u nap'an ni yibe yiblay e fel'wa'athan nga daken e girdi' ni gubin: Simeon, Levi, Judah, Issakar, Josef, nge Benjamin. ¹³ Ma tin

ba'aray e ganong e yad ra sak'iy nga daken e burey ni Ebal u nap'an ni yibe be'eg fapi buchwa'athan: Ruben, Gad, Asher, Zebulun, Dan, nge Naftali.
¹⁴ Ma girdi' ko Levi e yad ra be'eg e pi thin ney nib ga' lamrad:

¹⁵ “ ‘Nge bucheg Got wa'athan e en nra ngongliy ya'an ban'en ko malang, ara gek'iy, ara wasey ngi i tayfan nib mith; ba fanenikan SOMOL ni yima tayfan yug boch e got.’

“Me fulweg e girdi' ni gubin ni lungurad, 'Amen!'

¹⁶ “ ‘Nge bucheg Got wa'athan e en nra i dariy-fannag e chitamngin ara chitinngin.’

“Me fulweg e girdi' ni gubin ni lungurad, 'Amen!'

¹⁷ “ ‘Nge bucheg Got wa'athan e en nra n'ag tagil' e mathil rorow e en ni yow bbuguliyoror.’

“Me fulweg e girdi' ni gubin ni lungurad, 'Amen!'

¹⁸ “ ‘Nge bucheg Got wa'athan e en nra pow'iy be' nib malmit u daken e kanawo' nge sor ngabang.’

“Me fulweg e girdi' ni gubin ni lungurad, 'Amen!'

¹⁹ “ ‘Nge bucheg Got wa'athan e en nra sasalpiy mat'wun e pi milekag ni yad be par u fithik'med, nge pi'in kanim' rorad, nge pi'in ke yim' figirngirad.’

“Me fulweg e girdi' ni gubin ni lungurad, 'Amen!'

27:15 Exo 20:4; 34:17; Lev 19:4; 26:1; Deu 4:15–18; 5:8 **27:16**
Exo 20:12; Deu 5:16 **27:18** Lev 19:14 **27:19** Exo 22:21; 23:9;
Lev 19:33, 34; Deu 4:17, 18

20 “ ‘Nge bucheG Got wa’athan e en ni yow ra par reb i le’engin e chitamngin ya be dariyfannag e chitamngin.’

“Me fulweg e girdi’ ni gubin ni lungurad, ‘Amen!’

21 “ ‘Nge bucheG Got wa’athan e en ni yow ra par ba gamanman.’

“Me fulweg e girdi’ ni gubin ni lungurad, ‘Amen!’

22 “ ‘Nge bucheG Got wa’athan e en ni yow ra par be’ ni bpin ni walagen, fa be’ ni bpin ni walagen nib thil e chitamangirow fa chitiningirow.’

“Me fulweg e girdi’ ni gubin ni lungurad, ‘Amen!’

23 “ ‘Nge bucheG Got wa’athan e en ni yow ra par e re bpin ni chitiningin e en nle’engin.’

“Me fulweg e girdi’ ni gubin ni lungurad, ‘Amen!’

24 “ ‘Nge bucheG Got wa’athan e en nra thang e fan rok be’ nib mith.’

“Me fulweg e girdi’ ni gubin ni lungurad, ‘Amen!’

25 “ ‘Nge bucheG Got wa’athan e en nra fek e salpiy ni fan e nge thang e pogofan rok be’ ndawori bucheG ban’en.’

“Me fulweg e girdi’ ni gubin ni lungurad, ‘Amen!’

26 “ ‘Nge bucheG Got wa’athan e en ndar fol u gubin e pi motochiyel rok Got nge urngin e tin i fil ngodad.’

“Me fulweg e girdi’ ni gubin ni lungurad,
‘Amen!’

28

Fel’wa’athan ni puluwon e fol
(*Levitikus 26:3–13; Deuteronomy 7:12–24*)

¹ “Fa’an gimed ra fol rok SOMOL ni Got romed mi gimed yul’yul’ i ayuweg urngin e tin keyog ni ngam rin’ed ni kug weliy ngomed e daba’, mra taymed ni gimed e re nam nth’abi sorok u daken e fayleng. ² Mu folgad rok SOMOL ni Got romed mra yag ngomed urngin e pi fel’wa’athan ney:

³ “Ra fal’eg SOMOL wa’athan e pi binaw nge yungi falang romed.

⁴ “Ra fal’eg SOMOL wa’athmed nge yo’or pi-fakmed, me yo’or wom’ngin e woldug romed, miki yo’or e garbaw nge saf romed.

⁵ “Ra fal’eg SOMOL wa’athan e woldug romed ni *grain* nge ggan ni gimed ra ngongliy riy.

⁶ “Ra fal’eg SOMOL wa’athan urngin e tin gimed ra ngongliy.

⁷ “Bayi waernag SOMOL e to’ogor romed ngam gelgad u nap’an ni yad ra m’ag e mael ngomed. Bay ra bad u ta’bang ni mael ngomed, machane yad ra mil u puluwmed ni yug ra bagyad ma gin ni mil ngay.

⁸ “I SOMOL ni Got romed e bayi fal’eg wa’athan e maruwel romed, me suguy e *grain* ngalan e naun ko *grain* romed. Bayi fal’eg wa’athmed u lan fare nam ni bayi pi’ ngomed.

⁹ “Fa’an gimed ra fol rok SOMOL ni Got romed mi gimed rin’ urngin e tin ke taychilen ngomed, mra taymed nib milfamed ngak ni bod nike micheg nra rin’. ¹⁰ Ma aram e gubin e girdi’ nu fayleng ni yad ra guy nike mel’egmed SOMOL ni ngam manged girdi’en, miyad par ni bay doguwmed u wun’rad. ¹¹ Ma bayi pi’ SOMOL pifakmed ni pire’, nge garbaw ni pire’, nge woldug nib yo’or u lan fare nam nike micheg ngak e pi ga’ romed ni kakrom nra pi’ ngomed. ¹² Ma ra bing SOMOL ngomed tafen e chibgil rok ni bfel’ u tharmiy, nge pi’ e n’uw ngomed u ngal’an e n’uw me fal’eg wa’athan urngin e maruwel romed, ya ngu’um pi’ed bogi ban’en ngak bo’or e nam, ma dab ku mu fulweged rorad. ¹³ I SOMOL ni Got romed e bayi tay e nam romed ngi i gagiyegnag e pi nam ma gathi pi nam e ngu’ur gagiyeg niged gimed; gubin ngiyal’ ma bay um pired ni bfel’ rogomed ma dariy bi’id ni nge kireb rogomed ni fa’an gimed ra yul’yul’ ngu’um folgad u gubin e tin keyog SOMOL ni gu be yog ngomed e daba’.

¹⁴ Machane dariy bi’id ni ngam paged ndab ku’um folgad ko pin’ey, ara mu chealgad ngam tedfan mi gimed pigpig ngak yug boch e got.

Wenigan e fol ni danir fol
(Levitikus 26:14–46)

¹⁵ “Machane, fa’anra dab um folgad rok SOMOL ni Got romed ma dab um yul’yul’gad i ayuweg urngin e tin ke ta’chiylen ngomed nge pi motochiyel ni kug pi’ ngomed e daba’, ma urngin e pin’en ni ba’aray nib kireb ma yi go’ ra aw ngomed:

¹⁶ “Ra buchege SOMOL wa’athan e pi binaw nge yungi falang romed.

¹⁷ “Ra buchege SOMOL wa’athan e woldug romed ni *grain* nge ggan ni gimed ra ngongliy riy.

¹⁸ “Ra buchege SOMOL wa’athamed nge dabki yo’or pifakmed, me kireb e woldug romed, me lich e garbaw nge saf romed.

¹⁹ “Ra buchege SOMOL wa’athan urngin e tin gimed ra ngongliy.

²⁰ “Fa’anra um rin’ed e kireb mi gimed pi’ keru’med ngak SOMOL mra girengiy e riya’ nga dakenmed, me wagegey lanin’med ma tin ba mo’maw’ e bay i yib ngomed u gubin e tin gimed ra ngongliy, nge taw ko ngiyal’ ni yira thirifmed u but’ nib polo’ nib pey. ²¹ Bayi pi e m’ar nge yib ngomed nra chuw bmit me taw bmit nge taw ko ngiyal’ ndakuriy ta’ab gimed ni ku ra magey u lan fare nam nike chugur ni ngam tafned. ²² Bayi pag SOMOL ba m’ar nma af nib cheag e mthow nge gawel u dakeney ngay nge yib ngomed; me pi’ e yal’ nib gel nge m’ay e ran, me yib e nifeng nib gel mab gel gawelngin ni nge thang mit e woldug romed. Pi riya’ ney e bayi par romed nge taw ko ngiyal’ ni kamm’ad. ²³ Bay dabki aw e n’uw, me par e but’ u tafenmed nike el ni bod e wasey. ²⁴ Bayi pi’ SOMOL e fiyath nge yan’nge aw ni n’uw nga dakenmed u lan e nam romed nge mada’ ko ngiyal’ nike math owchamed.

²⁵ “Bayi pag SOMOL e to’ogor romed ngar gelgad ngomed ko mael. Bay mmarod ko mael u ta’bang, machane gimed ra cheal u luwmed ngam milgad ni yug ra bigimed ma gin nra mil ngay. Ma

gubin e girdi' u daken e fayleng ma yad ra yim' ko marus u nap'an ni yad ra guy e tin ke buch romed. ²⁶ Nap'an ni gimed ra yim', ma arche' nge gamanman ni malboch e ra yib nge longuymed, ma dakuriy be' nra tulufiad. ²⁷ Bayi k'aring SOMOL e lot nge yib ngomed ni bod ni rin' ngak piyu Egypt. Bayi k'aring e malad nga dowmed. Bayi tartar e biyach u dowmed mi i mak'adk'ad, ma dariy falyen. ²⁸ Bayi taymed SOMOL ngari man laniyan'med; bayi pagmed ngam ma'ewgad me ma'thuk lanin'med. ²⁹ Bay um gorbaldad ni rran ni bod be' nib malmit, ma dabi yag ni ngam pir'eged e kanawo' romed. Dariy ban'en ni gimed ra ngongliy nra fel' rogomed riy. Yug bay um pired ni gubin ngiyal' ma yi be gafgow nagmed, ma yi be moro'ro' ngomed, ma dariy be' nra ayuwegmed.

³⁰ "Bay ni duwglyi be' ni bpin ni ngam mabgolgow — machane yug reb e pumo'on e ra le'engiy fare pin. Bay mu toy ba naun, machane dariy bi'id ni ga ra par riy. Bay mu yung bangi mi-lay' ni *grape*, machane dariy bi'id ni ga ra kay wom'ngin. ³¹ Pi garbaw romed e bay nli'rad u p'eowchemed, machane dariy bang e ufin riy ni gimed ra kay. Pi dongki romed e bay ni girngiyrad nga orel ni gimed be guy, ma dab kun fulwegrad ngomed. Pi saf romed e bay ni pi' ngak e pi to'ogor romed, ma dariy be' nra ayuwegmed. ³² Ra ki gimed be sap min pi' pifakmed ni pumo'on nge ppin ngak e girdi' nu boch e nam ngar manged sib. Urngin e rran ma bayi magaf owchamed ko changar, ni gimed be sapnag pifakmed ni ngar

sulod ni m'ayliyab. ³³Yug reb e nam ndam nanged e bayi fek urngin e woldug ni kam yunged nrib gel e maruwel nim ted riy, ma dariy ban'en nra yib ngomed, ya kemus ni gafgow e bay i yib ngomed ni gubin ngiyal' ma tin ba kireb e bay un rin' ngomed. ³⁴Pi gafgow romed e bayi thang laniyan'med. ³⁵I SOMOL e bayi upnguy aymed ko malad ni dariy falyen, mab amith; me sugnag e lot u dowmed ni mus u lolugmed nge thang nga rifrifen aymed.

³⁶“Bayi fekmed SOMOL nge pilung romed nga yug reb e nam nib palog, ndariy bi'id ni kam pired riy nge pi ga' romed; mu rom e bay mu tedfan boch e got riy nni ngongliy ko gek'iy nge malang. ³⁷U lan e pi nam ni bayi weregmed SOMOL ngay, e girdi' riy e bay ra dada'gad ko n'en ke buch romed; bay ur minmingad ngomed ma yad be moning nagmed.

³⁸“Bay mu yunged e awoch ni pire', machane ri buchuuw wom'ngin ni gimed ra t'ar, ni bochan e bayi languy e asmen'ing e woldug romed. ³⁹Bay mu yunged e yungi woldug ni *grape* romed mu'um tamilang niked owchen, machane dab mu t'ared wom'ngin ara mu unumed e wayin riy, ni bochan e bayi longuy e fakl'ud. ⁴⁰Bayi tugul e gek'iy ni *olive* u gubin yang u lane nam romed, machane bay mu pired ndariy e gapgep ni *olive* romed, ni bochan e bayi mulmul wom'ngin nge m'ay. ⁴¹Bay mu fakyed e pumo'on nge ppin, machane bay ra thaygad u pa'med, ni bochan e bay ni fekrad ko mael nga bang ni yad bogi kalbus. ⁴²Urngin e gek'iy nge woldug romed e bayi longuy e pi

chachangag nge m'ay.

⁴³ “Girdi’ nu boch e nam ni yad ma par u fithik’med e be gel gelngirad i yan, ma gimed e be munmun ma be m’ay gelngimed i yan. ⁴⁴ Bay e salpiy rorad ni yad ra pi’ ngomed, machane gimed e dariy e salpiy romed ni gimed ra pi’ ngorad. Mra yan i tomur riy ma yad e yad ra gagiyeg nagmed.

⁴⁵ “Urngin e pi gafgow ney ni bayi aw ngomed, ma bay ra gabliyed gimed nge mada’ ko ngiyal’ ni kari math owchemed, ni bochan e da mu folgad rok SOMOL ni Got romed, mda mu ayuweged urngin e pi motochiyel nike pi’ ngomed. ⁴⁶ Pin’em e bayi mang mich ko tin ke turguy Got ni nge gechig nagmed ngay nge pi’in owchemed ni manemus. ⁴⁷ Ya ke tow’ath nagmed SOMOL u gubin ban’en, machane da mu pigpiggad ngak u fithik’ e felfelan’ nge fel’ laniyan’. ⁴⁸ Aram fan ni bay mu pigpiggad ngak e to’ogor romed ni bayi pi’rad SOMOL ngar togopluwgad ngomed. Bay yib e bilig nge balel ngomed, ma bay mu pired u tamilang ndariy e mad u dakenmed — urngin ban’en mri bayi t’uf romed. Bayi gafgow nagmed SOMOL nib gel ngarim bilged t’ay e gafgow. ⁴⁹ Bayi pag SOMOL ba nam nrib palog nga taban e fayleng nge togopluw ngomed, ba nam ndam nanged fan lungurad. Bay rab ra garpowgad nga dakenmed ni bod e manuw. ⁵⁰ Yad ba yargel ma dariy e runguy rorad ngak be’, ndemturug ko bitir fa labthir. ⁵¹ Bay ra longuyed e gamanman romed nge woldug romed, mi gimed yim’ nriyul’ ko bilig. Dab ra paged romed boch e *grain*, nge wayin, nge gapgep ni *olive*, nge garbaw nge saf; ma aram e bay mm’ad. ⁵² Bay ra chamgad

ngak urngin e binaw nu lan fare nam ni bayi pi' SOMOL ni Got romed ngomed, ma pi yoror romed nib tolang ni fan ko mael nma pagan'med ngay e go' ra puth.

⁵³ “Nap'an nra m'ag e pi to'ogor romed e mael ko pi binaw romed, mar bay mu gafgowgad ko ggan nge mada' ko ngiyal' ni bay mu longuyed e bitir nike pi' SOMOL ni Got romed ngomed.

⁵⁴ Mus ngak ere mo'on nrib th'abi fel' nib gol mab sumnguy ni immoy u fithik'med e ra m'ay e run-guy rok ngak walagen ni pumo'on, nge le'engin nrib t'uf rok nge tin ke magach u pifak, ⁵⁵ dabi pi' ngak bagyad bang e ufin ko fapi bitir rok ni be longuy, ya kemus e chigin ke magach rok ni bochan gelngin e gafgow nike tay e to'ogor romed ngomed u lan gubin e binaw romed. ⁵⁶⁻⁵⁷ Ni mus ngak e re pin nrib fel' rogon i chugliy, ma be' ni bfel' rogon ni mada ko yan ma dar yot' e but' nge yan, mra ngongol ma ku aram rogon. Nap'an nra m'ag e to'ogor e mael ko binaw rok e re pin ney, me achichig'an ko ggan nge mith nge languy fak ni ka feni gargaleg nge tin bay ki gargeleg. Ni dab i pi' boch ngak e figirngin nib t'uf rok ara ngak pifak.

⁵⁸ “Fa'anra dab mu yul'yul'gad ngu'um folgad u urngin e tin ke fil Got ngomed ni kan yoloy ngalan e re ke babyor ney, ma fa'anra da mur liyorgad nga fithingan nib pag feni manigil ma ba sorok SOMOL ni Got romed, ⁵⁹ mra pag e m'ar ndariy falyen nge liliy nrib kireb ma dabiyaq i taleq nge yib ngomed nge pi'in owchamed. ⁶⁰ Ma ku ra pag nge yib ngomed bayay urngin e pi liliy nib kireb ni i yib ngomed u lan yu Egypt, ma dab mu golgad

riy. ⁶¹ Ma ku ra pag nge yib ngomed urngin mit e m'ar nge liliy ni dan yoloy ngalan e re ke babyoren e motochiyel ney ni bay e pi motochiyel rok Got riy nge tin i fil ngomed, nge mada' ko ngiyal' ni bayi thirifmed u but'. ⁶² Yug aram rogon ni gimed ra yo'or ngam boded urngin e t'uf nu lanelang, machane ri buchuuw i gimed e ra par nib fos, ni bochan e da mur folgad rok SOMOL ni Got romed. ⁶³ Rogon feni rib felfelan' Got ngay ni nge rin' e tin bmanigil ngomed ma be yo'or nagmed ni girdi', e ri ku aram rogon feni rib felan' ngay ni nge gafgow nagmed ma be thang owchemed. Ma bayi mul pa'amed ko fare nam ni aram e ngam pired ngay.

⁶⁴ "Bayi weregmed SOMOL ko pi nam u baley e fayleng nge mada' nga baley. Mu rom e bay um pigpiggad riy ngak e pi got nni ngongliy ko gek'iy nge malang, pi got ndawor mu meybilgad ngorad bi'id ma ku eritay e pi chitamangimed kakrom. ⁶⁵ Dariy bang ni gimed ra pir'eg e gapas riy, ma dariy bang ni gimed ra yog ntafenmed. Bayi pag SOMOL e magfan' nge sugnag lanin'med, ma dakuriy ban'en nra l'aggan'med ngay, nike mul lanin'med ko urngin. ⁶⁶ Yafos romed e gubin ngiyal' ni bay u thathren e riya'. Rran nge nep' ni bay um pired nike suguymed e marus, ma bay um pired ni gubin ngiyal' ma gimed be dugownag e pogofan romed. ⁶⁷ Gubin ban'en ni gimed be guy e bayi t'on gumircha'med riy ko marus. Gubin e kakadbul ma bay um athpeged ni nge blayal', mra blayal' ma bay um athpeged ni nge kadbul. ⁶⁸ Bayi fulwegmed SOMOL u barkow nga Egypt, ni yug aram rogon nike ga'ar dakuriy rogon miki gimed

sul e ngaram bayay. Mu rom e bay um guyed rogon ni ngam pi'ed gimed nchuway' ngak e pi to'ogor romed ni aram e ngam manged sib rorad. Machane dariy ta'abe' nra m'agan' ngay ni nge chuw'iymed."

29

Fare m'ag rok SOMOL nge yu Israel u lan e nam nu Moab

¹ Irera' e pi thin nu lan fare m'ag ni yog SOMOL ngak Moses ni nge ngongliy u thilin Got nge girdi' nu Israel u lan fare nam nu Moab; ngan puthuy gubin e tiney ko fare m'ag ni ngongliy SOMOL u thilrad u daken fare Burey ni Sinai.

² Me pining Moses e girdi' nu Israel nga ta'bang ni yad gubin me ga'ar ngorad, "Kam guyed nga owchemed e tini rin' SOMOL ngak fare pilung nu Egypt, nge pi tolang ko salthaw rok, nge re nam nem ni ga'ngin. ³ Kam guyed gubin mit e gafgow nib gel nge pi maang'ang nge pin'en nma balyang an'uy ngay ni i ngongliy SOMOL.

⁴ Machane ke mada' ko bin daba' e rran ma dawori tamilangnag laniyan'med ngam nanged fan e pin'en ni kam marod u fithik'. ⁵ Aningeg i ragag e duw ni pow'iymed SOMOL u daken fare gi ted ndar tugul ban'en riy; ma de mogchoth e mad u dakenmed, ma de math'math' e sus u rifrifen aymed. ⁶ Dariy e flowa ni um ked, ara wayin nge biya ni um unumed, machane urngin e tin nib t'uf romed ma i pi' SOMOL ngomed, ni bochan e ngam filed riy ni ir e Got romed. ⁷ Ma nap'an nda bad ko re gin'ey me yib Sihon ni Pilung nu Heshbon nge Og ni Pilung nu Bashan ni ngar

chamgow ngodad. Machane da gelgad ngorow,
⁸ma gadad feke binaw rorow ngad f'othed roke pi
ganong rok Ruben nge Gad, nge baley ko ganong
rok Manasseh. ⁹Ere mu folgad ngu'um yulyul'gad
ko gubin e thin ko re m'ag ney, ya nge urngin e tin
ra um rin'ed mra aw ni bfel'.

¹⁰“Daba' e gimed be sak'iy u mit SOMOL ni Got
romed, ni gimed gubin — nge pi tayugang' nge
pi ga' ko salthaw, nge pi pumo'on, ¹¹nge ppin,
nge pifakmed, nge pi girdi' nu boch e nam ni
yad be par u fithik'med, yad be masey l'ud ma
yad be mal'ing ran romed. ¹²Gimed bay u roy
e daba' ni ngam uned nga langgin fare m'ag ni
fare SOMOL ni Got romed e ke ngongliy u thilmed,
ma ngki fel' u wun'med e pin'en ni yagagen e re
m'ag ney. ¹³Ya nge yag ni taymed SOMOL e bin
daba' e rran ni gimed e tirok e girdi', me par ni
ir e Got romed ni bod ni micheg ngomed nge pi
ga' romed i Abraham nge Isak nge Jakob. ¹⁴Gathi
kemus ni gimed e ke ngongliy SOMOL e re m'ag
ney u thilmed nge pin'en ni yagagen. ¹⁵Ya ku be
ngongliy fare m'ag u thildad ni gadad gubin e pi'in
gadad be sak'iy u roy u p'eowchen e daba' nge
pi'in owchedad ndawor ra sumgad.

¹⁶“Ki gimed manang rogon e par ni ud ted u
Egypt nge rogon nda milekaggad i yan u lan e
binaw u boch e nam. ¹⁷Kam guyed e pi liyos
nrib kireb ni yad ma meybil ngay nni ngongliy
ko gek'iy, nge mlang, nge silber, nge gol. ¹⁸Ngam
fal'eged i leamnag nge par ndariy be' nib mo'on,
ara be' ni bpin, ara ba tabnaw, fa reb e ganong
ni be sak'iy u roy e daba' ni nge pigicheal nge
pi' keru' ngak SOMOL ni Got rodad, ngi i tay-

fan e pi got rok yug boch e nam. Ya ra bod ba lik'ngin ni thay e nof riy nge ilal nib mo'oy mab yub. ¹⁹ Nopa'med ni dariy be' u roy e daba' ni be rung'ag e pin'ey ni kan ta'chiylen ni nge pagan' ngak ni ir e dariy ban'en nra buch rok, ni yug aram rogon nib gelan' ma beyan nga fiti laniyan'. Fa'anra aram rogon mra math owchamed ni gimed gubin, ni pi'in ni bf'el nge pi'in kireb ni ta'reb rograd. ²⁰ Dabi n'ag Got fan rok e cha' nra rin' e biney. Ya damumuw rok SOMOL e ra daramram nib togopluw ngak, ma urungin e pi gafgow ni kan yoloy ngalan e re ke babyor ney e go' ra aw ngak nge mada' ko ngiyal' ni ka ri thirif SOMOL facha' u but'. ²¹ Bayi gechignag SOMOL facha' u mit urngin e pi ganong nu Israel ya ngar filed ban'en ko tin ke buch rok. Ma bayi pag SOMOL e gafgow ni bod rogon ni kanturguy u gubin fapi buchwa'athan ni kanog u lan fare m'ag, ni kan yoloy ngalan e re ke babyor ney ko tin kefil SOMOL ngodad.

²² "Tin bay i yib e mfen ni pi'in owchemed nge pi girdi' nu boch e nam nib palog e bay ra guyed e pi riya' nge gafgow ni bayi pag SOMOL nge yib nga daken e nam romed. ²³ Pi yungi milay' e bayi par ndakuriy ban'en ni bfel' ngay ya ke upunguy e *sulfur* nge sol. Dariy ban'en ni yira yung riy, mus ko pan ma ku dabki tugul riy. Nam romed e bayi par nike bod fa gali binaw nu Sodom ngu Gomorrah ni bay u Admah ngu Zeboiim, ni fa'a ni thirif SOMOL u but' ko fangiyal' ni kari damumuw. ²⁴ Ma aram e ga'ngin e fayleng ni bay ra fithed ni lungurad,

‘Mangfan nike rin’ SOMOL e ren’ey ko nam rorad? Mang tapgin ni kari damumu?’ ²⁵ Ma ba’aray e fulweg riy, ‘Bochan e ke th’ab e girdi’ rok SOMOL fare m’ag ni ngongliy u thilrad, ni fare Got rok e pi ga’ rorad kakrom, ni ir e fekrad nga wuru’ yu Egypt. ²⁶ Kar pigpiggad ngak yug boch e got ni dawor ra tedfan bi’id, ni fapi got ni dabun SOMOL ni ngar meybilgad ngorad. ²⁷ Ere ke damumu SOMOL ngak e girdi’ rok ke pag fapi gafgow ni gubin ni kan yoloy ngalan e re babyor ney ke aw nga daken e nam rorad. ²⁸ Kri damumu SOMOL nib gel, ma gelngin e damumu e ke pugrad u daken e nam rorad nge yin’rad nga daken yug reb e nam, ma aram e gin yad bay riy ke mada’ ko daba.’

²⁹ “Bay boch ban’en nike tay SOMOL ni Got rodad nib mith rorad; machane ke dag ngodad e Motochiyel rok ni gadad nge pi’in owchedad e ngad folgad riy ni manemus.

30

Rogon e sul nga rogon nge tow’ath

¹ “Kug pagfan ngomed ni gimed e ngam duwgiliyed ko fel’wa’athan fa buchwa’athan e nge yib ngomed. Nap’an nra yib e pin’ey ngomed ni gimed be par ko pi nam i yan ni SOMOL ni Got romed e ke weregmed riy, ma nge yib ngan’med e pi thin ney ni kugog. ² Fa’an gimed ra sul, nge pi’in owchamed, ngak SOMOL u polo’ i lanin’med ni ngam folgad ko tin ni yog ni ir e gu be weliy ngomed e daba’, ³ ma aram e SOMOL ni Got romed e bayi runguymed,

bayi fulwegmed ngam chuwgad ko fapi nam ni weregmed riy, me gagiyeg nagmed nge fel' rogomed bayay. ⁴ Ni yug aram rogon ni weregmed ko yungin th'abi orel u fayleng, me SOMOL ni Got romed e bayi kunuymed nge fulwegmed, ⁵ ngam tafnayed e re nam ney ni i par pi chitamangimed riy kakrom. Ma bayi gagiyeg nagmed nge gel e fel' rogon romed ngam yo'orgad ngak pi chitamangimed. ⁶ SOMOL ni Got romed e bayi gagiyegnag lanin'med nge laniyan' e pi'in ni owchemed ngu'um folgad, ya ngu'um pired ni kari t'uf SOMOL romed u polo' i gum'ircha'med ngu polo' i lanin'med nge n'uw nap'med ni mu pired. ⁷ Bayi cheleg gubin e pi buchwa'athan ney nge aw ngak e pi to'ogor romed, ni pi'in yad be fananikaymed ni yad be gafgow nagmed, ⁸ ma aram e bay mu folgad rok bayay mi gimed tay u gil e tin ni taychilen ni irera' ni gu be yog ngomed e daba'. ⁹ I SOMOL e bayi fal'eg rogmed ko urngin e pin'en ni gimed ra muruwliy, bayi yo'or pifakmed, me yo'or e garbaw romed, me pire' e ggan ni bay yib ko woldug romed. Ra falan' ngay ni nge fal'eg rogomed ni bod ni fal'eg rogon e pi chitamangimed kakrom nib falan' ngay, ¹⁰ machane dabisiy ni ngu'um folgad rok mu um folgad u urngin fapi motochiyel rok ni ka ni yoloy ngalan e re ke babyor ney ni bay riy urngin e tin be fil ngomed. Dabisiy ni ngam chelgad ngak u polo' i gum'ircha'med ngu polo' i lanin'med.

¹¹ “Re motochiyel ney ni nggu pi' ngomed e daba' e gathi ban'en nib mo'maw' ara ban'en ni dab mu dadgad ngay. ¹² Gathi ban'en ni bay u

lanelang. Dabiyag ni nge lungumed, 'I mini' e nge yan nga lanelang nge fek ngodad nga but', nge yag nda rung'aged ma gadad fol riy?' ¹³ Ma ku gathi bay u bang ni nge chur be' u maday nge yan i fek. Dabiyag ni nge lungumed, 'I mini' e nge chur u maday nge yan i fek ngodad ngad rung'aged ma gadad fol riy?' ¹⁴ Danga', ya fare thin e rib chugur ngomed; bay u langmed ma bay u lanin'med, ere rayag ni ngam folgad riy.

¹⁵ "Daba' e kug pagfan ngomed ni nge mang gimed e mu duwgiliyed ko fel' fa kireb, ara yafos fa yam'. ¹⁶ Fa'anra um folgad ko tin keyog SOMOL ni Got romed ngomed ni ir e kug weliy ngomed e daba', fa'anra t'uf SOMOL romed ma gimed be fol rok nge urngin e pi motochiyel rok ma aram e ra i fel' rogomed mi gimed mang ba nam ni pire' e girdi' riy. I SOMOL ni Got romed e bay i ayuwegmed u lan e re nam ni ngam marod ngay ngam pired riy. ¹⁷ Machane fa'anra dab mu folgad ma dab mu motoyilgad, ma bay ni waliymed nga orel ngu'um tedfan yug boch e kan, ¹⁸ gu be micheg ngomed u roy e chiney nib muduwgil ni yira thirifmed u but', ma dabi n'uw nap'med u lan e re nam nem ni bay nga ba'nem e Jordan, ni bay mmarod ni ngam pired riy. ¹⁹ Kug pining e tharmiy nge fayleng ni ngar mangew mich romed e daba', ya kug tay nga puluwmed e yafos nge yam', fel'wa'athan nge buchwa'athan; ni gimed e ngam mel'eged. Mmileg'ed e yafos. ²⁰ Nge t'uf romed SOMOL ni Got romed, nga um folgad rok ma gimed be par ni gimed ba yul'yul' ngak, ni fan

e gimed nge pi'in owchemed e nge yag ni mu pired nib n'uw nap'med u lan e re nam ni ba'aram ni micheg ngak pi chitamangimed ni kakrom ni bayi pi' ngorad, ni aram Abraham nge Isak nge Jakob."

31

Joshua ni Yan nga Luwan Moses

¹ Me ul ul Moses ngay ngi i welthin ngak e girdi' nu Israel, ² ni ga'ar, "Chiney e ke gaman 120 e duw yangreg, ma dabkiyag rog ni nggu par ni gag e gu be yog e thin romed. Ma keyog SOMOL ngog ni dab gu un i th'ab e lul' ni Jordan nga ba'nem. ³ SOMOL ni Got romed e bayi m'on romed nge thirif u but' girdi'en e pi nam ni bay nga m'on romed, ya nge yag ni ngam tafned fapi nam rorad, me Joshua e bayi yog e thin romed ni bod nike yog SOMOL. ⁴ I SOMOL e bayi thirif girdi'en e pi nam nem u but' ni bod rogon ni gel ngak Sihon nge Og ko mael, ni yow e pilung ko pi Amorite, me kirebnag e nam rorad. ⁵ I SOMOL e bayi pi'rad nga pa'med, ma ngam rin'ed ngorad nrogon e tin kugog ngomed. ⁶ Mu pired ni gimed ba muduwgil ni dabi marweran'med. Dab mu tamdaggad ngorad. Ya Got romed, ni aram SOMOL e bayi un ngomed; dabi pagmed ngam waergad ma dabi n'agmed."

⁷ Me pining Moses Joshua me ga'ar ngak u p'eowchen urngin e girdi' nu Israel, "Mu par ni ga ba muduwgil ni dabi marweran'um; ya gur e ngam gafaliy e pi girdi' ney ngam marod ngalan e re nam nem ni SOMOL e micheg ngak pi chita-mangirad. ⁸ I SOMOL e bay i pow'iyem i yan ma

be un ngom. Dabi pagem ngam waer ara n'agem. Ere dabi mulan'um ara mu rus."

Fapi Motochiyel ni yu medlip e duw ni Ngu'un be'eg

⁹ Me yoloy Moses e motochiyel rok Got me pi' ngak fapi prist ni pifak Levi, ni yad e bmil fan fare Kahol ko M'ag rok SOMOL ngorad ni ngu'ur feked nge ngak e pi'in yad be yog e thin rok yu Israel. ¹⁰ Me ning chiylen ngorad ni ga'ar, "Tungun e yu medlip e duw, ni aram e ngiyal' ni dab ku nthang e malfith, ma ngam be'eged e ren'ey ni ba ga' lammed ko Madnom Ko Nochi Na'un. ¹¹ Nap'an nra mu'ulung gubin yu Israel nga p'eowchen SOMOL ni Got romed ko ta'gin'en tagil' e liyor, ma ngam be'eg e re motochiyel ney u p'eowchen gubin yu Israel ngar rung'aged. ¹² Mu ulunguy urngin e pumo'on, nge ppin, nge bitir, nge melekag ni be par u lan e yochi binaw romed, ya nge gubin e girdi' me rung'ag ngar filed rogon ni ngu'ur pired ma bay madgun SOMOL ni Got romed u wun'rad, nop'amed ni ngam folgad u gubin bugethin ko re motochiyel ney. ¹³ Pi'in ni owchemed ndawor rrung'aged fare motochiyel rok SOMOL ni Got romed e aray kanawo'en miyad rung'ag. Miyad fil rogon ni ngu'ur pired ni bay madgun SOMOL u wun'rad u n'umngin nap'an ni bay ur pired u lan e re nam ni ba'aram ni ngam th'abed e lul' ni Jordan ngam marod mpired ngay."

Tin Tomur e Thin ni pi' SOMOL ngak Moses

¹⁴ Me ga'ar SOMOL ngak Moses, "Daki n'uw nap'an ni ngam par ko biney e tamilang. Mpining

Joshua ngam fek i yib ko fare *Tent* ko M'ag rok Got, ya nge yag ni gu weliy ngak e pin'en ni ngi i rin'." Me yan Moses nge Joshua ko fare *Tent*, ¹⁵ me m'ug SOMOL ngorow u rom ni bangi manileng nib suwon ngalang ni bay u baraba' i langan e mab ko fare *Tent*.

¹⁶ Me ga'ar SOMOL ngak Moses, "Dabki n'uw nap'an ma gam', ma nga tomuren ni kamum' e bay dabki yul'yul' fapi girdi' ngog miyad th'ab fare m'ag ni gu ngongliy u thilmad. Bay ra n'igedgag ngar tedfan yugu boch e got ko re nam ni ba'aram ni bay ranod ngay. ¹⁷ Nap'an nra yodorom, ma bay gu damumuw ngorad; mu gu n'agrad ngan thirifrad u but'. Pire' e gafgow nib gel ni bay yib ngorad, ma aram e bay ra nanged nike yib e pin'em ngorad, ya gag ni Got rorad e da kug moy rorad. ¹⁸ Ma bay gu siyeg e ngiyal'nem ni nggu ayuwegrad, ya ur ngongliyed e kireb ma yad be tayfan yugu boch e got.

¹⁹ "Ere mu yoloy e re tang ni ba'aray, ma ga fil ngak yu Israel, ya nge mang mich rog nib togopluw ngorad. ²⁰ Bay gu fekrad ngalan e re nam nem nib madnom ma ba yong'ol e but' riy, ni bod ni gu micheg ngak pi chitamangirad kakrom. U rom e rayag ngorad riy urngin e ggan ni yad ba'adag, ma bay ur pired ni bfel' rogorad. Machane bay ra pi'ed keru'rad ngog ngu'ur tedfan yugu boch e got. Bay ra dabuyedgag miyad th'ab fare m'ag ni kug ngongliy u thilmad, ²¹ ma aram e bayi pire' e gafgow nrib gel ni bayi yib ngorad, machane re tang ney bay i par ni yibe yin' nib togopluw ngorad, ya pi'in owcherad e bay ur pired ni ka yad be yin' e re tang ney. Mus ko chiney u

m'on ndawor gu fekrad i yan ngalan e re nam nem ni gu micheg ni bay gu pi' ngorad ma gu manang e n'en ni yad be leamnag."

²² Ka rofen nem me yoloy Moses e re tang nem me fil ngak yu Israel.

²³ Ma aram me ga'ar SOMOL ngak Joshua nib mo'on ni fak Nun, "Mu par ni gab muduwgil ni dabi marwaer lanin'um. Bay mu gafaliy e girdi' nu Israel ngalan fare nam ni ku gu micheg ngorad, ma bay gu un ngom."

²⁴ Me yoloy Moses e motochiyel rok Got ngalan ba ke babyor, dariy buchu'uw riy ni pag nde yoloy.

²⁵ Fa'ani mu' ko yol me yog ngak fapi prist ko Levi ni yad e maruwel rorad ni yad ma fek fare Kahol ko M'ag, ²⁶ "Mu feked e re ke babyor ko motochiyel ney rok Got ngam ted nga to'oben fare Kahol ko M'ag rok SOMOL ni Got romed, ya ngi i par u rom ni ir e ke mang mich nib togopluw ngomed.

²⁷ Gu manang rogon farad gelan' nge gelngin e togopluw ni yad ma tay. Fa'anra kar togopluw gad ngak SOMOL ni ku gub fos, ma kab gel e togopluw ni bay ur ted ngak u tomuren ni kugum'. ²⁸ Mu ulunguyed nga p'eowcheg urngin e pi ilal ko pi ganong romed, nge pi tolang romed, ya nge yag ni gu weliy ngorad e pi thin ney; bay gu non ngak e tharmiy nge fayleng ngar mangew mich rog nib togopluw ngorad. ²⁹ Gu manang ni bay gum' ma bay i gel e kireb romed ngam n'iged e pin'en ni kug fil ngomed. Ma bayi taw nga bangiyal' ni bay mmachda' niged e riya', ni bochan e ka mu k'arnged e damumu ngak SOMOL ya ka mu ngongliyed e tin ni yog ndab mu rin'ed."

Tang rok Moses

³⁰ Me weliy Moses urngin fa yu bugithin ni bay ko fare tang, ma ke par urngin e girdi' nu Israel ni yad be motoyil ngak.

32

¹ “Fayleng nge lanelang, mu telmew ko thin rog, mu uthumew telmew ko tin nggog.

² Machib rog e bayi aw ni bod e n'uw, me ngal' ni wa'angachal u but' ni kadbul.

Thin rog e bayi aw ni bod e n'uw ni aw ko woldug ni ka fini tugul, ma bod e n'uw ni be sa'aw'aw nga ran' e pan ni kab mererey.

³ Bay ug pining e sorok nga fithingan SOMOL, ma girdi' rok e bay ur weliyed feni sorok.

⁴ “I SOMOL e ba gel ma bay i par ni manaf romed, ir e ba yal'uw ma bmat'aw urngin e tin ma rin'.

Got romed e ba yul'yul' ma der ma ban, ngongolen e bfel' ma ba yal'uw.

⁵ Machane gimed e damur yul'yul'gad, dariy ro-gomed ni ngam manged girdi'en, ya gimed girdi'en ba nam nib sug ko denen nge sabanban.

⁶ Mog, arrogon ngongolmed ngak SOMOL, gimed e pi balyang nir ni dariy e gonop romed?

Ir e chitamangimed, me ir e sunumiymed, me ir e gagiye g nagmed kam manged ba nam.

⁷ “Mu leam niged e som'on, ko fangiyal' ni kakrom,

mu fithed e chitamangimed nge weliy
ngomed murung'agen e tin ni m'ug e
ngiyal'nem,
mu fithed e pilibthir nge weliy ngomed mu-
rung'agen e kakrom.

⁸ En ni Th'abi Tolang e ir e pag e f'oth ko but' nge
pi' ko pi nam;

ir e duwgiliy e gin ngi i par e girdi' riy.

Ra reb e nam me l'oeg reb i chon e tharmiy ngay,

⁹ Ma pi'in owchen Jakob e ir e mel'eg ni ir e nge
par rok.

¹⁰ "I piri'egrad ni yad be yanyan u daken e ted ni
desert,

ni bangi ted nder par be' riy ma ba gel e nifeng
riy.

Me par ni ir e ke mang yoror ngorad ma be ayuwe-
grad,

ni bod feni t'uf lan mit rok.

¹¹ Bod ba *eagle* ni be fil e changag nga pifak,
ni i focholiyrad nga pon nike pithig nde buch
ban'en rorad,

I SOMOL e i ayweg yu Israel ndar mulgad.

¹² Yigo' SOMOL e i pow'iy e girdi' rok i yan,
nde yib yugu reb e got u reb e nam i ayuweg.

¹³ "I pagrad ngu'ur gagiyege nigned e yungin th'abi
tolang,

mu ur ked e pin'en ni be tugul u daken e pi
flang,

ur pir'eged e *honey* ni bay u thilthilin e war;

ma yu ke *olive* rorad e i tugul ni bfel' rogon ko
but' ni pire' e malang riy.

- 14 Pi garbaw nge kaming rorad e u ra pi'ed e milik nib yo'or;
tirorad e saf nge kaming nge garbaw e th'abi fel' ni immoy,
ma ku er i tay e *wheat* nge wayin rorad.
- 15 “Girdi’ rok SOMOL e i pire’ ban’en rorad,
machane ba gel e togopluw ni ur ted;
ra sugsggad ya pire’ e ggan ni yad be kay.
Miyad pi’ keru’rad ngak Got ni ir e sunumiyrad,
ma en ni ta’ayuw rorad nib gel gelngin e ra pi’ed keru’rad ngak.
- 16 Me damumuw SOMOL ngorad ko kireb rorad,
i talyeg nagrad ya ra chealgad ngu’ur tedfan e pi liyos.
- 17 Ma yad be pi’ e maligach ngak pi got ni go’ bogi ban’en,
bogi got nda i meybil yu Israel ngorad,
ma da i fol piyu Israel rorad.
- 18 Ra paged talin e Got rorad, nib gel gelngin ni i ayuwegrad u pa’ e pi to’ogor rorad,
ni en ni pi’ e yafos ngorad.
- 19 “Fa’ani guy SOMOL ni aram rogon, me damumuw,
me n’ag pifak ni pumo’on nge ppin.
- 20 Me ga’ar, ‘Ri dab kug ayuwegrad,
nga ayug guy e n’en ni bayi buch rok
e pi girdi’ ney ni gel laniyan’, ma darir yul’yul’gad.
- 21 Tayfan ni yad be tay ko pi liyos rorad e ke karing e puwan’ ngog,

gu damumuwni bochan e yad be meybil ngak
yug boch e got ni gathi yad e got.

Ere bay gu gagiyeagnag ba nam nib balyang
girdi'en ngar k'aringed e puwan' ngorad,
ba nam ndariy rogon e girdi' riy e bay gu
maruwel ngorad ngar damumuwgad ni
bochrad.

²² Damumuwni rogon e bayi daramram ngalang ni bod
e nifiy
nge urfiy urngin ban'en u fayleng.

Ra yan i taw ko bin nu ar e fayleng
me ful' enggin e pi burey.

²³ “ Bay gu yumeynag e riya' ngorad
mu gu pag gubin e gan e gat'ing rogon ngorad.

²⁴ Bay ram'ad ko bilig nge m'ar ni gawel u dak-
eney;
nge pi liliy ni ubchiya'.

Bay gu l'oeg e gamanman ni malboch ngi i cham
ngorad,
nge porchoyog nib yub nge k'adrad.

²⁵ Mael e bayi li' e girdi' ngarm'ad u lan e yupa' i
kanawo';
marus ni tinowey e bayi aw ngalan e pi tab-
naw.

Pagel nge rugod e bay ram'ad;
mus ko bitir ni kabran nge pilibthir ni dariy
bagyad nra magach.

²⁶ Susun e ngar gu thang owcherad
nge dabki leam nagraad be',

²⁷ machane dabiya ni gu pag e pi to'ogor rorad
ngar ufgad

ni bochan e kar gelgad ngak e girdi' rog ko
mael,
ni fa'an gowa gathi gag e kug pag e gafgow
ngorad.'

28 "Israel e ba nam ni dariy e leam rorad;
ni dariy e gonop rorad.

29 De pat ngan'rad ko mang ni kar waergad,
der nanged fan ko mangfan nike yodorom.

30 Mangfan nra ta'reb e biyu' me gel ta'abe' ngo-
rad,
ma ri l'agruw e girdi' me gel ngak ragag i
biyu'?

I SOMOL ni Got rorad e ke pagrad;
Got rorad ni ba' gelngin nib gel e ke n'agrad.

31 Pi to'ogor rorad e manang ni tirorad e got e ba
waer,
dar gelgad ni bod rogon e Got rok yu Israel.

32 Pi to'ogor rorad e yad bod feni kireb yu Sodom
nge yu Gomorrah,
yad bod e woldug ni *grapes* nma yib
wom'ngin nib mo'oy ma ba yub,

33 ma yad bod e wayin nni ngongliy ko yub ni
yima fek u l'ugun e porchoyog.

34 "I SOMOL e manang e n'en ni rin' e pi to'ogor
rorad;
be son ni nge taw ko ngiyal' ni nge gechig
nagrad.

35 I SOMOL e bayi fulweg taban ngorad nge gechig
nagrad;
bayi taw ko ngiyal' ni ngar mulgad,

- rofen ni ngan thirifrad u but' e be chugur.
 36 I SOMOL e bayi ayuweg e tirok e girdi' u pa' e
 to'ogor rorad
 ko ngiyal' nra guy ni kem'ay gelngirad.
 Bayi runguy e pi'in yad be pigpig ngak
 ko ngiyal' nra guy ni'in i yad e ke magey.
 37 Ma aram e bayi fith SOMOL ngak e tirok e girdi'
 ni nge ga'ar,
 'Bu uw fapi got ni i pagan'med ngorad?
 38 Um duruw'iyed yad ko mam ko maligach
 romed,
 ma um pi'ed e wayin ni ngar unumed.
 Ere ngarbad ngar ayuweged gimed e chiney
 ngar milgad i yib ngar chuweged gimed u pa'
 e to'ogor romed.
- 39 " I Gag, ma kemus ni go' Gag e Got;
 dakuriy yugu reb e got ngabang.
 Gu ma thang e pogofan ma gu ma pi' e pogofan,
 gu ma maad'ad nige y ma gu ma faseg e
 maad'ad,
 ma dariy be' nrayag ni nge togopluw ko tin gu
 ma rin'.
- 40 Feni riyul' ni gu be par ni Gag e Got ni gub fos,
 e aram rogon ni gu pug pa'ag ngalang mu gu
 micheg
 41 ni bay gu uthum e saydon rog nib galgal
 ram'en,
 mu gu pi' e gechig nrogon.
 Bay gu fulweg taban e kireb ngak e pi to'ogor rog,
 ngug gechignag e pi'in ur fanenikayed gag.
- 42 Pi gan e gat'ing rog e bay i lul' racha'rad riy,

ma saydon e bayi thang e pogofan rok urngin
e pi'in ur togopluwgad ngog.
Dariy ta'abe' ni i cham ngog ni gu ra pag,
mus ko pi'in kar maad'adgad nge pi'in kan
kolrad ko mael ni yad ra yim'.

⁴³ “Gimed e pi nam, thingar mpininged e sorok
ngak e tirok SOMOL e girdi',
ya SOMOL e ma gechnag urngin e pi'in ra
thang e pogofan rorad;
me fulweg ngak e pi to'ogor rok taban e kireb
rorad,
me chuweg e kireb ko nam ko girdi' rok me
machalbag nagraad.”

⁴⁴ Moses nge Joshua ni fak be' nib mo'on ni Nun
fithingan e ra weliyew e thin ko re tang ney, ni nge
rung'ag e girdi' nu Israel.

Tin tomur e fonow ni pi' Moses

⁴⁵ Fa'ani mu' Moses i pi' e thin rok Got ngak e
girdi', ⁴⁶ me ga'ar, “Thingar mu folgad u urngin e
pi thin ney ni kug pi' ngomed e daba'. Mu weliyed
ngak pifakmed, ya ngar folgad u urngin e machib
rok Got u fithik' e yul'yul'. ⁴⁷ Pi machib rok Got ney
e gathi thin ndariy fan; ya ir e pogofan romed. Um
folgad riy mu um pired nib n'uw nap'med u lan e
re nam ni bay nga ba'nem e lul' ni Jordan ni aram
e ngam marod mpired ngay.”

⁴⁸ Rofen nem e ga'ar SOMOL ngak Moses,
⁴⁹ “Mman ko fare thal i burey ni Abarim ni bay u
lan e nam nu Moab, ni ba'y u puluwon e binaw
nu Jeriko; ma ga yan nga daken e burey ni Nebo

ngam yaliy e nam nu Kanaan, ni aram e nggu pi' ngak e girdi' nu Israel. ⁵⁰ Bay mum' u daken e re burey nem ni bod rogon walagem i Aron ni yim' u daken e burey ni Hor, ⁵¹ ni bochan e gimew l'agruw ndakum yul'yul'gow ngog u p'eowchen e girdi' nu Israel ko fa ngiyal'nem ni um med ko fapi alublub nu Meribah nib chugur ko binaw nu Kadesh ni bay u daken fagi *desert* nu Zin nder tugul ban'en riy; ya dakum tiyew fag u p'eowchen e girdi' nu Israel. ⁵² Re nam nem ni bay gu pi' ngak yu Israel e bay mu yaliy u orel, machane dab mu'un ngay."

33

Moses ni fal'eg Wa'athan e pi ganong nu Israel

¹ U m'on ni nge yim' Moses ni fa'anem ni girdi' rok Got ma ba'aray e meybil ni tay ni fan ngak yu Israel.

² I SOMOL e yib ko burey ni Sinai;

I for ngalang u daken yu Edom ni bod e yal',
me gal ram'en ko burey ni Paran nga daken e
tirok e girdi'.

Yib ni ragag biyu' e engel nike un ngak,
ma bay ba nifiy ni be daramram rok,

³ SOMOL e rib t'uf e tirok e girdi' rok,
ma yoror rok e girdi' nike mil farad ngak.

Ere da parawgad nga but' u to'oben e rifrif u ay,
ma gadad fol ko tin keyog.

⁴ Ud folgad ko motochiel ni pi' Moses ngodad,
re motochiel nem e ke par ni ba wogthuth ni
fen e nam rodad.

⁵ Me mang SOMOL e pilung rok e girdi' rok ni er
yu Israel
ko fa ngiyal'nem ni mu'ulung nga ta'bang e pi
ganong rorad nge pi'in yad ma yog e thin
rorad.

⁶ Ba'aray e thin ni yog Moses ni murung'agen
fare ganong rok Ruben:

"Ruben e nge dabi math owchen e birook e ganong,
ni yugu aram feni lich e girdi' riy."

⁷ Me yog murung'agen e ganong rok Judah ni
ga'ar:

"SOMOL, mu telim ngorad ni yad be wenig ngom
ni ngam ayuwegrad,
mu fulwegrad bayay ko pi ganong nu Israel.
SOMOL, mu cham ni pa'rad,
ma ga ayuwegrad u pa' e pi to'ogor rorad."

⁸ Me yog murung'agen e ganong rok Levi ni
ga'ar:

"SOMOL, mu dag e tin nib m'agan'um ngay u
daken Levi.
Yad e girdi' rom nib yul'yul';
mu sikeng nagraad faram u Massah,
ma ga nangrad ko fapi alublub nu Meribah ni yad
ba yul'yul'.

⁹ Yul'yul' ni ur ted ngom e kab gel ko yul'yul'
ni ur ted ngak e gallabthir rorad, nge ngak pi
walagrad ara pifakrad.

Ur folgad ko thin rom
ma ur pired ni yad ba yul'yul' ko m'ag rom.

¹⁰ Bay ra filed ngak e girdi' rom ni ngu'ur folgad ko
pi motochiel rom;
bay ur pi'ed e maligach ngom u daken e altar rom.

11 SOMOL, mu ayuweg e ganong rorad ngu'ur
pired ni yad ba gel;
wenig ngom, nge fel' u wun'um e pin'en ni yad be
rin'.

Mu thirif e pi to'ogor rorad u but' ni urngin,
nge dabkiyog nra sak'iygad bayay."

12 Me yog murung'agen e ganong rok Benjamin
ni ga'ar:

"Irra' fare ganong nib t'uf rok SOMOL ma be
yoror rok;
gubin e rran ni yad be par u p'eowchen ni ir e
kemang manaf rorad."

13 Me yog murung'agen e ganong rok Josef ni
ga'ar:

"I SOMOL e ngi i fal'eg wa'athan e nam rorad ngi i
pi' e n'uw ngay,
ma be pi' e ran u tan e but' nge yib ngay.

14 Nge ayuweg SOMOL e nam rorad nge tmal'
wom'ngin e woldug riy,
nge taw ngal'an e galwog ma nge yib wom'ngin ni
pire' ma ba th'abi fel'.

15 Pi burey rorad nike kakrom e nge sug ko tin
th'abi fel' ko wom'ngin e woldug.

16 Mang e yigi sugnag e tin th'abi fel' daken e nam
rorad,

ni tow'ath nike yib u feni fel' SOMOL,
ni ir e non u fithik' fachi ke gek'iy ni be daramram.
Mang e yigi yib e pi tow'ath ney ko birook Josef e
ganong,

ya ir e i yog e thin rok pi walagen.

17 Josef e bod gelngin ba garbaw ni pumo'on,
ni bod e gagey rok ba garbaw ni malboch.
Gagey rok e fa yu biyu' i girdi' rok Manasseh,

nge fa yu ragag i biyu' i girdi' rok Efraim.
Ir e ma yip' ngak e pi nam
nge thuruyrad i yan nga thathran e fayleng."

¹⁸ Me yog murung'agen e ganong rok Zebulun
nge Issakar ni ga'ar:

"Girdi' rok Zebulun e nge fel' rogorad ko chur
ni yad be tay ni fan ko chuway' nge fol
chuway',

me yo'or ban'en rok Issakar ko nam rok.

¹⁹ Yad ma pining e pi nam ko fare burey rorad,
mu rom e yad ma pi' e pi maligach riy ni bfel',
fla'ab rorad e mayib u maday ngorad
ma ku ma yib ko yan' ni bay u dap'eday i yan."

²⁰ Me yog murung'agen e ganong rok Gad ni
ga'ar:

"Ke sorok Got ni gagiyegnag nge ga' e gin yad be
par riy.

I Gad e be son ni bod ba layon

ni nge pof baraba' i pa'ay ara nge bilig lolgey.

²¹ Gin th'abi fel' ko nam e ra feked ngar tafned;
f'oth rok e en nma yog e thin e ni pi' ngorad.

Ur folgad ko thin rok SOMOL nge pi motochiyel
rok

ko ngiyal' ni mu'ulung e pi'in yad ma yog e thin
rok yu Israel."

²² Me yog murung'agen e ganong rok Dan ni
ga'ar:

"Dan e ba gamanman ni layon ni kab bbitir;

Ni og nga wuru' yu Bashan."

²³ Me yog murung'agen e ganong rok Naftali ni
ga'ar:

"Naftali e kari fal'eg SOMOL rogon ya rib fel' u
wan';

binaw ni taferad e mus ko lipath nu Galilee me yan
i thang ko yimuch.”

24 Me yog murung’agen e ganong rok Asher ni
ga’ar:

“Rogon ni kan fal’eg wa’athan Asher e ka ba ga’
nga rogon ni kan rin’ ko tin kabay e ganong,
ngi i par ni bfel’ u wan’ pi walagen,
me yo’or e gek’iy ni *olive* ko birok e binaw.

25 Ma mab ko pi garog ko pi binaw rok e ngi i par
ni wasey,

mi i par ndabi buch ban’en rok.”

26 Gimed yu Israel, ndariy reb e kan ni bod e Got
romed,

ma yan u lanelang ni be galgael ram’en,
ma yib i kuruf e manileng nge yib i
ayuwegmed.

27 Ka faram i yib ni be par Got ni ir e yoror romed,
pa’ nma par ni manemus e be ayuwegmed
ngay.

I tuluf e pi to’ogor romed ma gimed be yan nga
m’on,

me yog ngomed ni ngam thanged e fan rorad
ni yad gubin.

28 Pi’in owchen Jakob e ma par u fithik’ e gapas,
ni dariy ban’en nra buch rorad u lan fare nam
nib sug ko *grain* nge wayin,
ni wa’angachal nma mul u lang e ma tarannag
e but’ riy.

29 Israel, rib fel’ wa’atham!

Dariy be’ ni bod gur,
ni ba nam ni SOMOL e ke ayuweg.

I SOMOL e ir e *shield* rom me ir e saydon rom,

ni nge ayuwegnem rok e to'ogor rom me
gagiyeg nigem ngam gel ngorad.
Pi to'ogor rom e bay ra bad ni yad be wenig ngom
ni ngam runguyrad,
ma bay mu yot'yot'rad nga but'.

34

Yam' ni tay Moses

¹ Me chuw Moses ko tafel'fel' u Moab nge farthag ko Burey ni Nebo, me yan u rom nge p'ebgul e Burey ni Pisgah ko ngek u Jeriko, ni aram e gin ni dag SOMOL ngak riy ga'ngin yang fare nam ni tabab ko nug nu Gilead nge mada' ko fachi binaw nu Dan ko lel'och; ² nge ga'ngin e nug nu Naftali, nge nug nu Efraim ngu Manasseh; nge nug nu Judah nge yan ko day ni Mediterranean ko ngal; ³ nge ley ni yimuch e nug nu Judah; nge fagi tafel'fel' ni yan u Zoar nge mada' nga Jeriko, ni fare binaw ko gek'iy ni palm. ⁴ Me ga'ar SOMOL ngak Moses, "Irerar' fare nam ni gu micheg ngak Abraham nge Isak nge Jakob ni bay gu pi' ngak e pi'in ni owcherad. Kug dag ngom, machane dab gu pagem ngam man ngay."

⁵ Me yim' Moses, ni fare tapigpig rok SOMOL u rom u lan e nug nu Moab, ni bod ni yog SOMOL. ⁶ Me k'eyag SOMOL Moses u lan fare loway nu Moab, ni barba' riy e fachi binaw nu Bethpeor, machane ke mada' ko bin daba' e rran ma dariy be' ni manang e chigi n'en nni k'eyag riy. ⁷ Moses e 120 e duw rok ko ngiyal' ni yim', ni kayigu chirogon gelngin ma kab m'uth owchen. ⁸ Me yornag yu Israel Moses ni guyey e rran u daken fa

gi tafel'fel nu Moab; nge taw nga nap'an nike m'ay e mowaw rok Moses.

⁹ Joshua nib mo'on ni fak Nun e ni suguy ko gonop, ya Moses e turguy ni ir e nge yan nga luwan. Yu Israel e ur folgad rok Joshua mu'ur ted u gil e tin keyog SOMOL ngorad u daken Moses.

¹⁰ Ka aram nap'an i yib ma dawori sum reb e profet nga Israel ni bod Moses. I SOMOL e i non ngak ni yow ba sabol. ¹¹ Ma dariy yugu reb e profet ni ngongliy e maang'ang nge pin'en ni un ngat ngay ni bod e tin ni l'oeg SOMOL Moses nge ngongliy nib togopluw ngak e pilung nu Egypt nge pi tolang ni bay u tan pa', nge nam rok ni ga'ngin. ¹² Dariy reb e profet ni yag rok ni ngongliy e maang'ang ni ba ga' nge pin'en nib gel e marus riy ni bod ni rin' Moses u p'eowchen yu Israel.

Bible Ni Thothup
The Holy Bible in the Yapese language of the
Federated States of Micronesia

Copyright © 2007 Bible Society of Micronesia

Language: Yapese

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-12-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

37b6628b-b71d-5df3-af33-fc1d4dd69788